

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο πενταμελές τμήμα)
της 24ης Σεπτεμβρίου 2008*

Στην υπόθεση T-20/03,

Kahla/Thüringen Porzellan GmbH, με έδρα την Kahla (Γερμανία), εκπροσωπούμενη
από τους M. Schütte και S. Zühlke, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

υποστηριζόμενη από το

Freistaat Thüringen (Γερμανία), εκπροσωπούμενο αρχικώς από τους A. Weitbrecht
και A. van Ysendyck, κατόπιν δε από τους A. Weitbrecht και M. Núñez-Müller,
δικηγόρους,

και από την

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τους
W.-D. Plessing και M. Lumma,

παρεμβαίνοντες,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους
V. Kreuschitz και V. Di Bucci, επικουρούμενους από τον C. Koenig, καθηγητή,

καθής,

με αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως 2003/643/ΕΚ της Επιτροπής, της
13ης Μαΐου 2003, σχετικά με την κρατική ενίσχυση την οποία χορήγησε η Γερμανία
υπέρ της Kahla Porzellan GmbH και της Kahla/Thüringen Porzellan GmbH (ΕΕ L 227,
σ. 12), καθόσον η απόφαση αυτή αφορά τις χρηματοδοτικές συνδρομές που
χορηγήθηκαν στην Kahla/Thüringen Porzellan GmbH,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πέμπτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Βηλαρά, πρόεδρο, E. Martins Ribeiro, F. Dehousse, D. Šváby
και K. Jürimäe, δικαστές,

γραμματέας: K. Ανδονά, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως
της 19ης Οκτωβρίου 2006,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

- ¹ Η επιχείρηση Kahla Porzellan GmbH (στο εξής: Kahla I), της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στην παραγωγή οικιακών σκευών και αντικειμένων από πορσελάνη, εδρεύει στο ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας, που αποτελεί μία από τις περιφέρειες στις οποίες μπορούν ενδεχομένως να χορηγηθούν ενισχύσεις κατ' εφαρμογήν του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο α', ΕΚ.
- ² Η Kahla I συστάθηκε το 1990, με τη μετατροπή ενός βιομηχανικού συγκροτήματος της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας (ΛΔΓ), του VEB Vereinigte Porzellanwerke Kahla, σε δύο εταιρίες, εκ των οποίων η μία κατέστη η Kahla I, η οποία ιδιωτικοποιήθηκε τον Απρίλιο του 1991 από την Treuhandanstalt (στο εξής: ΤΗΑ). Η Kahla I κήρυξε πτώχευση στις 9 Αυγούστου 1993 και η διαδικασία εκκαθάρισης κινήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 1993.
- ³ Η επιχείρηση Kahla/Thüringen Porzellan GmbH (στο εξής: Kahla II ή προσφεύγουσα) συστάθηκε τον Νοέμβριο του 1993 από τον G. R. Η επιχείρηση αυτή αγόρασε, τον Ιανουάριο του 1994, τα οικόπεδα, τα μηχανήματα και τις εγκαταστάσεις και προσέλαβε τους 380 εργαζομένους της υπό εκκαθάριση εταιρίας Kahla I.

- 4 Η μεταβίβαση των ακινήτων της Kahla I εγκρίθηκε από την ΤΗΑ, στην οποία είχε περιέλθει η κυριότητά τους, καθώς και από τον διάδοχο αυτής οργανισμό, την Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (BvS).

- 5 Η σύμβαση πώλησεως των περιουσιακών στοιχείων της Kahla I προέβλεπε μια συνολική τιμή 7,391 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων (DEM). Η τιμή των 2,05 εκατομμυρίων DEM για τις εγκαταστάσεις θα εχρηματοδοτείτο με επιδότηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας ύψους 2,5 εκατομμυρίων DEM. Τα δικαιώματα, τα σήματα, τα κατατεθειμένα υποδείγματα και η τεχνογνωσία μεταβιβάστηκαν έναντι συμβολικού τιμήματος 1 DEM, ενώ το πελατολόγιο και το βιβλίο παραγγελιών μεταβιβάστηκαν δωρεάν. Η τιμή που ζητήθηκε για τα αποθέματα ανερχόταν στα 2,136 εκατομμύρια DEM και τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία μεταβιβάστηκαν, απαλλαγμένα τελών, έναντι ποσού 3,205 εκατομμυρίων DEM. Δεδομένου ότι η τιμή των αποθεμάτων μειώθηκε εκ των υστέρων, η συνολική καταβληθείσα τιμή ανήλθε στα 6,727 εκατομμύρια DEM.

- 6 Στις 5 Μαρτίου 1994, η δημόσια επιχείρηση Thüringen Industriebeteiligungs GmbH & Co. KG (στο εξής: TIB), η οποία ελέγχεται από το ομοσπονδιακό κράτος της Θουριγγίας, απέκτησε το 49 % του κεφαλαίου της προσφεύγουσας. Στις 31 Δεκεμβρίου 1999, η TIB μεταβίβασε τη συμμετοχή αυτή στον G. R. και στον υιό του H. R., έναντι τιμήματος υψηλότερου από αυτό που είχε καταβάλει η TIB τον Μάρτιο του 1994.

- 7 Μετά από την υποβολή καταγγελιών και κατόπιν ανταλλαγής επιστολών και πραγματοποιήσεως συναντήσεων με τους εκπροσώπους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, η Επιτροπή κίνησε, στις 15 Νοεμβρίου 2000, τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ σχετικά με τις *ad hoc* ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην Kahla I και στην προσφεύγουσα. Η απόφαση της Επιτροπής περί κινήσεως της διαδικασίας κοινοποιήθηκε στις 9 Ιανουαρίου 2001 στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 30ής Ιουνίου 2001 (ΕΕ C 185, σ. 45). Η Επιτροπή κάλεσε την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να της κοινοποιήσει όλα τα έγγραφα, τις ενδείξεις και τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την εκτίμηση του συμβατού των ενισχύσεων. Ειδικότερα, επρόκειτο για τα στοιχεία βάσει των οποίων θα μπορούσε να καθοριστεί αν η Kahla I και η προσφεύγουσα ήσαν ανεξάρτητες επιχειρήσεις ή αν η προσφεύγουσα έπρεπε να θεωρηθεί διάδοχος μιας επιχειρήσεως ή μια «λύση συνέχειας». Επρόκειτο, επιπλέον, για πληροφοριακά στοιχεία βάσει των οποίων θα μπορούσε να καθορισθεί αν ορισμένες από τις ενισχύσεις ήσαν σύμφωνες προς τα εγκεκριμένα καθεστώτα ενισχύσεων. Τέλος, επρόκειτο για όλα τα υφιστάμενα σχέδια αναδιάρθρωσης που αφορούσαν την Kahla I και την προσφεύγουσα και τα

οποία περιέγραφαν τις πραγματοποιηθείσες ή σχεδιαζόμενες επενδύσεις και το σύνολο των λοιπών δαπανών αναδιάρθρωσης που χρηματοδοτήθηκαν με κρατικές ενισχύσεις, που σχολίαζαν τους ισολογισμούς και τα αποτελέσματα χρήσεως (για την Kahla I) και που περιέγραφαν την εξέλιξη των παραγωγικών ικανοτήτων καθώς και τα στοιχεία βάσει των οποίων θα μπορούσε να συναχθεί αν ο επενδυτής είχε προβεί σε κάποια εισφορά. Η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερομένους να της υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την επίμαχη ενίσχυση.

- 8 Με επιστολή της 26ης Μαρτίου 2001, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας απάντησε στην εντολή παροχής πληροφοριών, προσκομίζοντας στοιχεία σχετικά με τις επίμαχες ενισχύσεις και ενημερώνοντας την Επιτροπή σχετικά με νέες ενισχύσεις. Στις 28 Μαΐου 2001, η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες, τις οποίες έλαβε στις 30 Ιουνίου 2001 και στις 9 Αυγούστου 2001. Στις 31 Ιουλίου 2001, η προσφεύγουσα υπέβαλε παρατηρήσεις στην Επιτροπή.
- 9 Με επιστολή της 28ης Νοεμβρίου 2001 (ΕΕ 2002, C 26, σ. 19), η Επιτροπή κοινοποίησε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας την απόφασή της να επεκτείνει την τυπική διαδικασία εξετάσεως στις ενισχύσεις που δεν ήσαν σύμφωνες προς τα εγκεκριμένα καθεστώτα ενισχύσεων, καθώς και στις ενισχύσεις που δεν είχαν προηγουμένως κοινοποιηθεί. Η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.
- 10 Στις 10 Δεκεμβρίου 2001, η υπόθεση συζητήθηκε με τους εκπροσώπους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και τις επιχειρήσεις.
- 11 Στις 30 Ιανουαρίου 2002, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας διατύπωσε παρατηρήσεις σχετικά με την απόφαση περί επεκτάσεως της διαδικασίας και κοινοποίησε λεπτομερή στοιχεία. Με επιστολή της 28ης Φεβρουαρίου 2002, η προσφεύγουσα διαβίβασε στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις της.

- ¹² Η Επιτροπή, λόγω του ότι έλαβε και νέα καταγγελία σχετικά με το ότι η προσφεύγουσα είχε λάβει κι άλλες ενισχύσεις, ζήτησε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με επιστολή της 30ής Απριλίου 2002, συμπληρωματικές πληροφορίες, τις οποίες έλαβε στις 29 Μαΐου 2002.
- ¹³ Κατόπιν της συναντήσεως, στις 24 Ιουλίου 2002, με εκπροσώπους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, συμπληρωματικές εξηγήσεις δόθηκαν από αυτήν στις 7 Αυγούστου 2002. Στις 30 Ιουλίου 2002, η προσφεύγουσα υπέβαλε παρατηρήσεις και, με επιστολή της 1ης Οκτωβρίου 2002, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας διαβίβασε νέες παρατηρήσεις.
- ¹⁴ Περαιτωθείσας της τυπικής διαδικασίας εξετάσεως, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 30 Οκτωβρίου 2002, την απόφαση C(2002) 4040 τελικό, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Γερμανία υπέρ της Kahla I και της Kahla II, η οποία κοινοποιήθηκε στις 4 Νοεμβρίου 2002 στη Γερμανία και γνωστοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 12 Νοεμβρίου 2002.
- ¹⁵ Κατόπιν της ασκήσεως της υπό κρίση προσφυγής (βλ. σκέψη 39 κατωτέρω), η Επιτροπή κοινοποίησε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με επιστολή της 13ης Μαΐου 2003, την τροποποίηση της αποφάσεως της 30ής Οκτωβρίου 2002, μεταξύ δε άλλων, του άρθρου της 1, καθόσον η εντολή περί ανακτήσεως αφορά το μέτρο 22, των αιτιολογικών σκέψεων 34, 37, 99, 101, 103 και 171, που αφορούν το μέτρο 16, και των αιτιολογικών σκέψεων 146 και 147, που αφορούν το μέτρο 32. Η Επιτροπή εξέδωσε, κατά συνέπεια, νέα απόφαση, την απόφαση 2003/643/EK της 13ης Μαΐου 2003, σχετικά με την κρατική ενίσχυση την οποία χορήγησε η Γερμανία υπέρ της Kahla I και της Kahla II (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση). Η προσβαλλόμενη απόφαση γνωστοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 16 Μαΐου 2003 και δημοσιεύθηκε στις 11 Σεπτεμβρίου 2003 (ΕΕ L 227, σ. 12).

Η προσβαλλόμενη απόφαση

- ¹⁶ Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή εκτιμά χωριστά τα χρηματοδοτικά μέτρα που ελήφθησαν από τις δημόσιες αρχές υπέρ της Kahla I και υπέρ της προσφεύγουσας. Υπενθυμίζει, στην αιτιολογική σκέψη 85 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι κατά την επέκταση της διαδικασίας εξετάσεως κατέληξε ότι η Kahla I και η προσφεύγουσα ήσαν δύο διακριτά νομικά πρόσωπα και ότι η τελευταία αυτή θεωρήθηκε «διάδοχος εταιρία», καθόσον ο G. R. τη συνέστησε ως «εταιρία σκοπιμότητας» για να συνεχίσει τις δραστηριότητες της Kahla I, υπό εκκαθάριση, και για να αναλάβει τα περιουσιακά στοιχεία της τελευταίας.
- ¹⁷ Όσον αφορά την Kahla I, η Επιτροπή αναφέρει στην αιτιολογική σκέψη 22 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι, από τη σύστασή της μέχρι την πτώχευσή της, οι δημόσιες αρχές έλαβαν υπέρ αυτής χρηματοδοτικά μέτρα συνολικού ποσού 115,736 εκατομμυρίων DEM (μέτρα 1 έως 10).
- ¹⁸ Όσον αφορά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή προσδιορίζει 23 χρηματοδοτικές συνδρομές που της χορηγήθηκαν μεταξύ 1994 και 1999 συνολικού ποσού 39,028 εκατομμυρίων DEM (μέτρα 11 έως 33). Μεταξύ των μέτρων αυτών, που περιγράφονται στις αιτιολογικές σκέψεις 34 έως 59 της προσβαλλομένης αποφάσεως, περιλαμβάνονται ιδίως τα ακόλουθα:
- Μέτρο 11: κτήση του 49 % των μετοχών της προσφεύγουσας από την TIB, στις 5 Μαρτίου 1994, έναντι ποσού 1,975 εκατομμυρίων DEM
 - Μέτρο 12: συμμετοχικό δάνειο ύψους 6 εκατομμυρίων DEM το οποίο χορήγησε η TIB τον Μάρτιο του 1994

- Μέτρο 13: εγγύηση πιστώσεως, χορηγηθείσα τον Μάρτιο του 1994 από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας για επενδυτικές πιστώσεις, η οποία κάλυψε τα δάνεια που αποτέλεσαν αντικείμενο των μέτρων 18 έως 22
- Μέτρο 14: εγγύηση του 90 % χορηγηθείσα τον Μάρτιο του 1994 από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας για πιστώσεις κεφαλαίων κίνησης ύψους 6,5 εκατομμυρίων DEM, τα οποία καταβλήθηκαν τον Σεπτέμβριο του 1995 από ιδιωτική τράπεζα
- Μέτρο 15: επιχορήγηση για επενδύσεις ποσού αρχικώς 2 εκατομμυρίων DEM, που ανήλθε τελικά στα 2,5 εκατομμύρια DEM και καταβλήθηκε τον Μάιο του 1994 από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας
- Μέτρο 16: δάνειο δημόσιας τράπεζας για τη δημιουργία ιδίων κεφαλαίων (στο εξής: δάνειο ΕΚΗ) ύψους 0,2 εκατομμυρίων DEM που χορηγήθηκε τον Ιούνιο του 1994 στον G. R. στο πλαίσιο της συστάσεως της προσφεύγουσας
- Μέτρο 21: επενδυτικό δάνειο ύψους 3,45 εκατομμυρίων DEM που χορηγήθηκε τον Απρίλιο του 1995
- Μέτρο 23: εγγύηση η οποία διαλαμβάνεται στο μέτρο 13 και η οποία κάλυψε δάνειο 1 εκατομμυρίου DEM που χορηγήθηκε τον Φεβρουάριο του 1996 από ιδιωτική τράπεζα
- Μέτρο 26: επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης που συνδέονται με επενδύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος ύψους 1,549 εκατομμυρίου DEM, οι οποίες χορηγήθηκαν από την ομοσπονδιακή διεύθυνση απασχόλησης μεταξύ 1994 και 1996
- Μέτρο 27: επιχορηγήσεις για τη συμμετοχή σε εμποροπανηγύρεις και εκθέσεις, για διαφήμιση, για έρευνα και ανάπτυξη και για την ένταξη εργαζομένων, που χορηγήθηκαν μεταξύ 1994 και 1996, ύψους 0,492 εκατομμυρίων DEM

— Μέτρο 30: εγγύηση διαλαμβανομένη στο μέτρο 13 που κάλυψε δάνειο 2,32 εκατομμυρίων DEM το οποίο χορηγήθηκε από ιδιωτική τράπεζα τον Μάιο του 1999¹⁹

— Μέτρο 32: διάφορες επιχορηγήσεις για τη συμμετοχή σε εμποροπανηγύρεις και εκθέσεις, για διαφήμιση, για την ένταξη εργαζομένων και για τις δαπάνες προσωπικού στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης, που χορηγήθηκαν κατά την περίοδο 1997 έως 1999, ύψους 0,352 εκατομμυρίων DEM.

¹⁹ Πρώτον, η Επιτροπή φρονεί ότι τα χρηματοδοτικά μέτρα που ελήφθησαν υπέρ της προσφεύγουσας συνιστούν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ και θεωρεί, στο πλαίσιο αυτό, ότι οι δημόσιοι οργανισμοί δεν συμπεριφέρθηκαν ως επενδυτές σε μια οικονομία της αγοράς.

²⁰ Γενικώς, η Επιτροπή παρατηρεί, στις αιτιολογικές σκέψεις 94 έως 97 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι από δύο εκθέσεις προερχόμενες από γραφεία παροχής συμβουλών, ήτοι από την έκθεση Rölfs Bühler Stümpges Hauck & Partner (στο εξής: RBSH&P), του Νοεμβρίου του 1993, και από την έκθεση Arthur Andersen (στο εξής: AA), του Ιανουαρίου του 1994, προκύπτει ότι ο σκοπός της κυβερνήσεως του ομοσπόνδου κράτους και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων συνίστατο στη διαφύλαξη των θέσεων εργασίας. Επιπλέον, οι σύμβουλοι προέβλεπαν τουλάχιστον δύο ζημιογόνες χρήσεις και δεν εξέτασαν καμία ενδεχόμενη αντιπαροχή για τη συμμετοχή των δημοσίων αρχών.

²¹ Όσον αφορά ειδικότερα την εκ μέρους της TIB αγορά του 49 % των μετοχών της προσφεύγουσας (μέτρο 11), η Επιτροπή διευκρινίζει, στις αιτιολογικές σκέψεις 98 και 99 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατά τους συμβούλους, οι δυνητικοί κίνδυνοι ήσαν υψηλοί. Παρατηρεί συναφώς ότι δεν ελήφθη κανένα μέτρο για την αντιμετώπισή τους και ότι δεν έγινε ανάλυση των μελλοντικών εσόδων. Οι συνθήκες αγοράς των μετοχών από την TIB δεν μπορούσαν, επιπλέον, να συγκριθούν με τις συνθήκες του G. R. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, αντίθετα προς όσα δήλωσε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ο G. R. δεν επένδυσε στην προσφεύγουσα 2,055 εκατομμύρια DEM, αλλά μόνον 0,055 εκατομμύρια DEM. Τα υπόλοιπα 2 εκατομμύρια DEM προέρχονταν από κρατικούς πόρους υπό τη μορφή δύο δανείων που χορηγήθηκαν στον G. R., τα οποία η Επιτροπή θεωρεί δύο μέτρα ενισχύσεως υπέρ της προσφεύγουσας (βλ. σκέψη 24 κατωτέρω), εκ των οποίων το ένα περιλαμβανόταν

σε εγγύηση που παρέσχε το Δημόσιο στην τράπεζα που είχε χορηγήσει το δάνειο (μέτρο 16) και για το άλλο είχε εγγραφεί υποθήκη στα ακίνητα της προσφεύγουσας (δάνειο 1,8 εκατομμυρίων DEM που αποτέλεσε αντικείμενο του μέτρου 17). Ο κίνδυνος που ανέλαβε η TIB, που έθεσε στη διάθεση της προσφεύγουσας 1,975 εκατομμύρια DEM υπό τη μορφή συμμετοχής στο κεφάλαιο, ήταν σαφώς υψηλότερος από τον κίνδυνο του ιδιώτη επενδυτή. Ο τελευταίος αυτός είχε, επιπλέον, το δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση αν δεν επραγματοποιείτο η συμμετοχή της TIB ή αν δεν λαμβάνονταν άλλα μέτρα.

22 Όσον αφορά τα λοιπά μέτρα υπέρ της προσφεύγουσας, η Επιτροπή παρατηρεί, στην αιτιολογική σκέψη 100 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, ενόψει της ειδικής κατάστασης της επιχείρησης και του γεγονότος ότι συνεχίζει να δραστηριοποιείται σε μια αγορά χαρακτηριζόμενη από διαρθρωτική πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, ένας επενδυτής σε οικονομία της αγοράς θα χορηγούσε οικονομική στήριξη μόνον υπό όρους που θα ελάμβαναν υπόψη τα δεδομένα αυτά.

23 Έτσι, όσον αφορά, ειδικότερα, το συμμετοχικό δάνειο που χορήγησε η TIB (μέτρο 12), η Επιτροπή παρατηρεί, στην αιτιολογική σκέψη 102 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το επιτόκιο καθορίστηκε στο 12 %, αλλά ότι το δάνειο χορηγήθηκε χωρίς να απαιτηθεί η παραμικρή ασφάλεια και με επιτόκιο 0 % τα δύο πρώτα έτη τουλάχιστον, το δε ύψος των τόκων δεν μπορούσε να υπερβαίνει το 50 % του κέρδους της οικείας χρήσεως. Επιπλέον, δεν συνδέθηκε το δάνειο με πρόσθετο δικαίωμα ψήφου και δεν προβλέφθηκε κανένα επασφάλιστρο για τους κινδύνους που προέβλεπαν τα γραφεία παροχής συμβουλών.

24 Όσον αφορά τα διάφορα δάνεια που χορήγησαν δημόσιες τράπεζες (μεταξύ των οποίων τα δύο δάνεια που χορηγήθηκαν στον G. R. και το μέτρο 21), η Επιτροπή παρατηρεί, στην αιτιολογική σκέψη 102 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι χορηγήθηκαν όλα με επιτόκιο χαμηλότερο του επιτοκίου αναφοράς και ότι, όσον αφορά τη σύσταση ασφαλειών, είτε παρασχέθηκαν από τις δημόσιες αρχές είτε χρησιμοποιήθηκαν ως εγγύηση για διάφορα δάνεια επανειλημμένως τα ίδια περιουσιακά στοιχεία. Όσον αφορά ειδικότερα το δάνειο EKH (μέτρο 16), η Επιτροπή παρατηρεί, στην αιτιολογική σκέψη 103 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το δάνειο αυτό δεν ασφαλίστηκε με προσωπική εγγύηση, αλλά με εγγύηση του Δημοσίου,

και, ακόμη και αν είχε συσταθεί προσωπική εγγύηση, αυτή θα ήταν κατώτερης τάξης σε σχέση με τις λοιπές ασφάλειες και θα κάλυπτε ελάχιστο μόνο τμήμα του δυνητικά μεγάλου κινδύνου μη εκπληρώσεως. Στην αιτιολογική σκέψη 130 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το δάνειο αυτό, μολονότι χορηγήθηκε απευθείας στον G. R., αποσκοπούσε στη στήριξη μιας επιχείρησης και ότι συνεπώς πρέπει να θεωρηθεί ενίσχυση υπέρ της προσφεύγουσας.

25 Δεύτερον, η Επιτροπή εξετάζει τις δυσχέρειες της προσφεύγουσας.

26 Διευκρινίζει, κατ' αρχάς, στις αιτιολογικές σκέψεις 106 και 107 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η προσφεύγουσα αποτελεί «διάδοχη εταιρία», ήτοι μια νεοσυσταθείσα επιχείρηση στο ανατολικό τμήμα της Γερμανίας που εξαγόρασε τα περιουσιακά στοιχεία μιας εταιρίας υπό εκκαθάριση. Κατά την Επιτροπή, οι «διάδοχες εταιρίες» δεν μπορούν να συγκριθούν με άλλες νεοσυσταθείσες επιχειρήσεις, καθόσον οι εταιρίες αυτές, δεδομένου ότι εξαγοράζουν τα περιουσιακά στοιχεία μιας εταιρίας υπό εκκαθάριση και συνεχίζουν τις δραστηριότητές της, συνήθως χωρίς να προβούν προηγουμένως σε οποιαδήποτε αποδεκτή αναδιάρθρωση, κληρονομούν μια σειρά διαρθρωτικών προβλημάτων και έχουν ανάγκη ουσιαστικών αλλαγών για να μπορέσουν να προσαρμοστούν στην οικονομία της αγοράς. Η Επιτροπή εξηγεί ότι, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης καταστάσεως των νέων ομοσπόνδων κρατών, δέχθηκε ένα ευέλικτο και φιλελεύθερο πλαίσιο που παρέχει τη δυνατότητα στις «διάδοχες εταιρίες» να κάνουν χρήση των ενισχύσεων αναδιάρθρωσης και παρατηρεί ότι η εν λόγω πρακτική κωδικοποιήθηκε με την υποσημείωση 10 της ανακοινώσεως 1999/C 288/02 της Επιτροπής, για τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 288, σ. 2, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1999).

27 Η Επιτροπή διευκρινίζει, εν συνεχεία, στις αιτιολογικές σκέψεις 108 έως 118 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι η προσφεύγουσα ήταν προβληματική επιχείρηση από το 1994 μέχρι το τέλος του 1996, οπότε κατέγραψε για πρώτη φορά ένα ελαφρώς θετικό αποτέλεσμα, και ότι το ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων άρχισε να αυξάνει, πιθανότατα χάρη στην προηγηθείσα ενίσχυση.

28 Η Επιτροπή παρατηρεί, στις αιτιολογικές σκέψεις 108 και 109 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η γενική προϋπόθεση που προβλέπεται στο σημείο 2.1 της ανακοινώσεως 94/C 368/05 της Επιτροπής για τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 368, σ. 12, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994) πληρούται και υπενθυμίζει ότι προβληματική είναι μια επιχείρηση η οποία δεν είναι σε θέση να εξυγιανθεί με ίδιους πόρους ή συγκεντρώνοντας τα κεφάλαια που χρειάζονται από τους μετόχους της ή μέσω δανεισμού. Κατά την Επιτροπή, η κατάσταση αυτή, αφενός, διαπιστώνεται κατά τον χρόνο της συστάσεως της προσφεύγουσας και κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της ενισχύσεως με τις εκθέσεις που συνέταξαν οι RBSH&P και ΑΑ, οι οποίες θεωρούν την προσφεύγουσα προβληματική και συνιστούν την αναδιάρθρωσή της και, αφετέρου, επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι η επιχείρηση ουδέποτε έλαβε χρηματοδοτική συνδρομή από ιδιωτικές τράπεζες χωρίς κρατική ενίσχυση.

29 Η Επιτροπή, αφού υπενθύμισε, στην αιτιολογική σκέψη 110 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι ορισμένοι από τους δείκτες που αναφέρονται στις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994 δεν έχουν εφαρμογή στις νεοσύσταθείσες επιχειρήσεις, διευκρινίζει, στις αιτιολογικές σκέψεις 111 έως 113, ότι από τη χαμηλή καθαρή αξία του ενεργητικού, από τον υπερβολικά μεγάλο αριθμό εργαζομένων, από το μικτό περιθώριο αυτοχρηματοδότησης και από την υπερχρέωση της επιχείρησης προκύπτει ότι η προσφεύγουσα ήταν προβληματική κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της ενισχύσεως. Επιπλέον, η Επιτροπή εξηγεί, στην αιτιολογική σκέψη 114 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, ναι μεν η εφαρμογή ενός ειδικού καθεστώτος αποσβέσεων (μέτρο 33) είχε ως συνέπεια υψηλότερες ζημίες, πλην όμως, χωρίς την κρατική στήριξη, η προσφεύγουσα θα είχε πραγματοποιήσει πολύ μεγαλύτερες ζημίες και θα είχε πιθανώς εξαφανιστεί από την αγορά.

30 Η Επιτροπή παρατηρεί, στις αιτιολογικές σκέψεις 115 και 116 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το συμπέρασμά της δεν μπορεί να τροποποιηθεί εκ των υστέρων λόγω του γεγονότος ότι η προσφεύγουσα ξεπέρασε τα προβλήματα χάρη στη χορήγηση σημαντικών ενισχύσεων σε μικρό χρονικό διάστημα. Αμφισβητεί έτσι το περιεχόμενο μιας εκθέσεως της 21ης Ιανουαρίου 2002, που υπέβαλε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, και υπενθυμίζει ότι οι εκθέσεις που ήσαν διαθέσιμες το 1994 κατέληξαν στο ότι η στήριξη του κράτους ήταν απολύτως καθοριστική για την αποκατάσταση της επιχείρησης.

- 31 Τρίτον, η Επιτροπή εξετάζει αν οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα είναι σύμφωνες προς τα εγκεκριμένα καθεστώτα ενισχύσεων, τα οποία επικαλέσθηκε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.
- 32 Κατόπιν της εξέτασής αυτής, η Επιτροπή καταλήγει, με την αιτιολογική σκέψη 148 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι διάφορα από τα μέτρα που ελήφθησαν υπέρ της προσφεύγουσας, μεταξύ των οποίων το μέτρο 17 (βλ. σκέψη 21 ανωτέρω), συνιστούν υφιστάμενες ενισχύσεις τις οποίες δεν χρειάζεται να επανεξετάσει.
- 33 Αντιθέτως, η Επιτροπή φρονεί, στις αιτιολογικές σκέψεις 128 και 129 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η επιχορήγηση για επενδύσεις που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας (μέτρο 15) δεν είναι σύμφωνη προς το καθεστώς βάσει του οποίου υποτίθεται ότι χορηγήθηκε, δεδομένου ότι κατά τον χρόνο της καταβολής της επιχορηγήσεως η προσφεύγουσα ήταν προβληματική επιχείρηση. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, κατά την επέκταση της τυπικής διαδικασίας εξέτασής, είχε διαπιστώσει εσφαλμένα ότι το εγκεκριμένο καθεστώς είχε εφαρμογή μόνο στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), αλλ' ότι πολύ ορθώς η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε επισημάνει ότι και οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορούσαν να λάβουν ενισχύσεις βάσει του καθεστώτος αυτού, υπό την επιφύλαξη ορισμένων προϋποθέσεων. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το καθεστώς, αντιθέτως, απέκλειε ρητώς από το πεδίο εφαρμογής του τις προβληματικές επιχειρήσεις και υπενθυμίζει ότι είχε λάβει αρνητική απόφαση σχετικά με το καθεστώς αυτό λόγω της καταχρηστικής εφαρμογής του, καθόσον είχε εφαρμοστεί, μεταξύ άλλων, σε προβληματικές επιχειρήσεις, αντίθετα προς τις ειδικές διατάξεις που ενέκρινε η Επιτροπή [απόφαση 2003/225/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Ιουνίου 2002, σχετικά με το πρόγραμμα του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας για επενδύσεις σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και την εφαρμογή του σε μεμονωμένες περιπτώσεις (ΕΕ 2003, L 91, σ. 1)].
- 34 Όσον αφορά το δάνειο ΕΚΗ (μέτρο 16), η Επιτροπή διευκρινίζει, στην αιτιολογική σκέψη 130 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν είναι σύμφωνο προς το πρόγραμμα ενισχύσεων για τη δημιουργία ιδίων κεφαλαίων, βάσει του οποίου υποτίθεται ότι χορηγήθηκε, καθόσον η προσφεύγουσα δεν ήταν ΜΜΕ.

35 Όσον αφορά τις επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης που συνδέονται με επενδύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος (μέτρο 26), η Επιτροπή φρονεί, στις αιτιολογικές σκέψεις 134 έως 139 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι επιχορηγήσεις αυτές δεν ενέπιπταν στο άρθρο 249h του Arbeitsförderungsgesetz (νόμου για την προαγωγή της απασχόλησης, στο εξής: AFG), το οποίο είχε εγκρίνει ως καθεστώς το οποίο δεν αποτελούσε καθεστώς ενισχύσεων. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, όπως εξήγησε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας με την από 29 Ιουλίου 1994 επιστολή της, αφενός, τα μέτρα του άρθρου 249h του AFG στον τομέα της αποκατάστασης και της βελτίωσης του περιβάλλοντος απευθύνονταν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και κυρίως σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (πόλεις, καντόνια, δήμους κ.λπ.), καθώς και στις επιχειρήσεις της ΤΗΑ, και, αφετέρου, δεν μπορούσε να χορηγηθεί ενίσχυση για τα μέτρα που είναι προς το συμφέρον μιας ιδιωτικής επιχείρησης. Κατά τον χρόνο όμως της χορηγήσεως των επιχορηγήσεων, η προσφεύγουσα ήταν ιδιωτική επιχείρηση. Επιπλέον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι τμήμα των επιχορηγήσεων καταβλήθηκε από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας, ενώ μόνον η Bundesanstalt für Arbeit (ομοσπονδιακή διεύθυνση απασχόλησης) ήταν αρμόδια για τη χορήγησή τους. Περαιτέρω, οι επιχορηγήσεις ευνόησαν την προσφεύγουσα, δεδομένου ότι χορηγήθηκαν για την απομάκρυνση παλαιών εγκαταστάσεων. Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, ο γερμανικός νόμος κρύβει σαφώς μια επιλεκτική συνιστώσα, λόγω της οποίας το επίμαχο μέτρο δεν μπορεί να θεωρηθεί γενικό.

36 Τέταρτον, η Επιτροπή εξετάζει τα μέτρα τα οποία υποτίθεται ότι εμπίπτουν στον κανόνα «de minimis». Όσον αφορά, ειδικότερα, την περίοδο μεταξύ 1997 και 1999 (αιτιολογικές σκέψεις 152 έως 154 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η Επιτροπή αμφισβητεί ότι το μέτρο 30 και ένα τμήμα του μέτρου 32 εμπίπτουν στον κανόνα «de minimis». Συνιστούν, κατά συνέπεια, ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

37 Όσον αφορά, πέμπτον, το συμβατό των ενισχύσεων προς την κοινή αγορά, η Επιτροπή υπενθυμίζει, στις αιτιολογικές σκέψεις 157 έως 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως, όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν μέχρι τα τέλη του 1996, ότι η προσφεύγουσα ήταν προβληματική επιχείρηση μέχρι το 1996. Η Επιτροπή φρονεί ότι οι ενισχύσεις αυτές δεν αποτελούν, κατά συνέπεια, περιφερειακές ενισχύσεις συμβατές προς την κοινή αγορά. Η Επιτροπή φρονεί, εν συνεχεία, ότι δεν πληρούνται εν προκειμένω οι υποθέσεις των κατευθυντηρίων γραμμών περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994, τις οποίες επικαλέσθηκε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 80 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η Επιτροπή διευκρινίζει, αφενός, ότι η Ομοσπονδιακή

Δημοκρατία της Γερμανίας, παρά τις επανειλημμένες εκκλήσεις, ουδέποτε κοινοποίησε την τελική μορφή κάποιου σχεδίου αναδιάρθρωσης ούτε ανέφερε τα μέτρα αναδιάρθρωσης που είχαν πράγματι εκτελεσθεί και, αφετέρου, ότι η ιδιωτική συμβολή στο συνολικό κόστος της αναδιάρθρωσης δεν μπορούσε να θεωρηθεί σημαντική, καθόσον αμιγώς ιδιωτικό χαρακτήρα έχει μόνον η συμμετοχή του G. R. ύψους 0,055 εκατομμυρίων DEM. Όσον αφορά τις ad hoc ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 1997, η Επιτροπή φρονεί, στις αιτιολογικές σκέψεις 175 έως 184 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν μπορούν να θεωρηθούν συμβατές προς την κοινή αγορά κατά την έννοια των κατευθυντηρίων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα (ΕΕ 1998, C 74, σ. 9).

- ³⁸ Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθεισών εκτιμήσεων, στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή κηρύσσει ασύμβατη προς την κοινή αγορά τη συμμετοχή της TIB στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας και το συμμετοχικό δάνειο της TIB (μέτρα 11 και 12), τις εγγυήσεις του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας που καλύπτουν το 90 % των οφειλομένων ποσών (μέτρα 13, 14, 23 και 30), την επιχορήγηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας (μέτρο 15), το δάνειο δημόσιας τράπεζας για τη δημιουργία ιδίων κεφαλαίων (μέτρο 16), το δάνειο δημόσιας τράπεζας (μέτρο 21), τις επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης (μέτρο 26), τα μέτρα για την ένταξη των εργαζομένων, για τη συμμετοχή σε εμποροπανηγύρεις και εκθέσεις και για διαφήμιση (μέτρο 27) και τα μέτρα για την έρευνα και την ανάπτυξη, την ένταξη εργαζομένων, τη συμμετοχή σε εμποροπανηγύρεις και εκθέσεις και τη μείωση του κόστους (μέτρο 32). Στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή καλεί την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να λάβει όλα τα μέτρα που είναι αναγκαία για την ανάκτηση από την προσφεύγουσα των ενισχύσεων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της εν λόγω αποφάσεως.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- ³⁹ Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 22 Ιανουαρίου 2003, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

- 40 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 30 Απριλίου 2003, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε να παρέμβει προς στήριξη των αιτημάτων της προσφεύγουσας.
- 41 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 5 Μαΐου 2003, το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας (Freistaat Thüringen) ζήτησε να παρέμβει προς στήριξη των αιτημάτων της προσφεύγουσας.
- 42 Με διάταξη της 9ης Ιουλίου 2003, ο πρόεδρος του πέμπτου πενταμελούς τμήματος δέχθηκε τις αιτήσεις αυτές.
- 43 Κατόπιν της τροποποίησης της απόφασης της Επιτροπής της 30ής Οκτωβρίου 2002, η προσφεύγουσα υπέβαλε, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 16 Ιουλίου 2003, υπόμνημα απαντήσεως λαμβάνουσα υπόψη την τροποποίηση αυτή.
- 44 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατέθεσε υπόμνημα παρεμβάσεως στις 25 Αυγούστου 2003.
- 45 Το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας κατέθεσε υπόμνημα παρεμβάσεως στις 10 Σεπτεμβρίου 2003.
- 46 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε, αφενός, να λάβει μέτρα οργάνωσης της διαδικασίας, καλώντας τους διαδίκους να απαντήσουν γραπτώς σε ερωτήσεις και να προσκομίσουν έγγραφα και, αφετέρου, να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Οι διάδικοι ανταποκρίθηκαν εμπροθέσμως στο αίτημα του Πρωτοδικείου.

47 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 19ης Οκτωβρίου 2006.

48 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει το άρθρο 1, παράγραφος 2, της προσβαλλομένης αποφάσεως,
- να ακυρώσει το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στον βαθμό που αφορά τα μέτρα που διαλαμβάνονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της εν λόγω αποφάσεως,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα έξοδα που προκύπτουν από την τροποποίηση της αποφάσεως της 30ής Οκτωβρίου 2002, τούτο δε ανεξάρτητα από την έκβαση της διαφοράς.

49 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, παρεμβαίνουσα, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει το άρθρο 1, παράγραφος 2, και το άρθρο 2, παράγραφος 1, της προσβαλλομένης αποφάσεως, τουλάχιστον όσον αφορά την επιχορήγηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

50 Το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας, παρεμβαίνον, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει το άρθρο 1, παράγραφος 2, της προσβαλλομένης αποφάσεως,
- να ακυρώσει το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στον βαθμό που αφορά τα μέτρα που διαλαμβάνονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της εν λόγω αποφάσεως,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα έξοδα που προκύπτουν από την τροποποίηση της αποφάσεως της 30ής Οκτωβρίου 2002, τούτο δε ανεξάρτητα από την έκβαση της διαφοράς,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα έξοδα της παρεμβάσεως.

51 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη,
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

- 52 Προς στήριξη της προσφυγής της, η προσφεύγουσα προβάλλει τέσσερις λόγους ακυρώσεως.
- 53 Οι τρεις πρώτοι λόγοι αντλούνται, αντιστοίχως, από παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ, από παραβίαση της αρχής της ασφαλείας δικαίου και της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, όσον αφορά τις επενδυτικές επιχορηγήσεις του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας (μέτρο 15) και τις επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης που συνδέονται με επενδύσεις της προστασίας του περιβάλλοντος (μέτρο 26).
- 54 Ο τέταρτος λόγος αντλείται, κατ' ουσίαν, από πλάνες περί τα πραγματικά περιστατικά και από πρόδηλες πλάνες εκτιμήσεως. Η προσφεύγουσα υποδιαιρεί τον τέταρτο λόγο σε έξι σκέλη που αφορούν, πρώτον, την ανακρίβεια των πραγματικών περιστατικών, δεύτερον, τον χαρακτηρισμό «προβληματική επιχείρηση», τρίτον, την εκτίμηση της συμπεριφοράς της ΤΙΒ με γνώμονα το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή, τέταρτον, τις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση, πέμπτον, την ανάκτηση του δανείου που αποτελεί το αντικείμενο του μέτρου 22 και, έκτον, τις ενισχύσεις «de minimis» για την περίοδο 1997 και 1999 (μέτρο 32). Ωστόσο, εκδίδοντας την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή, μεταξύ άλλων, κατήργησε την εντολή ανακτήσεως του δανείου που αποτελεί το αντικείμενο του μέτρου 22 (βλ. σκέψη 15 ανωτέρω). Επιπλέον, μετά την έκδοση της προσβαλλομένης απόφασης, οι διάδικοι συμφώνησαν όσον αφορά τον υπολογισμό των επιχορηγήσεων που αποτελούν το αντικείμενο του μέτρου 32. Απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου, οι διάδικοι επιβεβαίωσαν ότι δεν υφίσταντο πλέον επίδικα σημεία όσον αφορά το μέτρο 32 (ενίσχυση «de minimis» μεταξύ 1997 και 1999), πράγμα το οποίο σημειώθηκε στο πρακτικό της συνεδριάσεως. Επομένως, παρέλκει η εξέταση των δύο τελευταίων σκελών του τετάρτου λόγου.
- 55 Το Πρωτοδικείο θα συνεξετάσει τους τρεις πρώτους λόγους, που αφορούν μόνον τα μέτρα 15 και 26, κατόπιν δε θα εξετάσει χωριστά τον τέταρτο λόγο, που αφορά τα λοιπά μέτρα που διαλαμβάνονται στην προσβαλλόμενη απόφαση.

Α — Επί του πρώτου, του δεύτερου και του τρίτου λόγου, που αντλούνται από παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ και από παραβίαση της αρχής της ασφαλείας δικαίου και της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

1. Όσον αφορά την επενδυτική επιχορήγηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας (μέτρο 15)

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

Επί της παραβάσεως των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ

⁵⁶ Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η επενδυτική επιχορήγηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας χορηγήθηκε σύμφωνα με ένα εγκεκριμένο γενικό καθεστώς ενισχύσεων και συνιστά συνεπώς υφιστάμενη ενίσχυση. Ισχυρίζεται, κυρίως, ότι η Επιτροπή εισήγαγε αναδρομικώς πρόσθετες προϋποθέσεις στο εγκεκριμένο καθεστώς και, επικουρικώς, ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί προβληματική επιχείρηση.

— Επί των προϋποθέσεων εφαρμογής του καθεστώτος

⁵⁷ Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το πρόγραμμα του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας υπέρ των επενδύσεων των ΜΜΕ είχε εφαρμογή σε όλες τις επιχειρήσεις ανεπιφυλάκτως και, επομένως, στις προβληματικές επιχειρήσεις και στις «διάδοχες εταιρίες». Τέτοιες επιφυλάξεις δεν συνάγονται ούτε από την εγκριτική επιστολή της Επιτροπής της 26ης Νοεμβρίου 1993 ούτε από την ανακοίνωση της οποίας περίληψη

δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα. Από τη δημοσίευση αυτή προκύπτει, αντιθέτως, ότι το πρόγραμμα απευθυνόταν ακριβώς στις νεοσυσταθείσες επιχειρήσεις, όπως η προσφεύγουσα, και ότι ένας από τους σκοπούς του συνίστατο στην παροχή ενισχύσεως για την έναρξη δραστηριοτήτων.

58 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι οι διευκρινίσεις που έδωσε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας με μια ανακοίνωση της 26ης Αυγούστου 1993 αποκλειστικό σκοπό είχαν να εξηγήσουν το κοινοποιηθέν καθεστώς και δεν μπορούσαν να τροποποιήσουν το σαφές περιεχόμενο του προγράμματος. Αν η Επιτροπή θεωρούσε ότι το κοινοποιηθέν κείμενο αφορούσε ορισμένες καταστάσεις τις οποίες δεν επιθυμούσε να εγκρίνει, θα έπρεπε να κινήσει την τυπική διαδικασία εξετάσεως και να απαιτήσει στο πλαίσιο αυτό την τροποποίηση του καθεστώτος ή να προβλέψει υποχρέωση ατομικής κοινοποίησης. Εν πάση περιπτώσει, η ανακοίνωση της 26ης Αυγούστου 1993 δεν απέκλειε την εφαρμογή του προγράμματος σε περιπτώσεις όπως αυτή της προσφεύγουσας, η οποία αγόρασε περιουσιακά στοιχεία από μια επιχείρηση και τα εκσυγχρόνισε.

59 Κατά την προσφεύγουσα, ομοίως δεν μπορεί να συναχθεί περιορισμός του προγράμματος από την έγκρισή του ως καθεστώς περιφερειακών ενισχύσεων. Αντιθέτως, οι προβληματικές επιχειρήσεις μπορούν, σύμφωνα με τη σχετική με τη λήψη αποφάσεων πρακτική της Επιτροπής, να λαμβάνουν περιφερειακές ενισχύσεις [απόφαση 1999/157/EK της Επιτροπής, της 22ας Απριλίου 1998, σχετικά με κρατική ενίσχυση υπέρ της Triptis Porzellan GmbH i. GV, Θουριγγία (ΕΕ 1999, L 52, σ. 48) και απόφαση 2003/383/EK της Επιτροπής, της 2ας Οκτωβρίου 2002, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 44/01 (πρώην NN 147/98) την οποία χορήγησε η Γερμανία στην εταιρία Technische Glaswerke Ilmenau GmbH (ΕΕ 2003, L 140, σ. 30)], όπως τούτο προκύπτει επίσης από την προσβαλλόμενη απόφαση. Ομοίως, μια «διάδοχη εταιρία» εμπίπτουσα στην υποσημείωση 10 των κατευθυντηρίων γραμμών περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1999 θα μπορούσε να λάβει την επιχορήγηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας, καθόσον η εν λόγω διάταξη δεν αποκλείει τη στήριξη των νεοσυσταθισών επιχειρήσεων μέσω περιφερειακών ενισχύσεων. Η προσφεύγουσα παρατηρεί, στο πλαίσιο αυτό, ότι δεν έλαβε την επενδυτική επιχορήγηση για λόγους αναδιάρθρωσης, αλλά για επιλέξιμες επενδύσεις σύμφωνα με το εγκριθέν πρόγραμμα.

- 60 Η προσφεύγουσα παρατηρεί επίσης ότι, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, το πρόγραμμα, παρά την ονομασία του, ομοίως δεν περιοριζόταν στις ΜΜΕ, καθόσον η Επιτροπή το είχε εγκρίνει για επιχειρήσεις μεγαλύτερου μεγέθους.
- 61 Όσον αφορά την απόφαση 2003/225 σχετικά με την καταχρηστική εφαρμογή του προγράμματος, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η απόφαση αυτή δεν μπορεί να της αντιταχθεί, καθόσον η Επιτροπή έλαβε ρητώς την προσβαλλόμενη απόφαση για να εξετάσει την εφαρμογή του καθεστώτος στην προσφεύγουσα.
- 62 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, τέλος, ότι η εξέταση της Επιτροπής πρέπει να περιορίζεται στην εξακρίβωση του αν η εκτίμηση των εθνικών αρχών στηρίζεται σε πρόδηλη πλάνη όσον αφορά το συμβατό μιας ενισχύσεως προς το καθεστώς βάσει του οποίου χορηγήθηκε.
- 63 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει ότι, έστω και αν η ανακοίνωση της Γερμανικής Κυβερνήσεως της 26ης Αυγούστου 1993 απέκλειε τις ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση, η Επιτροπή ουδέποτε απέδειξε ότι η επίδικη επιχορήγηση δεν είχε τηρήσει τις προϋποθέσεις του εγκριθέντος προγράμματος ενισχύσεων. Κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, πρέπει να εξετασθεί, με βάση την προ του Μαΐου 1994 περίοδο, αν η επίδικη επενδυτική επιχορήγηση μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενίσχυση για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση αποκλειόμενη από την εφαρμογή του προγράμματος. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας φρονεί, συναφώς, ότι αν πρόκειται για νεοσυσταθείσα επιχείρηση η οποία, δεδομένου ότι δεν είναι προβληματική επιχείρηση, δεν μπορεί να λάβει ενίσχυση για αναδιάρθρωση, τότε η χορήγηση της επενδυτικής επιχορηγήσεως πληρούσε τις προϋποθέσεις του προγράμματος, καθόσον δεν επρόκειτο για ενίσχυση προς αναδιάρθρωση.

⁶⁴ Το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας υποστηρίζει πλήρως τη θέση της προσφεύγουσας και επικρίνει, ειδικότερα, το γεγονός ότι η Επιτροπή χαράσσει μια τεχνητή γραμμή διαχωρισμού μεταξύ περιφερειακής ενισχύσεως και ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση.

⁶⁵ Η Επιτροπή αντιτίνει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε ρητώς διευκρινίσει με την ανακοίνωση της 26ης Αυγούστου 1993 ότι οι προβληματικές επιχειρήσεις αποκλείονταν από το πεδίο εφαρμογής του καθεστώτος και ότι από το κοινοποιηθέν καθεστώς και από την αναφορά που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα προκύπτει σαφώς ότι δεν περιλαμβάνονταν οι ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση.

— Επί του χαρακτηρισμού της προσφεύγουσας ως προβληματικής επιχείρησης

⁶⁶ Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι είναι νεοσυσταθείσα επιχείρηση η οποία ουδέποτε υπήρξε προβληματική επιχείρηση ούτε όσον αφορά το επιχειρησιακό της σχέδιο ούτε όσον αφορά την πραγματική της ανάπτυξη.

⁶⁷ Ισχυρίζεται, πρώτον, ότι, σύμφωνα με την αρχή που πάγια ακολουθεί η Επιτροπή, μια νεοσυσταθείσα επιχείρηση δεν μπορεί να θεωρηθεί προβληματική επιχείρηση έστω και αν αναλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία μιας υπό πτώχευση εταιρίας. Περαιτέρω, ο χαρακτηρισμός όλων των «διαδόχων εταιριών» ως προβληματικών επιχειρήσεων δεν μπορεί να απορρέει από την υποσημείωση 10 των κατευθυντηρίων γραμμών περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1999. Κατά την προσφεύγουσα, το να θεωρηθεί ότι όλες οι «διάδοχες εταιρίες» της Ανατολικής Γερμανίας που απέκτησαν περιουσιακά στοιχεία από πτωχευτική διαδικασία αποτελούν προβληματικές επιχειρήσεις είναι προδήλως εσφαλμένο και συνεπάγεται διάκριση μεταξύ των νεοσυσταθεισών επιχειρήσεων της Ανατολικής Γερμανίας και του υπολοίπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

68 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, δεύτερον, ότι συστάθηκε από έναν ανεξάρτητο επενδυτή, ο οποίος είναι αναγνωρισμένος εμπειρογνώμονας στον τομέα του και ήταν άσχετος με τα προβλήματα της Kahla I. Η Επιτροπή δεν προσκόμισε καμία απόδειξη προς στήριξη του ισχυρισμού της ότι η προσφεύγουσα πράγματι κληρονόμησε τα προβλήματα της υπό πτώχευση εταιρίας Kahla I. Κατά την προσφεύγουσα, δεν υπάρχουν ουσιαστικές ενδείξεις από τις οποίες να μπορεί να συναχθεί ότι η προσφεύγουσα απετέλεσε τμήμα της ίδιας «υλικής οντότητας» με την Kahla I. Επιπλέον, σύμφωνα με τη νομολογία, δεν μπορούν να θεωρούνται αδιακρίτως δύο επιχειρήσεις ότι αποτελούν μία ενιαία «νομική ενότητα». Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν συνέχισε τη δραστηριότητα της υπό πτώχευση επιχείρησης, διότι απλώς αγόρασε σε αγοραία τιμή περιουσιακά στοιχεία επ' ευκαιρία μιας διαδικασίας εξυγιάνσεως βάσει δικαστικής απόφασης και τα χρησιμοποίησε στο πλαίσιο ενός συνεκτικού και ορθολογικού επιχειρησιακού σχεδίου, που αφορά μια τελείως διαφορετική αγορά, μέσω μιας τελείως διαφορετικής διάρθρωσης και μιας τελείως διαφορετικής στρατηγικής προώθησης πωλήσεων για πολύ διαφορετική πελατεία. Εξάλλου, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα συνέχισε να επενδύει σε αγορές μεταχειρισμένων μηχανημάτων ομοίως δεν αποδεικνύει ότι η προσφεύγουσα «κληρονόμησε» τα προβλήματα της Kahla I.

69 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, τρίτον, ότι η έκθεση που συνέταξε η RBSH&P, καθώς και αυτή του γραφείου ΑΑ, περιγράφουν τη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης. Οι εκθέσεις αυτές δεν αποτελούν σχέδιο αναδιάρθρωσης και δεν μπορούν συνεπώς να στηρίξουν τη θέση ότι η προσφεύγουσα συστάθηκε εξ αρχής ως προβληματική επιχείρηση. Από τα επιχειρησιακά σχέδια προκύπτει, κατά την προσφεύγουσα, ότι δεν προβλεπόταν ότι η νέα επιχείρηση θα έχει προβλήματα. Τουναντίον, οι εταιρίες παροχής συμβουλών διαπίστωσαν εκ των προτέρων ότι το επιχειρησιακό σχέδιο ήταν οικονομικά εφικτό. Οι εκτιμήσεις αυτές ήταν ακριβείς, ίσως και πολύ μετριοπαθείς, καθόσον η επιχείρηση γνώρισε μια ανάπτυξη που εστέφθη από επιτυχία και η οποία υπερέβη τις αρχικές προβλέψεις, παράδειγμα που επιβεβαιώνει η πραγματογνωμοσύνη του γραφείου οικονομικών ελεγκτών Saale/Revision. Η προσφεύγουσα ζητεί με το υπόμνημα απαντήσεως να εξετασθεί επί του θέματος αυτού ένας πραγματογνώμων εντεταλμένος από το Πρωτοδικείο.

70 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, τέταρτον, ότι από την εξέταση των κριτηρίων του σημείου 2.1 των κατευθυντηρίων γραμμών περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994 ή των σημείων 4 επ. των κατευθυντηρίων γραμμών του 1999 προκύπτει ότι δεν ήταν προβληματική επιχείρηση.

- 71 Η Επιτροπή, δεδομένου ότι δεν εξέτασε έκαστο των κριτηρίων αυτών λεπτομερώς, δεν ενήργησε σε συμφωνία με την πάγια πρακτική της όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή, στην πραγματικότητα, αναγνώρισε ότι η πλειονότητα των κριτηρίων των κατευθυντηρίων γραμμών περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση, όπως είναι η πτώση της αποδοτικότητας, η προϊούσα αύξηση των ζημιών, η μείωση του μεικτού περιθωρίου αυτοχρηματοδότησης, η αύξηση των χρηματοδοτικών βαρών, δεν πληρούντο εν προκειμένω ή ισχυρίστηκε ότι δεν ήσαν καθοριστικά για την εκτίμηση μιας νέας επιχειρήσεως.
- 72 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι, αντίθετα προς όσα ισχυρίζεται η Επιτροπή, τα στοιχεία του επιχειρησιακού σχεδίου δεν αντιστοιχούν σε ορισμένα από τα κριτήρια των κατευθυντηρίων γραμμών περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση. Αντιθέτως, η καθαρή λογιστική αξία, το μικτό περιθώριο αυτοχρηματοδότησης και οι χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις εξελίχθηκαν, όπως προκύπτει από την πραγματογνωμοσύνη του γραφείου Saale/Revision, σύμφωνα με τις προβλέψεις του επιχειρησιακού σχεδίου.
- 73 Όσον αφορά την καθαρή λογιστική αξία, η Επιτροπή δεν προσκόμισε αποδείξεις για το ότι ήταν ασυνήθιστα χαμηλή για μια υγιή επιχείρηση. Η προσφεύγουσα όμως έχει ήδη αποδείξει ότι από την καθαρή λογιστική αξία δεν προέκυπτε κανένα χρηματοδοτικό ή οικονομικό πρόβλημα. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι απέδειξε ότι τα κτηθέντα στοιχεία του ενεργητικού καθιστούσαν δυνατή τη δημιουργία μιας αποδοτικής επιχείρησης, τόσο σύμφωνα με τα σχέδιά της (ex ante) όσο και σύμφωνα με τα πολύ πιο αισιόδοξα αριθμητικά στοιχεία των πραγματικών αποτελεσμάτων της (ex post). Κατά την προσφεύγουσα, ο τρόπος χρηματοδότησεως των στοιχείων του ενεργητικού δεν παρέχει καμία ένδειξη σχετικά με το ζήτημα αν η καθαρή λογιστική αξία εξελίχθηκε αρνητικά ή αν ήταν εξ αρχής υπερβολικά χαμηλή για μια βιώσιμη επιχείρηση. Επιπλέον, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι τα στοιχεία του ενεργητικού αποκτήθηκαν στην αγοραία τιμή και δεν εξήγησε πώς η καθαρή αυτή λογιστική αξία μπορούσε να είναι υπερβολικά χαμηλή ενώ αντιστοιχούσε στην αγοραία αξία.
- 74 Επιπλέον, το μικτό περιθώριο αυτοχρηματοδότησης και οι χρηματοδοτικές επιβαρύνσεις που είχαν εγγραφεί στο επιχειρησιακό σχέδιο έπρεπε να θεωρηθούν κανονικά. Το επιχειρησιακό σχέδιο δεν προέβλεπε βεβαίως ότι το μικτό περιθώριο αυτοχρηματοδότησης θα μειωνόταν ή ότι οι χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις θα καθίσταντο δυσβάστακτες.

75 Όσον αφορά το μικτό περιθώριο αυτοχρηματοδότησης, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, στην περίπτωση του «start up», είναι πάντοτε μικρό, ή ακόμη και αρνητικό στην αρχή. Επιπλέον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν υπάρχει καμία απόδειξη για το ότι το «cash-flow» ήταν πολύ περιορισμένο για τις επιχειρησιακές δραστηριότητες της προσφεύγουσας. Δεν είχαν προβλεφθεί προβλήματα ρευστότητας και πράγματι δεν παρουσιάστηκαν τέτοια προβλήματα κατά την εφαρμογή του σχεδίου. Εξάλλου, αντίθετα προς την άποψη της Επιτροπής, το «cash-flow» της εταιρίας προερχόταν από τις επιχειρησιακές δραστηριότητές της και όχι από τις ενισχύσεις και, εν πάση περιπτώσει, από την πηγή του «cash-flow» δεν μπορεί να αποδειχθεί ο υπερβολικά περιορισμένος χαρακτήρας του εφόσον, ακόμη και μετά την αφαίρεση όλων των ενισχύσεων, η επιχείρηση είχε θετικό «cash-flow».

76 Όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν προέκυπταν από πιστώσεις που επιβλήθηκαν από τις οικονομικές δυσχέρειες του παρελθόντος, πράγμα που αποτελεί την υπόθεση στην οποία στηρίζονται τα κριτήρια των κατευθυντηρίων γραμμών περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση. Οι επιβαρύνσεις αυτές, αντιθέτως, προκύπτουν αποκλειστικά από επενδύσεις σε παραγωγικά πάγια στοιχεία που ήσαν βραχυπρόθεσμα αποδοτικά, στο πλαίσιο ενός ικανοποιητικού επιχειρησιακού σχεδίου, όπως τούτο επιβεβαιώνεται από την πραγματική εξέλιξη της δραστηριότητάς της. Η Επιτροπή επιχειρεί να αποκρύψει την πραγματικότητα αυτή επικαλούμενη την υποτιθέμενη αναγκαιότητα μιας ex ante εκτίμησης.

77 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί επίσης τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι ο αριθμός του προσωπικού της ήταν υπερβολικά υψηλός. Υπενθυμίζει ότι η εταιρία προσέλαβε, κατά την επανέναρξη της δραστηριότητας, μόνον 380 από τους 696 εργαζομένους που απασχολούσε η Kahla I το 1993. Όσον αφορά την ελαφρά συμπίεση του αριθμού των εργαζομένων, που έφθασε στους 322, στις αρχές του 1996, η συμπίεση αυτή δεν εξηγείται από οικονομικές δυσχέρειες, αλλά από τη δημιουργία μιας αποτελεσματικότερης οργάνωσης, μετά την πρώτη φάση δραστηριότητας και μετά την πραγματοποίηση των πρώτων επενδύσεων.

78 Όσον αφορά τις ζημίες στις οποίες αναφέρθηκαν οι εταιρίες παροχής συμβουλών για τα έτη 1994-1996, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν εξέτασε αν επρόκειτο για ζημίες συνδεδεμένες με τη διάρθρωση της επιχείρησης και υποστηρίζει ότι επρόκειτο για ζημίες συνδεδεμένες με την έναρξη της δραστηριότητας. Κατά την προσφεύγουσα, η εφαρμογή του επιχειρησιακού σχεδίου δεν συνοδεύθηκε από καμία

επιχειρησιακή ζημία. Επρόκειτο μόνο για λογιστικές ζημίες που προκύπτουν από τη χρησιμοποίηση εξαιρετικών φορολογικών αποσβέσεων σύμφωνα με ένα εγκεκριμένο καθεστώς ενισχύσεων. Αν η προσφεύγουσα είχε προβεί σε αποσβέσεις σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες που ίσχυαν στον τομέα αυτό, θα είχε παρουσιάσει κέρδη ήδη από το πρώτο έτος. Τούτο προκύπτει, κατά την προσφεύγουσα, από τις εξηγήσεις που παρέσχε κατά την τυπική διαδικασία εξετάσεως και από την έκθεση ενός ορκωτού λογιστή την οποία προσκόμισε.

79 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, πέμπτον, ότι μια επιχείρηση ομοίως δεν είναι προβληματική για τον λόγο και μόνον ότι λαμβάνει δημόσια κεφάλαια. Ο φαύλος αυτός κύκλος έχει ως συνέπεια να χαρακτηρίζεται κάθε επιχείρηση που λαμβάνει επενδυτικές ενισχύσεις για την αγορά μεταχειρισμένων περιουσιακών στοιχείων ως προβληματική επιχείρηση. Όταν όμως πρόκειται για ένα σχέδιο που περιλαμβάνει ένα χρηματοδοτικό πρόγραμμα με επαρκείς διατάξεις κατά των προβλέψιμων κινδύνων, προκειμένου η επιχείρηση να μπορεί να υπάρχει χωρίς ενισχύσεις μετά τη φάση της δημιουργίας, στην περίπτωση αυτή η κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργηθείσα επιχείρηση δεν μπορεί να θεωρηθεί προβληματική.

80 Επιπλέον, η TIB και ο G. R. έθεσαν στη διάθεση της επιχείρησης ίδια κεφάλαια σημαντικού ύψους τα οποία δεν μπορούν να εξομοιωθούν με ενισχύσεις. Όσον αφορά τα κεφάλαια που εισέφερε ο G. R., η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, για να απαντηθεί το ερώτημα αν η επιχείρηση είναι προβληματική, δεν μπορεί να είναι καθοριστικό το ζήτημα του τρόπου χρηματοδότησης του επενδυτή που βρίσκεται πίσω από την επιχείρηση. Όσον αφορά τα κεφάλαια που εισέφερε η TIB, η προσφεύγουσα φρονεί ότι δεν μπορούν να εξομοιωθούν με ενισχύσεις και υποστηρίζει ότι ο χαρακτηρισμός των κεφαλαίων αυτών ως κρατικής ενισχύσεως ουδόλως επηρεάζει, εν πάση περιπτώσει, τη νομιμότητα άλλων επιχορηγήσεων ή το συμβατό της επενδυτικής επιχορηγήσεως προς το καθεστώς βάσει του οποίου αυτή χορηγήθηκε.

81 Το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας παρατηρεί, ειδικότερα, ότι η φάση κατά την οποία η προσφεύγουσα ήταν υποτίθεται προβληματική ήταν ιδιαίτερα σύντομη και εξηγεί, επιπλέον, ότι η εγγραφή της προσφεύγουσας σε έναν κατάλογο προβληματικών επιχειρήσεων στο πλαίσιο άλλης διαδικασίας συνέβη από αβλεψία. Εν συνεχεία δε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας διόρθωσε το σφάλμα αυτό.

82 Η Επιτροπή φρονεί ότι η επιχειρηματολογία που προβάλλουν η προσφεύγουσα και το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της ως αβάσιμη.

Επί της παραβίασεως της αρχής της ασφαλείας δικαίου

83 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή εισήγαγε *a posteriori* σε ένα εγκεκριμένο καθεστώς νέες δυσμενείς γι' αυτήν προϋποθέσεις και ότι, συνεπώς, η Επιτροπή τροποποίησε αναδρομικώς, εις βάρος της, την έννομη κατάστασή της, κατά παραβίαση της αρχής της ασφαλείας δικαίου. Δεδομένου ότι οι ενισχύσεις που χορηγούνται στο πλαίσιο εγκριθέντων προγραμμάτων δεν απαιτούν έγκριση, οι ενδεχόμενοι περιορισμοί θα έπρεπε να προκύπτουν είτε από το ίδιο το καθεστώς είτε από την απόφαση περί εγκρίσεως.

84 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας φρονεί ότι είναι αντίθετο προς την ασφάλεια δικαίου το να μη δέχεται η Επιτροπή εκ των υστέρων την ερμηνεία της αρμόδιας εθνικής αρχής, η οποία προκύπτει από την προσήκουσα *ex ante* προοπτική και στηρίζεται στους κανόνες δικαίου περί ενισχύσεων που ίσχυαν κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της ενισχύσεως. Στο πλαίσιο αυτό, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ισχυρίζεται ότι ήταν λογικό, στο πλαίσιο της *ex ante* προοπτικής του Μαΐου του 1994, να χαρακτηρίσει την προσφεύγουσα νεοσυσταθείσα επιχείρηση, η οποία δεν ενέπιπτε στις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994 και η οποία, επομένως, δεν είχε λάβει ενίσχυση για την αναδιάρθρωση υπό τη μορφή επενδυτικής επιχορήγησης. Επιπλέον, σύμφωνα με το σημείο 18, στοιχείο ι', του παραρτήματος της ανακοινώσεως της Επιτροπής του 1979, που επιγράφεται «Λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής των αρχών συντονισμού των καθεστώτων περιφερειακών ενισχύσεων» (JO 1979, C 31), «μια επένδυση σταθερού κεφαλαίου που πραγματοποιείται υπό τη μορφή εξαγοράς μιας εγκαταστάσεως η οποία έκλεισε ή η οποία θα είχε κλείσει χωρίς την εξαγορά αυτή μπορεί επίσης να θεωρηθεί αρχική επένδυση». Τέλος, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα απέκτησε τα περιουσιακά στοιχεία σε αγοραία τιμή, οι κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994 δεν αποκλείουν τον χαρακτηρισμό «περιφερειακή ενίσχυση» όσον αφορά την επίδικη επενδυτική επιχορήγηση που χορηγήθηκε για την αγορά των περιουσιακών αυτών στοιχείων.

85 Το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας συμφωνεί με την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας και προσθέτει ότι η Επιτροπή πρέπει να περιορίζεται, σύμφωνα με την αρχή της ασφαλείας δικαίου, στη διαπίστωση του αν, ενδεχομένως, η εθνική αρχή εφάρμοσε καταχρηστικώς το εγκριθέν πρόγραμμα.

86 Η Επιτροπή αντιτείνει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν άλλαξε αναδρομικώς την έννομη κατάσταση της προσφεύγουσας, καθόσον το πεδίο εφαρμογής του μέτρου ήταν περιορισμένο ήδη εξ αρχής.

Επί της παραβίασεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

87 Η προσφεύγουσα προβάλλει την παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθόσον η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη το ότι από την έγκριση του προγράμματος, όπως δημοσιεύθηκε, δεν μπορούσαν να αποκαλυφθούν οι σοβαροί περιορισμοί που αυτή εφάρμοσε στο πλαίσιο της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η προσφεύγουσα φρονεί ότι ένας επιχειρηματίας που ασκεί τις δραστηριότητές του ως συνετός οικογενειάρχης μπορεί να υποθέσει ότι μια ενίσχυση είναι υφιστάμενη όταν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις ενός εγκριθέντος προγράμματος.

88 Δεδομένου ότι δεν υπάρχει καμία επιφύλαξη στο κείμενο του προγράμματος ή της εγκρίσεως, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να εντοπίσει τέτοιες επιφυλάξεις έστω και αν επεδείκνυε όλη την αναγκαία επιμέλεια. Η διαθέσιμη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα δεν παρείχε καμία ένδειξη που να δημιουργεί αμφιβολίες στην προσφεύγουσα σχετικά με το περιεχόμενο του εγκριθέντος προγράμματος. Συνεπώς, η προσφεύγουσα δεν είχε ούτε λόγο ούτε νομική υποχρέωση να ζητήσει τη γνώμη της Επιτροπής για το αν πληρούντο πράγματι οι προϋποθέσεις του προγράμματος.

- 89 Επιπλέον, η προσφεύγουσα φρονεί ότι ένας επιμελής επιχειρηματίας δεν θα μπορούσε να σκεφθεί ότι η Επιτροπή, κατά παρέκκλιση της πάγιας πρακτικής της και κατά παράβαση του γράμματος των κατευθυντηρίων γραμμών που αυτή έχει δημοσιεύσει, θα χαρακτήριζε μια νεοσυσταθείσα επιχείρηση ως προβληματική.
- 90 Η Επιτροπή αμφισβητεί το σύνολο των επιχειρημάτων που προέβαλε η προσφεύγουσα εταιρία.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί της παραβάσεως των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ

- 91 Κατ' ουσίαν, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την εκτίμηση της Επιτροπής ότι η επενδυτική επιχορήγηση που αποτελεί το αντικείμενο του μέτρου 15 δεν καλύπτεται από το πρόγραμμα του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας υπέρ των επενδύσεων των ΜΜΕ.
- 92 Πρέπει εκ προοιμίου να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, εφόσον ένα γενικό καθεστώς ενισχύσεων έχει εγκριθεί, τα ατομικά μέτρα εκτελέσεως δεν πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή, εκτός αν αυτή το ζήτησε διατυπώνοντας σχετικές επιφυλάξεις στην απόφαση περί εγκρίσεως. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι οι ατομικές ενισχύσεις αποτελούν απλά ατομικά μέτρα εκτελέσεως του γενικού καθεστώτος ενισχύσεων, οι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνει υπόψη η Επιτροπή για να τις εκτιμήσει είναι οι ίδιοι με αυτούς που εφαρμόζονται κατά την εξέταση του γενικού

καθεστώτος. Επομένως, είναι άσκοπη η υποβολή των ατομικών ενισχύσεων στην Επιτροπή προς εξέταση (απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-47/91, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-4635, σκέψη 21).

93 Μια ενίσχυση που συνιστά αυστηρή και προβλέψιμη εφαρμογή των προϋποθέσεων που καθορίστηκαν με την απόφαση περί εγκρίσεως του γενικού καθεστώτος θεωρείται συνεπώς υφιστάμενη ενίσχυση η οποία δεν χρειάζεται να κοινοποιείται στην Επιτροπή ούτε να εξετάζεται με γνώμονα το άρθρο 87 ΕΚ (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, C-321/99 P, ARAP κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-4287, σκέψη 83, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Νοεμβρίου 2004, T-176/01, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-3931, σκέψη 51).

94 Αντιθέτως, τα μέτρα αυτά, αν δεν καλύπτονται από τα γενικά καθεστώτα των οποίων γίνεται επίκληση, συνιστούν νέες ενισχύσεις των οποίων το συμβατό προς την κοινή αγορά πρέπει να υποβάλλεται στην εξέταση της Επιτροπής.

95 Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι μια απόφαση της Επιτροπής που αποφαίνεται επί του συμβατού ενισχύσεως προς το οικείο καθεστώς εμπίπτει στην άσκηση της υποχρεώσεώς της να μεριμνά για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 ΕΚ. Ως εκ τούτου, η εκ μέρους της Επιτροπής εξέταση του συμβατού ενισχύσεως προς το καθεστώς αυτό δεν συνιστά πρωτοβουλία υπερβαίνουσα το πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της. Επομένως, αντίθετα προς όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η εκτίμηση της Επιτροπής δεν μπορεί να περιορίζεται από την εκτίμηση των εθνικών αρχών που χορήγησαν την ενίσχυση.

96 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η εξέταση των λοιπών ισχυρισμών που αντλούνται από την παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ πρέπει να πραγματοποιηθεί σε δύο στάδια. Κατ' αρχάς, πρέπει να εξετασθεί το ακριβές περιεχόμενο του προγράμματος του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας και, εν συνεχεία, με βάση την εξέταση αυτή, να ερευνηθεί αν η ενίσχυση που χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα πληροί τις προϋποθέσεις χορηγήσεως που καθορίζει το εν λόγω πρόγραμμα.

— Επί του περιεχομένου του εγκριθέντος καθεστώτος

- ⁹⁷ Πρέπει να υπομνησθεί ότι το πρόγραμμα του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας υπέρ των επενδύσεων των ΜΜΕ κοινοποιήθηκε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, την 1η Ιουλίου 1993, ως περιφερειακό καθεστώς.
- ⁹⁸ Σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας που διέπουν το πρόγραμμα του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας και με τα όσα αναφέρονται στο έντυπο κοινοποίησεως του προγράμματος αυτού, οι επιλέξιμοι δικαιούχοι βάσει του καθεστώτος αυτού ήσαν, κατά γενικό κανόνα, οι ΜΜΕ του τομέα της μεταποίησης και άλλες παρεμφερείς επιχειρήσεις του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας. Ωστόσο, και μεγαλύτερου μεγέθους επιχειρήσεις μπορούσαν, κατά παρέκκλιση από τον ανωτέρω κανόνα, να λάβουν ενισχύσεις βάσει του προγράμματος.
- ⁹⁹ Κατά την προπαρατεθείσα οδηγία, οι ενισχύσεις αυτές κάλυπταν κάθε φύσεως και κάθε σκοπού επενδύσεις, εξαιρουμένων των ενισχύσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη. Οι επιλέξιμες βάσει του προγράμματος δαπάνες, όπως αναφέρονται στο σημείο 11 του εντύπου κοινοποίησεως, κάλυπταν τόσο τις παραγωγικές δαπάνες (εξαιρουμένης της αγοράς οικοπέδων) όσο και τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο προγράμματος αναδιάρθρωσης.
- ¹⁰⁰ Από το κείμενο της οδηγίας και από το έντυπο κοινοποίησεως προκύπτει επίσης ότι η ενίσχυση συνδεόταν μ' ένα σχέδιο και ότι μπορούσε να χορηγηθεί μόνον υπό την προϋπόθεση ότι υφίσταται «ένα μακροπρόθεσμο και στέρεο σχέδιο, λαμβανομένων υπόψη των επιχορηγήσεων που καταβάλλονται βάσει της οδηγίας αυτής, και εφόσον τούτο επιβεβαιώνεται από την τράπεζα της επιχείρησης στο πλαίσιο των συνολικών μέτρων χρηματοδότησης».

- 101 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επικαλέσθηκε με την κοινοποίηση του προγράμματος τις διατάξεις του άρθρου 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΕΚ σε συνδυασμό με αυτές του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο α', ΕΚ και αιτιολόγησε το συμβατό των ενισχύσεων προς την κοινή αγορά αναφερόμενη στα ειδικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ της Ανατολικής Γερμανίας λόγω της μετάβασης προς την οικονομία της αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό διευκρίνισε ότι «η παλαιότητα των κτιρίων και των εγκαταστάσεων που κληρονομήθηκαν από την ελεγχόμενη οικονομία του παρελθόντος και η έλλειψη, γενικώς, ταμειακής ρευστότητας δημιούργησαν δυσανάλογες χρηματοδοτικές ανάγκες για τις [ΜΜΕ] της Θουριγγίας και δυσχέραναν συνεπώς [...] την πρόσβασή τους στην αγορά υπό δίκαιες συνθήκες». Τα μέτρα αποσκοπούσαν, στο πλαίσιο αυτό, στην ανασύσταση της παραδοσιακής διάρθρωσης των ΜΜΕ στο ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας.
- 102 Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι ήταν αναγκαίες περαιτέρω διευκρινίσεις όσον αφορά την έννοια του «προγράμματος αναδιάρθρωσης» που διαλαμβάνεται στο σημείο 11 του εντύπου κοινοποίησης (βλ. σκέψη 99 ανωτέρω), ζήτησε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πρόσθετα στοιχεία με επιστολή της 3ης Αυγούστου 1993.
- 103 Απαντώντας στο αίτημα αυτό, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ανέφερε, με την από 26 Αυγούστου 1993 ανακοίνωσή της (στο εξής: ανακοίνωση της 26ης Αυγούστου 1993), την οποία η Επιτροπή έλαβε στις 30 Αυγούστου 1993, τα ακόλουθα:

«Όσον αφορά το σημείο 11 της κοινοποίησης (έννοια της “αναδιάρθρωσης”), υφίσταται προδήλως παρανόηση. Η [Γερμανική] Κυβέρνηση διευκρινίζει ότι το πρόγραμμα αυτό ενισχύσεων δεν επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση. Για τους ειδικούς αυτούς σκοπούς, το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας έχει ήδη κοινοποιήσει χωριστά δύο οδηγίες [...]. Οι προϋποθέσεις επιλεξιμότητας για τις ενισχύσεις αντιστοιχούν στο πνεύμα και στο γράμμα των κανονισμών που αφορούν τα διαρθρωτικά ταμεία της Κοινότητας. [...] Όπως έχει ήδη εκτεθεί με την [κοινοποίηση] της 1ης Ιουλίου 1993, ο σκοπός των μέτρων αυτών συνίσταται στη στήριξη των αναγκαίων επενδύσεων και των προσπαθειών προσαρμογής στις υψηλές απαιτήσεις της αγοράς των [ΜΜΕ] που ιδιωτικοποιήθηκαν μετά το 1989 και οι οποίες, μολονότι υγιείς, τελούν συχνά σε επισφαλή χρηματοοικονομική κατάσταση. Το “πρόγραμμα αναδιάρθρωσης” πρέπει να ειδωθεί

στο πλαίσιο αυτό ως πρόγραμμα ενίσχυσης των επενδύσεων για τη δημιουργία νέας επιχείρησης, για τη μεγέθυνση και τον εκσυγχρονισμό.»

104 Τέλος, με επιστολή της 26ης Νοεμβρίου 1993, η Επιτροπή αποφάσισε, αναφερόμενη ρητώς στην ανακοίνωση της 26ης Αυγούστου 1993, να μην προβάλλει αντιρρήσεις όσον αφορά την εφαρμογή του κοινοποιηθέντος προγράμματος.

105 Από τα προεκτεθέντα στοιχεία προκύπτει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε παράσχει στην Επιτροπή, προτού αυτή εγκρίνει το καθεστώς, ενδείξεις, πρώτον, όσον αφορά τη χρηματοοικονομική κατάσταση των δικαιούχων στους οποίους απευθυνόταν το πρόγραμμα, διευκρινίζοντας ότι επρόκειτο για επιχειρήσεις που ιδιωτικοποιήθηκαν μετά το 1989, οι οποίες, «μολονότι υγιείς, τελούν συχνά σε επισφαλή χρηματοοικονομική κατάσταση».

106 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αναφορά στην «επισφαλή χρηματοοικονομική κατάσταση» των επιλέξιμων επιχειρήσεων, ερμηνευόμενη αυστηρώς με βάση ιδίως το γράμμα της, το πλαίσιο της και τους σκοπούς της (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Απριλίου 2004, C-277/00, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-3925, σκέψεις 20 και 21 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία), δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παραπέμπει στην κατάσταση των προβληματικών επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, πρέπει να τονισθεί ότι, όπως εξήγησε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας με την κοινοποίηση του καθεστώτος, οι επιχειρήσεις του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας, όπως εξάλλου η πλειονότητα των επιχειρήσεων της πρώην ΛΔΓ, αντιμετώπισαν ιδιαίτερα προβλήματα λόγω της μετάβασης από μια ελεγχόμενη οικονομία σε μια οικονομία της αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ερμηνευθεί η αναφορά στην «επισφαλή χρηματοοικονομική κατάσταση» στην οποία μπορούσαν ενδεχομένως να τελούν οι δικαιούχοι που ήταν επιλέξιμοι βάσει του προγράμματος. Με τη χρησιμοποίηση της έκφρασης «επισφαλής χρηματοοικονομική κατάσταση» γινόταν έτσι αναφορά σε προβλήματα συνδεδεμένα με τη μετάβαση από μια ελεγχόμενη οικονομία σε μια οικονομία της αγοράς και όχι στα προβλήματα που χαρακτηρίζουν μια προβληματική επιχείρηση. Τούτο προκύπτει επίσης από την άρρηκτη σχέση μεταξύ της έκφρασης «επισφαλής χρηματοοικονομική κατάσταση» και της έκφρασης «υγιής επιχείρηση» που χρησιμοποιήθηκε στην ίδια φράση. Συγκεκριμένα, η έκφραση «υγιής επιχείρηση» τείνει σαφώς να σημαίνει ότι η χρηματοοικονομική επισφάλεια των επιλέξιμων επιχειρήσεων δεν μπορούσε να είναι τέτοια ώστε η επιχείρηση να μη θεωρείται πλέον υγιής.

- 107 Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι, με την από 26 Αυγούστου 1993 ανακοίνωσή της, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε παράσχει ενδείξεις, δεύτερον, όσον αφορά τη φύση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν βάσει του καθεστώτος, διευκρινίζοντας ότι «το πρόγραμμα [...] δεν επέτρεπε τη χορήγηση ενισχύσεως για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση».
- 108 Η διευκρίνιση αυτή, που συνδέεται με το γεγονός ότι το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας είχε επίσης κοινοποιήσει ένα πρόγραμμα που αποσκοπούσε ειδικώς στη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, πρέπει να ερμηνευθεί, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, ως ένδειξη επιβεβαιώνουσα ότι το πρόγραμμα απέκλειε τις προβληματικές επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, δεν είναι λογικό να θεωρηθεί ότι η πρόθεση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας δεν ήταν να αποκλείσει από το πρόγραμμα τις προβληματικές επιχειρήσεις ενώ απέκλειε ρητώς τις ενισχύσεις που προορίζονταν ειδικώς γι' αυτές.
- 109 Δεν έχει συνεπώς σημασία να καθορισθεί αν, όπως ισχυρίζονται η προσφεύγουσα και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, επενδυτικές ενισχύσεις υπέρ των προβληματικών επιχειρήσεων μπορούσαν, κατά την περίοδο εκείνη, να χορηγηθούν βάσει περιφερειακού καθεστώτος, καθόσον η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, διευκρινίζοντας με την από 26 Αυγούστου 1993 ανακοίνωσή της ότι το καθεστώς απευθυνόταν στις υγιείς επιχειρήσεις, αφενός, και ότι δεν επέτρεπε τη χορήγηση ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση, αφετέρου απέκλεισε ρητώς από το καθεστώς τις προβληματικές επιχειρήσεις.
- 110 Η προσφεύγουσα φρονεί, ωστόσο, ότι η ανακοίνωση της 26ης Αυγούστου 1993 δεν μπορούσε να τροποποιήσει το περιεχόμενο του προγράμματος όπως αυτό κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή την 1η Ιουλίου 1993. Η ανακοίνωση όμως της 26ης Αυγούστου 1993 αποτελεί τμήμα του εγκριθέντος προγράμματος, στον βαθμό που τα πρόσθετα στοιχεία και οι διευκρινίσεις που αυτή περιέχει θεωρήθηκαν κατάλληλα από την Επιτροπή προκειμένου να αποφασίσει να μην προβάλει αντιρρήσεις όσον αφορά την εφαρμογή του κοινοποιηθέντος σχεδίου. Η Επιτροπή δεν όφειλε συνεπώς να κινήσει την τυπική διαδικασία εξετάσεως, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, για να απαιτήσει στο πλαίσιο αυτό την τροποποίηση του προγράμματος ή την κοινοποίηση ορισμένων περιπτώσεων εφαρμογής. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παρέσχε διευκρινίσεις βάσει των οποίων η Επιτροπή μπόρεσε να

αποκτήσει την πεποίθηση, μετά από μια πρώτη εξέταση, ότι το κοινοποιηθέν σχέδιο ήταν συμβατό προς τη Συνθήκη, η κίνηση της τυπικής διαδικασίας θα ήταν περιττή, αν όχι άνευ αντικειμένου.

- 111 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή βάσιμως θεώρησε ότι οι προβληματικές επιχειρήσεις αποκλείονταν από το πεδίο εφαρμογής του προγράμματος του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας.

— Επί της επιχορήγησης που δόθηκε στην προσφεύγουσα

- 112 Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι η επιχορήγηση που δόθηκε στην προσφεύγουσα δεν πληροί τις προϋποθέσεις του προγράμματος του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας, λόγω του ότι η προσφεύγουσα ήταν προβληματική από το 1994 μέχρι το τέλος του 1996, οπότε κατέγραψε για πρώτη φορά ένα ελαφρώς θετικό αποτέλεσμα και άρχισε να αυξάνει το ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων της (αιτιολογικές σκέψεις 118 και 129 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 113 Η Επιτροπή υποστηρίζει με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι, ενόψει των εκθέσεων που ήσαν διαθέσιμες τον κρίσιμο χρόνο, θεώρησε, με βάση την πάγια πρακτική της, την προσφεύγουσα, η οποία αποτελούσε «διάδοχη εταιρία», προβληματική επιχείρηση (αιτιολογική σκέψη 116 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 114 Αντιθέτως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι έλαβε την επιχορήγηση που αποσκοπεί στη διευκόλυνση της έναρξης της δραστηριότητας μιας επιχείρησης και ότι ήταν, ευθύς εξαρχής, οικονομικά βιώσιμη.

- 115 Πρέπει εκ προοιμίου να υπομνησθεί ότι η εξέταση την οποία πρέπει να πραγματοποιήσει η Επιτροπή συνεπάγεται τη συνεκτίμηση και την αξιολόγηση περίπλοκων πραγματικών περιστατικών και οικονομικών περιστάσεων. Δεδομένου ότι ο κοινοτικός δικαστής δεν μπορεί να υποκαταστήσει την Επιτροπή στην εκτίμηση των περίπλοκων πραγματικών περιστατικών και οικονομικών περιστάσεων, ο έλεγχος του Πρωτοδικείου πρέπει, κατά συνέπεια, να περιορίζεται στον έλεγχο της τηρήσεως των διαδικαστικών κανόνων και των κανόνων περί αιτιολογίας, του υποστατού των πραγματικών περιστατικών και της απουσίας πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως και καταχρήσεως εξουσίας (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Μαΐου 2005, T-111/01 και T-133/01, Saxonia Edelmetalle κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-1579, σκέψη 91 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 116 Εν προκειμένω, η χρηματοοικονομική κατάσταση της προσφεύγουσας κατά τον χρόνο κατά τον οποίο χορηγήθηκε η επίμαχη ενίσχυση εκτιμάται με την προσβαλλόμενη απόφαση βάσει δύο εκθέσεων γραφείων παροχής συμβουλών που ήσαν διαθέσιμες κατά τον χρόνο της συστάσεως της προσφεύγουσας, ήτοι της εκθέσεως του γραφείου RBSH&P, της 29ης Νοεμβρίου 1993, και της εκθέσεως που συνέταξε η ΑΑ, της 11ης Ιανουαρίου 1994.
- 117 Η έκθεση της RBSH&P είχε ως σκοπό την κατάρτιση ενός επιχειρησιακού σχεδίου για τη δημιουργία μιας «διάδοχης εταιρίας» της πτωχεύσασας επιχείρησης Kahla I, η οποία θα άρχιζε τις δραστηριότητές της την 1η Ιανουαρίου 1994. Το σχέδιο αυτό, το οποίο καταρτίσθηκε σε συνεργασία με τον G. R., επρόκειτο να χρησιμεύσει ως βάση για τις συζητήσεις μεταξύ του εκκαθαριστή, του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας, της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης, των τραπεζών και των δυνητικών επενδυτών.
- 118 Το επιχειρησιακό σχέδιο χαρακτηριζόταν από διάφορα στοιχεία. Το σχέδιο αυτό προέβλεπε, μεταξύ άλλων, ότι η «διάδοχη εταιρία» θα αναλάβει τις βασικές εμπορικές δραστηριότητες της Kahla I, ήτοι την παραγωγή πορσελάνινων σκευών οικιακής χρήσεως, που θα αναπτύσσονταν στον τομέα πορσελάνινων σκευών και οικιακής χρήσεως υψηλής ποιότητας και στον τομέα των πορσελάνινων σκευών για ξενοδοχεία. Το σχέδιο αυτό προέβλεπε την ανάληψη του συνόλου των αποθεμάτων και των 380 εργαζομένων, καθώς και τη χρησιμοποίηση των παγίων κεφαλαίων της Kahla I (γήπεδα, κτίρια, μηχανήματα και εγκαταστάσεις) που θεωρήθηκαν αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία της «διάδοχης εταιρίας». Επί του τελευταίου αυτού σημείου, οι σύμβουλοι ανέφεραν ότι, για να μπορέσει να λειτουργήσει η εταιρία στη φάση της αναγκαίας αναδιάρθρωσης εν αναμονή ενός δυνητικού επενδυτή, η διάθεση αυτών των παγίων κεφαλαίων υπέρ της μέλλουσας εταιρίας έπρεπε να πραγματοποιηθεί δωρεάν κατά τα τέσσερα πρώτα έτη. Το επιχειρησιακό σχέδιο χαρακτηριζόταν, επιπλέον, από την πραγματοποίηση των πρώτων επενδύσεων αντικατάστασης,

μεγέθυνσης και εξορθολογισμού. Τέλος, στηριζόταν στη συμμετοχή του G. R., ως εταίρου αναφοράς, του οποίου η εισφορά κεφαλαίου ανερχόταν στα 50 000 DEM, καθώς και στην εισφορά κεφαλαίων ύψους 9,5 εκατομμυρίων DEM ενός εταίρου χωρίς δικαιώματα ψήφου.

- 119 Όσον αφορά την έκθεση του γραφείου ΑΑ, η έκθεση αυτή καταρτίστηκε κατόπιν αιτήσεως της ΤΙΒ προκειμένου να εκτιμηθεί η συμμετοχή αυτής ως δυνητικού εταίρου στη «διάδοχη εταιρία». Η έκθεση αυτή εξέταζε το επιχειρησιακό σχέδιο όπως αυτό είχε καταρτισθεί από το γραφείο RBSH&P, λαμβάνοντας υπόψη τις σημαντικές αλλαγές που είχαν επέλθει εν τω μεταξύ στη βασική διάρθρωση. Μεταξύ άλλων, το επιχειρησιακό σχέδιο στηριζόταν στις υποθέσεις, αφενός, της συμμετοχής της ΤΙΒ χωρίς δικαιώματα ψήφου και μιας χρηματοδοτικής δέσμευσης ύψους 7,95 εκατομμυρίων DEM που θα παρείχε τη δυνατότητα, σε περίπτωση επιτυχίας του σχεδίου, να εξασφαλιστούν 365 θέσεις εργασίας μέχρι το 1995, και, αφετέρου, της αγοράς των παγίων κεφαλαίων της Kahla I που αναφέρονταν στην πρώτη έκθεση αντί συνολικού ποσού 5,2 εκατομμυρίων DEM. Στην έκθεση αυτή προβλεπόταν ότι ένα τμήμα των παγίων αυτών κεφαλαίων, ήτοι οι εγκαταστάσεις και τα μηχανήματα που είναι αναγκαία για τη λειτουργία της επιχείρησης, θα χρηματοδοτούνταν από την επίμαχη επενδυτική επιχορήγηση του ομοσπονδίου κράτους της Θουριγγίας.

- 120 Πρέπει να τονισθεί ότι, αντίθετα προς όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, οι εταιρίες παροχής συμβουλών αξιολογούσαν ως υψηλούς τους κινδύνους που συνδέονταν με το επιχειρησιακό σχέδιο. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την έκθεση της RBSH&P, διάφορα στοιχεία της διάρθρωσης έπρεπε να ορισθούν και οι εταιρίες παροχής συμβουλών τόνιζαν τις πολύ μεγάλες δυσχέρειες στις οποίες θα προσέκρουε το σχέδιο. Η έκθεση που κατήρτισε η ΑΑ θεωρούσε ότι οι σκοποί που είχαν ορισθεί για την επιχείρηση ήσαν υπερβολικά φιλόδοξοι και ότι υφίστατο μεγάλος αριθμός κινδύνων που μπορούσαν να οδηγήσουν στην αποτυχία του σχεδίου. Σύμφωνα με την εταιρία παροχής συμβουλών που κατήρτισε την τελευταία αυτή έκθεση, από τις αναλύσεις προέκυπτε ότι μια έστω και μικρή απόκλιση από τους εκφρασμένους αριθμητικά σκοπούς μπορούσε να σημαίνει την αποτυχία του σχεδίου συνέχισης της επιχείρησης.

- 121 Ενόψει των εκθέσεων αυτών, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας, στην αιτιολογική σκέψη 117 της προσβαλ-

λομένης αποφάσεως, ότι η στήριξη των δημοσίων αρχών ήταν καθοριστική για να εξασφαλιστεί, μετά από μια διαδικασία αναδιάρθρωσης, η βιωσιμότητα της προσφεύγουσας.

122 Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει αναμφίβολα από την έκθεση που κατήρτισε η RBSH&P, η επιχείρηση δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθεί μόνη της στις υπερβολικά υψηλές χρηματοδοτικές δαπάνες σε σχέση με τον προβλεπόμενο κύκλο εργασιών, οι οποίες συνδέονται με τη διαδικασία αναδιάρθρωσης (ανάγκες για επενδύσεις, νέα σχέδια για τα κτίρια, υπερβολικά μεγάλο μέγεθος των παραγωγικών εγκαταστάσεων κ.λπ.). Η εταιρία παροχής συμβουλών τόνισε, επιπλέον, ότι «η αναγκαιότητα της διαδικασίας αυτής αναδιάρθρωσης γεννήθηκε κατά το παρελθόν και η “διάδοχη εταιρία” δεν μπορεί συνεπώς να ανταποκριθεί στην ανάγκη αυτή» και ότι η «στήριξη των δημοσίων αρχών, κατά την επιβεβλημένη προικοδότηση με κεφάλαια, μέσω περιφερειακών εγγυήσεων του ομοσπόνδου κράτους ή άλλων, αποτελούσε την αναγκαία προϋπόθεση για την προσαρμογή των δομών της [Kahla] στις απαιτήσεις της οικονομίας της αγοράς».

123 Η περίπτωση που προβάλλει η προσφεύγουσα, ότι δηλαδή αποτελούσε νεοσυσταθείσα επιχείρηση που ανέλαβε μόνον ορισμένα από τα στοιχεία της Kahla I και της οποίας η δραστηριότητα επαναπροσανατολίστηκε, δεν μπορεί να αναιρέσει το συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα έπρεπε να αναδιαρθρωθεί για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά της. Από τις δύο εκθέσεις προκύπτει συγκεκριμένα ότι ο επαναπροσανατολισμός των δραστηριοτήτων προς τους πλέον αποδοτικούς τομείς των πορσελάνινων σκευών οικιακής χρήσης υψηλής ποιότητας και των πορσελάνινων σκευών για ξενοδοχεία απαιτούσε ιδίως την προηγούμενη πραγματοποίηση επενδύσεων αντικατάστασης, μεγέθυνσης και εξορθολογισμού. Η εταιρία παροχής συμβουλών χαρακτήρισε όμως ως αναδιάρθρωση τη διαδικασία αυτή προσαρμογής διάρκειας τεσσάρων ετών.

124 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ότι, κατ’ ουσίαν, αφενός, η επιχείρηση διέθετε ίδια κεφάλαια σημαντικού ύψους χωρίς προσφυγή στις ενισχύσεις και, αφετέρου, τα δημόσια κεφάλαια είχαν χορηγηθεί στο πλαίσιο εγκριθέντων καθεστώτων, η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

125 Αφενός, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως διαπίστωσε και η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, χωρίς να αντικρουσθεί επί του σημείου αυτού από την προσφεύγουσα, το συνολικό κόστος των αναγκαίων μέτρων που πρότειναν οι εταιρίες

παροχής συμβουλών ανερχόταν, σύμφωνα με την έκθεση του γραφείου RBSH&P, στα 30,945 εκατομμύρια DEM και, σύμφωνα με την έκθεση του γραφείου AA, στα 27,727 εκατομμύρια DEM (αιτιολογική σκέψη 167 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Εντεύθεν προκύπτει ότι, για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα της προσφεύγουσας, το συνολικό κόστος των προταθέντων μέτρων ήταν πολύ μεγαλύτερο από τα κεφάλαια που εισέφεραν οι μέτοχοί της (βλ. ανωτέρω σκέψη 118 *in fine*).

¹²⁶ Αφετέρου, ο υποτιθέμενος συμβατός προς την κοινή αγορά χαρακτήρας των επιχορηγήσεων που δόθηκαν στην προσφεύγουσα δεν μπορεί να αναιρέσει το συμπέρασμα ότι η βιωσιμότητα της προσφεύγουσας εξαρτιόταν από τη στήριξη των δημοσίων αρχών. Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν συνήγαγε τα προβλήματα τα οποία αντιμετώπιζε η προσφεύγουσα από το γεγονός ότι είχε λάβει ενισχύσεις. Αντιθέτως, η Επιτροπή θεώρησε ότι το γεγονός αυτό απλώς επιβεβαίωνε το ότι η προσφεύγουσα αντιμετώπιζε προβλήματα. Επιπλέον, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν μπόρεσε να λάβει χρηματοδοτική συνδρομή από τις τράπεζες χωρίς κρατική ενίσχυση (βλ. σκέψεις 24 και 28 ανωτέρω), πράγμα το οποίο δεν αμφισβητεί, καταδεικνύει ότι, λόγω της καταστάσεως της επιχείρησης, τα χρηματοδοτικά ιδρύματα δεν διετίθεντο να της χορηγήσουν πόρους με τους όρους της αγοράς. Ομοίως, όσον αφορά τον ιδιώτη επενδυτή, η εισφορά του G. R. δεν ήταν εξασφαλισμένη, καθώς είχε το δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση αν η επιχείρηση δεν ελάμβανε την προβλεπόμενη συνδρομή.

¹²⁷ Όσον αφορά τους κανόνες που ίσχυαν κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της επενδυτικής επιχορηγήσεως του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας, πρέπει να τονισθεί ότι δεν αμφισβητείται ότι οι κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994, τις οποίες εφάρμοσε η Επιτροπή εν προκειμένω, αποτελούν την έκφραση της συνήθους πρακτικής της Επιτροπής όσον αφορά τις ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση, όπως αυτή ορίζεται στα σημεία 227, 228 και 177 της όγδοης εκθέσεως της Επιτροπής επί της πολιτικής ανταγωνισμού το 1979 και έχει εγκριθεί από το Δικαστήριο (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Νοεμβρίου 1984, 323/82, *Intermills* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3809, της 10ης Ιουλίου 1986, 234/84, *Βέλγιο* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2263, και της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-301/87, *Γαλλία* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-307).

- 128 Κατόπιν των προεκτεθέντων, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή ορθώς θεώρησε ότι ορισμός που διαλαμβάνεται στο σημείο 2.1 των κατευθυντηρίων γραμμών των ενισχύσεων περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994, σύμφωνα με τον οποίο μια προβληματική επιχείρηση «δεν είναι σε θέση να εξυγιανθεί με ίδιους πόρους ή συγκεντρώνοντας τα κεφάλαια που χρειάζονται από μετόχους ή μέσω δανεισμού», αντιστοιχούσε στα επίμαχα πραγματικά περιστατικά.
- 129 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας την οποία αντλεί από τους δείκτες που διαλαμβάνονται στις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994, πρέπει να υπομνησθεί ότι η σπουδαιότητα την οποία προσδίδει η Επιτροπή στους δείκτες τάσεως δεν καθιστά οπωσδήποτε επουσιώδη άλλα είδη δεικτών (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουνίου 2005, T-171/02, Regione autonoma della Sardegna κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-2123, σκέψη 111).
- 130 Έτσι, η Επιτροπή μπόρεσε, χωρίς να υποπέσει σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, να στηριχθεί σε δείκτες όπως είναι η χαμηλή καθαρή αξία του ενεργητικού και το μικρό μεικτό περιθώριο αυτοχρηματοδότησης ή το υψηλό επίπεδο των δανειακών επιβαρύνσεων, για να διαπιστώσει ότι η προσφεύγουσα αποτελούσε προβληματική επιχείρηση. Συγκεκριμένα, αν ληφθεί υπόψη το συνολικό κόστος των αναγκαιών μέτρων που προτάθηκαν από τις εταιρίες παροχής συμβουλών με τις αντίστοιχες εκθέσεις τους, η εκτίμηση ότι η καθαρή αξία του ενεργητικού και το μεικτό περιθώριο αυτοχρηματοδότησης ήταν υπερβολικά χαμηλά για να εξασφαλισθεί η χρηματοδότηση των μέτρων αυτών και, συνεπώς, η βιωσιμότητα της προσφεύγουσας δεν μπορεί να θεωρηθεί προδήλως εσφαλμένη. Ομοίως, η προσφεύγουσα δεν αποδεικνύει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι, χωρίς τη στήριξη του κράτους, η προσφεύγουσα δεν θα μπορούσε να αντεπεξέλθει σε αυτές τις χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις.
- 131 Όσον αφορά τον αριθμό εργαζομένων της νέας επιχείρησης, οι εκθέσεις των εταιριών παροχής συμβουλών τον θεωρούσαν συμβατό προς την επιτυχία του επιχειρησιακού σχεδίου της προσφεύγουσας. Ωστόσο, όπως διευκρίνισε η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 112 της προσβαλλομένης απόφασεως, η στήριξη των δημοσίων αρχών συνδεόταν με τη διατήρηση των θέσεων εργασίας. Από τις δύο εκθέσεις των εταιριών παροχής συμβουλών προκύπτει εξάλλου ότι ο αριθμός των εργαζομένων επηρεάστηκε από τη συνεκτίμηση στοιχείων κοινωνικής φύσεως. Η έκθεση του γραφείου RBSH&P σημειώνει εξάλλου ότι ο κύκλος εργασιών ανά μισθωτό που η προσφεύγουσα έπρεπε να φθάσει το πρώτο έτος ήταν κατώτερος από αυτόν που η βιομηχανία κεραμικών είχε

σημειώσει τα προηγούμενα έτη. Η προσφεύγουσα βρισκόταν συνεπώς κάτω από τον μέσο όρο. Αυτό δεν χαρακτηρίζει την προσέγγιση μιας νέας επιχείρησης που επιδιώκει ένα σκοπό αποδοτικότητας.

¹³² Όσον αφορά, τέλος, τις ζημίες που ανέφεραν οι εταιρίες παροχής συμβουλών, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή διευκρίνισε, στην αιτιολογική σκέψη 114 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι «η επιχείρηση, χωρίς την κρατική στήριξη, ασφαλώς θα πραγματοποιούσε πολύ μεγαλύτερες ζημίες και πιθανώς να εξαφανιζόταν από την αγορά» και ότι, επομένως, δεν έχει σημασία το γεγονός ότι η εφαρμογή ενός ειδικού καθεστώτος αποσβέσεων προκάλεσε περισσότερες ζημίες. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι αν είχε προβεί σε αποσβέσεις σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες που ισχύουν στον τομέα αυτό θα είχε σημειώσει κέρδη ήδη από το πρώτο έτος δεν ασκεί επιρροή. Περαιτέρω, ο ισχυρισμός αυτός αντιφάσκει με τον ισχυρισμό ότι επρόκειτο για ζημίες συνδεόμενες με την έναρξη της δραστηριότητας.

¹³³ Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως διαπιστώνοντας ότι η προσφεύγουσα αποτελούσε προβληματική επιχείρηση.

¹³⁴ Επομένως, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή edικαιούτο να θεωρήσει ότι δεν επληρούντο εν προκειμένω οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων επιτρέπεται να χορηγηθούν ενισχύσεις για τις επενδύσεις των ΜΜΕ και ότι η εκ μέρους του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας καταβολή του ποσού των 2,5 εκατομμυρίων DEM υπό τη μορφή επιχορήγησης δεν ήταν σύμφωνη προς την απόφαση περί εγκρίσεως του καθεστώτος. Κατά συνέπεια, ορθώς η Επιτροπή θεώρησε ότι η επιχορήγηση αυτή έπρεπε να χαρακτηριστεί ως νέα ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ.

- 135 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί το σύνολο των επιχειρημάτων που αφορούν την παράβαση των άρθρων 87 και 88 ΕΚ όσον αφορά την επενδυτική επιχορήγηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας (μέτρο 15).

Επί της παραβίασεως της αρχής της ασφαλείας δικαίου

- 136 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η θεμελιώδης επιταγή της ασφαλείας δικαίου, υπό τις διάφορες εκφάνσεις της, επιδιώκει να εξασφαλίσει τη δυνατότητα προβλέψεως των εννόμων καταστάσεων και σχέσεων που εμπίπτουν στο κοινοτικό δίκαιο (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Φεβρουαρίου 1996, C-63/93, Duff κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-569, σκέψη 20, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 19ης Μαρτίου 1997, T-73/95, Oliveira κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-381, σκέψη 29).
- 137 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, εν προκειμένω, δεν παραβιάστηκε η αρχή της ασφαλείας δικαίου.
- 138 Πρώτον, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, εισήγαγε αναδρομικώς πρόσθετες προϋποθέσεις σε σχέση με αυτές που περιλαμβάνονταν στην απόφαση περί εγκρίσεως του προγράμματος του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας υπέρ των επενδύσεων των ΜΜΕ δεν είναι βάσιμος. Συγκεκριμένα, από τις σκέψεις 97 έως 111 ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή περιορίστηκε αυστηρά, κατά την εκτίμηση του συμβατού της επιχορήγησης που αποτελούσε το αντικείμενο του μέτρου 15, στις προϋποθέσεις που είχαν τεθεί με την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1993 περί εγκρίσεως του προγράμματος του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας.

139 Δεύτερον, πρέπει να απορριφθεί η επιχειρηματολογία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, σύμφωνα με την οποία, κατ' ουσίαν, η Επιτροπή δεν δέχθηκε εκ των υστέρων την προκύπτουσα από την *ex ante* προσήκουσα προοπτική ερμηνεία της αρμόδιας εθνικής αρχής, η οποία στηρίχθηκε στους κανόνες δικαίου περί ενισχύσεων που ίσχυαν κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της ενισχύσεως και είχε ευλόγως θεωρήσει την προσφεύγουσα ως μια συσταθείσα επιχείρηση η οποία δεν ενέπιπτε στις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994.

140 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί το πλαίσιο στο οποίο η Επιτροπή ενέκρινε το πρόγραμμα του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας. Ειδικότερα, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, διευκρινίζοντας ότι το πρόγραμμα απευθυνόταν στις υγιείς επιχειρήσεις, αφενός, και ότι δεν επέτρεπε τη χορήγηση ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση, αφετέρου, απέκλεισε ρητώς από το καθεστώς τις προβληματικές επιχειρήσεις (βλ. σκέψη 109 ανωτέρω).

141 Επομένως, ακόμη και αν, όπως ισχυρίζεται η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, μπορούσαν να χορηγηθούν επενδυτικές ενισχύσεις υπέρ των προβληματικών επιχειρήσεων βάσει του κοινοποιηθέντος προγράμματος ως καθεστώτος περιφερειακών ενισχύσεων, ήταν σαφές ότι, υπό το φως της ανακοινώσεως της 26ης Αυγούστου 1993, οι επιχειρήσεις αυτές δεν μπορούσαν να λάβουν ενίσχυση σύμφωνα με το εγκριθέν πρόγραμμα.

142 Ομοίως, το γεγονός ότι οι νέες επιχειρήσεις δεν είναι κατά κανόνα επιλέξιμες για να λάβουν ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση δεν μπορεί να συνιστά, κατόπιν της ανακοινώσεως της 26ης Αυγούστου 1993, στοιχείο αβεβαιότητας όσον αφορά το περιεχόμενο του προγράμματος που αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του τις προβληματικές επιχειρήσεις ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για νεοσυσταθείσες επιχειρήσεις.

¹⁴³ Εν πάση περιπτώσει, η προβαλλόμενη απουσία σαφήνειας, ακόμη κι αν υποτεθεί αποδεδειγμένη, δεν μπορεί, δεδομένου ότι είναι πολύ περιορισμένη, να θίξει την ασφάλεια δικαίου.

¹⁴⁴ Επομένως, η Επιτροπή δεν ενήργησε κατά τρόπο αντιβαίνοντα στην αρχή αυτή διαπιστώνοντας ότι η επιχορήγηση που καταβλήθηκε στην προσφεύγουσα δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις του προγράμματος του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας λόγω του ότι η επιχείρηση αποτελούσε τότε προβληματική επιχείρηση.

¹⁴⁵ Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί το σύνολο των επιχειρημάτων που αφορούν την παραβίαση της αρχής της ασφαλείας δικαίου όσον αφορά την επενδυτική επιχορήγηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας (μέτρο 15).

Επί της παραβίασεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

¹⁴⁶ Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το δικαίωμα επικλήσεως της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η οποία αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις αρχές της Κοινότητας, καλύπτει κάθε ιδιώτη που βρίσκεται σε κατάσταση από την οποία προκύπτει ότι το κοινοτικό όργανο, με το να του παράσχει ακριβείς διαβεβαιώσεις, του δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες. Τέτοιες διαβεβαιώσεις αποτελούνται από, όποια και αν είναι η μορφή υπό την οποία γνωστοποιήθηκαν, ακριβή, απαλλαγμένα αιρέσεων και συγκλίνοντα πληροφοριακά στοιχεία που προέρχονται από έγκριτες και αξιόπιστες πηγές (απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Ιουλίου 1998, T-66/96 και T-221/97, Mellett κατά Δικαστηρίου, Συλλογή Υπ.Υπ. 1998, σ. I-A-449 και II-1305, σκέψεις 104 και 107). Αντιθέτως, ουδείς δύναται να επικαλεστεί παραβίαση της αρχής αυτής όταν δεν υφίστανται ακριβείς διαβεβαιώσεις που του δόθηκαν από το κοινοτικό όργανο (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 18ης Ιανουαρίου 2000, T-290/97, Mehibas Dordtselaan κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-15, σκέψη 59, και της 19ης Μαρτίου 2003, T-273/01, Innova Privat-Akademie κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-1093, σκέψη 26).

- 147 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα επικαλείται, κατ' ουσίαν, το γεγονός ότι επρόκειτο για υφιστάμενη ενίσχυση για να στηρίξει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της.
- 148 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Πρωτοδικείο έχει, πράγματι, διευκρινίσει ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή εκ μέρους της Επιτροπής επιβολή της κυρώσεως της επιστροφής των ενισχύσεων εις βάρος ενός δικαιούχου ενισχύσεων ο οποίος τήρησε τις προϋποθέσεις των ενισχύσεων όπως τις έχει επιβάλει η Επιτροπή με τις εγκριτικές αποφάσεις (απόφαση του Πρωτοδικείου της 28ης Φεβρουαρίου 2002, T-227/99 και T-134/00, Kvaerner Warnow Werft κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1205, σκέψη 92).
- 149 Ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε ήδη στη σκέψη 134 ανωτέρω, η επενδυτική επιχορήγηση που καταβλήθηκε στην προσφεύγουσα δεν τηρεί αυστηρώς τις προϋποθέσεις που καθορίστηκαν με την απόφαση περί εγκρίσεως του προγράμματος του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας.
- 150 Όσον αφορά την απουσία ρητού περιορισμού στο οικείο καθεστώς, όπως αυτό δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα, το Πρωτοδικείο τονίζει ότι η απουσία αυτή δεν μπορεί να στηρίξει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της προσφεύγουσας όσον αφορά το σύννομο της επενδυτικής επιχορηγήσεως του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα δεν ήταν απαλλαγμένη από την υποχρέωση να πληροφορηθεί σχετικά με το σύννομο της χορηγήσεως της ενισχύσεως που της καταβλήθηκε. Εν πάση περιπτώσει, η κατάσταση που προβάλλει η προσφεύγουσα ουδόλως μπορεί να εξομοιωθεί με ενδεχόμενες συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις παρασχεθείσες από την Επιτροπή, υπό την έννοια ότι το επίδικο πρόγραμμα είχε εφαρμογή στις προβληματικές επιχειρήσεις.
- 151 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι οι νεοσυσταθείσες επιχειρήσεις δεν μπορούσαν να θεωρούνται κατά την περίοδο εκείνη προβληματικές επιχειρήσεις, πρέπει να τονισθεί ότι η κατάσταση αυτή δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι επιχειρήσεις αυτές δεν μπορούν να περιέλθουν, όπως εν προκειμένω, σε προβληματική κατάσταση.

- 152 Επομένως, το σύνολο των επιχειρημάτων που αφορούν την παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο όσον αφορά την επενδυτική επιχορήγηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας.

2. Όσον αφορά τις επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης, που συνδέονται με επενδύσεις προστασίας του περιβάλλοντος (μέτρο 26)

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

Επί της παραβάσεως των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ

- 153 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, πρώτον, την εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση ότι τα μέτρα που εφάρμοσε η προσφεύγουσα δεν συνάδουν προς το καθεστώς του άρθρου 249h του AFG.

- 154 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με το σαφές γράμμα του άρθρου 249h του AFG, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, και όχι μόνον οι επιχειρήσεις που υπάγονται στην ΤΗΑ, μπορούσαν να θέσουν σε εφαρμογή τα μέτρα αυτά. Τούτο επιβεβαιώνεται από διατάξεις τις οποίες οι Επιτροπή δεν αγνοούσε, όπως είναι η εγκύκλιος εφαρμογής της 27ης Ιανουαρίου 1993 και το άρθρο 92, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του AGF. Κατά την προσφεύγουσα, περιορισμός του πεδίου εφαρμογής του καθεστώτος στις επιχειρήσεις και μόνον που υπάγονται στην ΤΗΑ δεν προκύπτει ούτε από την εγκριτική απόφαση της Επιτροπής ούτε από το κείμενο που δημοσιεύθηκε στην

Επίσημη Εφημερίδα ούτε από την ανακοίνωση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας της 29ης Ιουλίου 1994, των οποίων οι εξηγήσεις δεν μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να αλλοιώσουν το χωρίς διφορούμενα περιεχόμενο του κειμένου στο οποίο θεμελιώνεται το καθεστώς. Προς τούτο, θα ήταν αναγκαία είτε μια ρητή τροποποίηση εκ μέρους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας είτε η κίνηση της τυπικής διαδικασίας εξετάσεως.

- 155 Κατά το στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως, η προσφεύγουσα προσκόμισε μια έκθεση πραγματογνωμοσύνης προς στήριξη της θέσεώς της ότι είχε δικαίωμα να θέσει σε εφαρμογή μέτρα βάσει του άρθρου 249h του AFG, πράγμα το οποίο έπραξε προκειμένου να απασχολήσει εργαζόμενους που ήσαν προηγουμένως άνεργοι, τούτο δε, συνεπώς, προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Η προσφεύγουσα ζητεί να εξετασθεί επί του σημείου αυτού ο τότε διευθυντής του Arbeitsamt jena (γραφείο εργασίας της Ιένας).
- 156 Δεύτερον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι τα μέτρα που εφάρμοσε βάσει του άρθρου 249h του AFG δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση.
- 157 Καταρχάς, υποστηρίζει ότι ένα κρατικό μέτρο δεν μπορεί να συνιστά κρατική ενίσχυση λόγω του ότι τέθηκε σε εφαρμογή από μια ιδιωτική και όχι από μια δημόσια επιχείρηση. Κατά την προσφεύγουσα, οι επιχειρήσεις που υπάγονται στην ΤΗΑ έθεσαν επίσης σε εφαρμογή τα βάσει του άρθρου 249h του AFG μέτρα στις δικές τους εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης.
- 158 Εν συνεχεία, η προσφεύγουσα αμφισβητεί το ότι ευνοήθηκε από την εφαρμογή των μέτρων και ζητεί να εξετασθεί συναφώς ο G. R. Κατά την προσφεύγουσα, το μόνο που έλαβε βάσει των εν λόγω μέτρων ήταν η επιστροφή των εξόδων που αντιστοιχούσαν στους μισθούς που καταβλήθηκαν στους εργαζόμενους και μόνον οι οποίοι προσελήφθησαν στο πλαίσιο της εκτελέσεως των μέτρων αυτών ή σε σχέση με το χρησιμοποιηθέν υλικό. Κατ' αυτήν, τα μέτρα τέθηκαν σε εφαρμογή για παροχή βοήθειας σε ανέργους και δεν θα είχαν εφαρμοστεί χωρίς το άρθρο 249h του AFG. Ομοίως δεν απεδείχθη κάποιο έμμεσο πλεονέκτημα. Μόνο τμήμα των χρωματουργικών εργασιών ήταν αναγκαίο για την προετοιμασία των επενδύσεων και,

εξάλλου, το κόστος για την πραγματοποίηση των εργασιών αυτών ήταν πολύ κατώτερο από την προσωπική της εισφορά (613 031,01 DEM), οπότε οποιοδήποτε ενδεχόμενο πλεονέκτημα είχε ήδη αντισταθμιστεί. Όσον αφορά τις χωματουργικές εργασίες που δεν ήταν αναγκαίες, είτε ουδέποτε τις πραγματοποίησε είτε τις πραγματοποίησε επί μακρότερη χρονική περίοδο χωρίς επιπλέον κόστος. Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, επιπλέον, το ότι οι εργασίες αυτές είχαν ήδη πραγματοποιηθεί από την Kahla I. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι πρότεινε στην Επιτροπή να επισκεφθεί το οικόπεδο ή να πραγματοποιήσει πραγματογνωμοσύνη καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο προκειμένου να καθορισθεί αν είχε πράγματι ευνοηθεί. Οι εκπρόσωποι όμως της Επιτροπής υποστήριξαν ότι διέθεταν όλες τις αναγκαίες προς τούτο πληροφορίες. Κατά την προσφεύγουσα, η πραγματογνωμοσύνη την οποία προσκομίζει αντικρούει τους συνοπτικούς και μη αιτιολογημένους ισχυρισμούς της Επιτροπής.

159 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, δυνάμει του άρθρου 242s του AFG, το ίδιο καθεστώς έχει εφαρμογή στις επιχειρήσεις των παλαιών ομοσπόνδων κρατών και ότι, επομένως, οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 249h και 242s του AFG συνιστούν γενικό μέτρο.

160 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, τέλος, ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή ενέκρινε το 1997 το τροποποιηθέν άρθρο 249h του AFG, ως κρατική ενίσχυση, δεν μπορεί να προβάλλεται ως απόδειξη της υπάρξεως στοιχείων κρατικής ενισχύσεως σε όλα τα μέτρα που ελήφθησαν βάσει του άρθρου 249h του AFG.

161 Η Επιτροπή απαντά ότι τα μέτρα δεν εμπίπτουν στο άρθρο 249h του AFG, καθόσον η προσφεύγουσα δεν ήταν ένας από τους διαχειριστές που διαλαμβάνονταν στην ανακοίνωση της Γερμανικής Κυβερνήσεως της 29ης Ιουλίου 1994, στην οποία διευκρινιζόταν, επιπλέον, ότι τα μέτρα έπρεπε να μην έχουν καμία σχέση με οποιοδήποτε ιδιωτικό συμφέρον. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η προσφεύγουσα έθεσε σε εφαρμογή τα επίμαχα μέτρα για να απορρυσώσει το οικόπεδό της και ότι τα μέτρα αυτά συνιστούν κρατική ενίσχυση υπέρ της προσφεύγουσας.

Επί της παραβίασεως της αρχής της ασφαλείας δικαίου

¹⁶² Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή εισήγαγε εκ των υστέρων σε εγκεκριμένο καθεστώς νέες δυσμενείς προϋποθέσεις και ότι, κατά συνέπεια, η Επιτροπή τροποποίησε αναδρομικώς, εις βάρος της, την έννομη κατάσταση της κατά παραβίαση της αρχής της ασφαλείας δικαίου. Δεδομένου ότι οι ενισχύσεις που χορηγούνται στο πλαίσιο εγκριθέντων προγραμμάτων δεν απαιτούν έγκριση, οι ενδεχόμενοι περιορισμοί πρέπει να διαλαμβάνονται είτε στο ίδιο το καθεστώς είτε στην εγκριτική απόφαση.

¹⁶³ Η Επιτροπή αμφισβητεί το σύνολο της επιχειρηματολογίας της προσφεύγουσας.

Επί της παραβίασεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

¹⁶⁴ Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, δεδομένου ότι η Επιτροπή διαπίστωσε ότι το άρθρο 249h του AFG δεν περιείχε στοιχεία ενισχύσεως, ένας επιμελής επιχειρηματίας μπορούσε να δείξει εμπιστοσύνη, κατά τη θέση σε εφαρμογή των μέτρων που ελήφθησαν βάσει της διατάξεως αυτής, στο γεγονός ότι τα μέτρα δεν περιείχαν στοιχεία ενισχύσεως που να απαιτούν ειδική άδεια της Επιτροπής.

¹⁶⁵ Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τηρήθηκαν όλες οι προϋποθέσεις του άρθρου 249 h του AFG και των εκτελεστικών του διατάξεων και ζητεί τον διορισμό πραγματογνώμονος αν υπάρχουν αμφιβολίες επί του σημείου αυτού. Κατά την προσφεύγουσα, η ίδια η Επιτροπή δημιούργησε μια κατάσταση εμπιστοσύνης, καθόσον όφειλε με την περί εγκρίσεως επιστολή της ή με τη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα να αναφέρει ρητώς ότι η διάταξη αυτή περιοριζόταν στις επιχειρήσεις της ΤΗΑ. Όσον αφορά το γεγονός ότι η προσφεύγουσα έλαβε

επιχορηγήσεις όχι μόνον από το Ομοσπονδιακό Κράτος αλλά και από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι τα μέτρα που έλαβε το Ομοσπονδιακό Κράτος δεν περιείχαν στοιχεία ενισχύσεως, ένας λογικός βιομήχανος μπορούσε να στηριχθεί στην αρχή ότι το αυτό ίσχυε και για τις επιχορηγήσεις του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας.

166 Η Επιτροπή αμφισβητεί το σύνολο της επιχειρηματολογίας της προσφεύγουσας.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί της παραβάσεως των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ

— Επί του συμβατού προς το καθεστώς του άρθρου 249h του AFG

167 Όσον αφορά το ζήτημα αν οι επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης που χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα συνιστούν μέτρο εφαρμογής του άρθρου 249h του AFG, πρέπει να υπομνησθεί, καταρχάς, ότι με τη θέσπιση της διατάξεως αυτής, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1993, ο Γερμανός νομοθέτης θέσπισε μια νέα ρύθμιση σχετικά με τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η οποία περιοριζόταν στο έδαφος της πρώην ΛΔΓ.

168 Σύμφωνα με το άρθρο 249h, παράγραφος 1, του AFG, «το Ομοσπονδιακό Γραφείο Απασχόλησης] μπορεί να ενθαρρύνει την απασχόληση ανέργων για εργασίες των οποίων η εκτέλεση [...] αποσκοπεί στη βελτίωση του περιβάλλοντος, των κοινωνικών υπηρεσιών ή της βοήθειας στη νεολαία, μέσω της καταβολής επιχορηγήσεων στους εργοδότες».

169 Σύμφωνα με το άρθρο 249h, παράγραφος 3, του AFG, οι «εργασίες που αποσκοπούν στην εξυγίανση του άμεσου περιβάλλοντος ή στη βελτίωση του περιβάλλοντος εν γένει, των κοινωνικών υπηρεσιών ή της βοήθειας στη νεολαία μπορούν να ενθαρρύνονται, κατ' εφαρμογήν των παρουσών διατάξεων, μέσω επιχορηγήσεων που καλύπτουν μέρος του κόστους των μισθών των εργαζομένων που η υπηρεσία απασχόλησης τοποθέτησε στην επιχείρηση των εργοδοτών, όταν οι εργασίες αυτές πρέπει να εκτελεστούν ταχέως λόγω της ανάγκης εξυγίανσεως ή βελτίωσης και όταν δεν μπορούν να εκτελεστούν ελλείψει των μέτρων ενθαρρύνσεως που προβλέπει η παρούσα διάταξη [...] Γενικώς, στον τομέα της εξυγίανσεως του άμεσου περιβάλλοντος ή της βελτιώσεως του περιβάλλοντος εν γένει, μπορούν να ενθαρρύνονται, μόνον εργασίες των οποίων η εκτέλεση ανατίθεται σε βιομηχανική ή εμπορική επιχείρηση. Τούτο ισχύει ιδίως όσον αφορά τις εργασίες των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Κατ' εξαίρεση, μπορούν να ενθαρρύνονται οι εργασίες που εκτελούνται από τον παρέχοντα υπηρεσίες, εφόσον οι εργασίες αυτές δεν θα εκτελούνταν άλλως».

170 Κατόπιν υποβολής πολλών αιτήσεων παροχής πληροφοριών, η Επιτροπή πληροφορήθηκε, ιδίως με την ανακοίνωση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας της 2ας Δεκεμβρίου 1992, σχετικά με τα συστατικά στοιχεία της ρυθμίσεως αυτής.

171 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας διαβίβασε επίσης στην Επιτροπή, με ανακοίνωση της 11ης Μαΐου 1993, την εγκύκλιο του διοικητικού συμβουλίου του Ομοσπονδιακού Γραφείου Απασχόλησης «για την ενίσχυση της απασχόλησης με μέτρα βελτίωσης του περιβάλλοντος, των κοινωνικών υπηρεσιών και της κοινωνικής αρωγής στους νέους και στα παιδιά», της 27ης Μαΐου 1993, που περιέχει έναν κατάλογο με παραδείγματα μέτρων που είναι επιλέξιμα για τη στήριξη που προβλέπεται στο άρθρο 249h του AFG.

172 Συμπληρωματικά στοιχεία σχετικά με το καθεστώς του άρθρου 249h του AFG δόθηκαν, επιπλέον, με ανακοινώσεις της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας της 4ης Οκτωβρίου 1993 και της 29ης Ιουλίου 1994.

- 173 Ενόψει των προαναφερθέντων στοιχείων, η Επιτροπή αποφάσισε, με επιστολή της 13ης Ιανουαρίου 1995, να μην προβάλλει αντιρρήσεις στην εφαρμογή των εν λόγω μέτρων, «καθόσον τα μέτρα αυτά δεν ενέπιπταν στις διατάξεις του άρθρου [87], παράγραφος 1, ΕΚ».
- 174 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι έθεσε σε εφαρμογή μέτρα προαγωγής της απασχόλησης βάσει των διατάξεων του άρθρου 249h του AFG και ότι προσελήφθησαν άνεργοι στο πλαίσιο αυτό για εργασίες αποκατάστασης του περιβάλλοντος, όπως είναι ο καθαρισμός από σίδερα και μπάζα που προέρχονταν από τη δραστηριότητα του πρώην ομίλου VEB Vereinigte Porzellanwerke Kahla.
- 175 Η Επιτροπή όμως θεώρησε με την προσβαλλόμενη απόφαση, ενόψει της ανακοινώσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας της 29ης Ιουλίου 1994, ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις δεν ήσαν επιλέξιμες για τα μέτρα που διαλαμβάνονταν στο άρθρο 249h του AFG και ότι τα μέτρα που ελαμβάνοντο προς το συμφέρον μιας επιχείρησης δεν μπορούσαν να τύχουν της στηρίξεως που προβλέπει η διάταξη αυτή (αιτιολογική σκέψη 134 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 176 Συναφώς, πρέπει εκ προοιμίου να απορριφθεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι, κατ' ουσίαν, η Επιτροπή δεν εδικαιούτο να στηριχθεί στην ανακοίνωση της Γερμανικής Κυβερνήσεως της 29ης Ιουλίου 1994. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία που παρατέθηκαν ανωτέρω προκύπτει ότι οι συμπληρωματικές πληροφορίες και οι διευκρινίσεις που περιέχονταν στην ανακοίνωση αυτή, η οποία αναφέρεται ρητώς στην εγκριτική απόφαση, ελήφθησαν υπόψη από την Επιτροπή, η οποία τις θεώρησε προσήκουσες για να διαπιστώσει ότι τα εξετασθέντα μέτρα δεν συνιστούσαν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ. Επομένως, οι πληροφορίες αυτές είναι προσήκουσες για να εξετασθεί το ακριβές περιεχόμενο του εγκριθέντος καθεστώτος. Η Επιτροπή δεν όφειλε συνεπώς να κινήσει την τυπική διαδικασία εξετάσεως, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, για να απαιτήσει στο πλαίσιο αυτό την τροποποίηση του κοινοποιηθέντος καθεστώτος. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παρέσχε διευκρινίσεις βάσει των οποίων η Επιτροπή μπόρεσε να αποκτήσει την πεποίθηση, κατόπιν μιας πρώτης εξετάσεως, ότι τα εξετασθέντα μέτρα δεν συνιστούσαν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ, η κίνηση της τυπικής διαδικασίας θα ήταν περιττή, αν όχι άνευ αντικειμένου.

- 177 Πρέπει συνεπώς να εξετασθεί, ενόψει της ανακοινώσεως της 29ης Ιουλίου 1994, αν οι εργασίες που εκτέλεσε η προσφεύγουσα μπορούσαν να τύχουν της στήριξης που προβλέπει το άρθρο 249h του AFG.
- 178 Πρώτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε αναφέρει στην από 29 Ιουλίου 1994 ανακοίνωσή της ότι οι «οργανισμοί που προωθούν τα μέτρα που ελήφθησαν δυνάμει του άρθρου 249h του AFG στον τομέα της οικολογικής εξυγίανσης και της βελτίωσης του περιβάλλοντος είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ειδικότερα οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμοι, κοινότητες, κ.λπ.), καθώς και επιχειρήσεις που εκτελούν απευθείας έργα της [ΤΗΑ] και άλλες εγκαταστάσεις, για παράδειγμα εταιρίες αναδιάρθρωσης ή εταιρίες που προωθούν την εργασία και την απασχόληση. Η επιχείρηση στην οποία ανατέθηκε η εκτέλεση της συμβάσεως δεν είναι οργανισμός που προωθεί το μέτρο. Τα μέτρα που υπηρετούν επιμέρους συμφέροντα, ή τα μέτρα που συνιστούν πλεονέκτημα χορηγούμενο στον οργανισμό που προωθεί το μέτρο, δεν είναι επιλέξιμα βάσει του AFG».
- 179 Από την ανακοίνωση της 29ης Ιουλίου 1994 προκύπτει, επιπλέον, ότι οι «οργανισμοί που προωθούσαν τα μέτρα» όφειλαν να αναθέτουν τις εργασίες σε μια επιχείρηση εκτελέσεως, όπως προηγουμένως είχε εξηγήσει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ιδίως με την από 4 Οκτωβρίου 1993 ανακοίνωσή της, η οποία επίσης μνημονεύεται στην εγκριτική απόφαση της Επιτροπής. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας διευκρίνισε με την τελευταία αυτή ανακοίνωση ότι, «σύμφωνα με το άρθρο 249h, παράγραφος 3, τρίτη περίοδος, του AFG, οι μόνες εργασίες που [ήσαν] επιλέξιμες για την ενίσχυση στον τομέα της αποκατάστασης και της βελτίωσης του περιβάλλοντος (αποκατάσταση των χώρων που έχουν μολυνθεί) [ήσαν], κατ' αρχήν, αυτές των οποίων η εκτέλεση [είχε] ανατεθεί σε ομοσπονδιακή επιχείρηση βιομηχανικού και εμπορικού χαρακτήρα (*Wirtschaftsunternehmen*) [και ότι] κατά γενικό κανόνα, οι εργασίες αυτές [αποτελούσαν] το αντικείμενο πρόσκλησης για την υποβολή προσφορών που δημοσίευε ο έχων την ευθύνη οργανισμός (ομόσπονδο κράτος, δήμοι, επιχειρήσεις υπαγόμενες στην ΤΗΑ, για παράδειγμα)».
- 180 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ευθέως ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις δεν ήσαν επιλέξιμες ως «οργανισμοί προωθήσεως» για τα μέτρα που ελήφθησαν δυνάμει του άρθρου 249h του AFG στον τομέα του περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή αφορούσε τις ιδιωτικές επιχειρήσεις μόνον εμμέσως, στον βαθμό που οι «οργανισμοί προωθήσεως» όφειλαν να αναθέτουν την εκτέλεση των εργασιών σε βιομηχανική ή εμπορική επιχείρηση.

- 181 Δεύτερον, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε διευκρινίσει, με την ανακοίνωση της 29ης Ιουλίου 1994, κατ' αρχάς, ότι «τα μέτρα αυτά δεν υπηρετούν τα επί μέρους συμφέροντα, δηλαδή ελήφθησαν συμπληρωματικώς, προς το γενικό συμφέρον. [...] Τούτο σημαίνει ότι τα μέτρα που ελήφθησαν προς το συμφέρον μιας επιχείρησης δεν είναι επιλέξιμα». Εν συνεχεία, διευκρίνισε ότι «τα παραδείγματα που περιελήφθησαν στον κατάλογο υπάγονται σε τομείς που συνδέονται με την άμεση διαχείριση των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ο πληθυσμός (για παράδειγμα η εξυγίανση χώρων δραστηριοτήτων) ή/και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του πληθυσμού (εργασίες κατεδάφισης, απομάκρυνση ρυπογόνων υπολειμμάτων κατασκευών χάρη σε εγκαταστάσεις ανακύκλωσης που εμπίπτουν προς τούτο στα μέτρα εξυγίανσης [...]). Τα μέτρα αυτά είναι αναγκαία στην προοπτική της επεξεργασίας και της προετοιμασίας των βιομηχανικών χώρων, προκειμένου να περιοριστούν ή να αποκλειστούν οι άμεσοι κίνδυνοι. Προηγούνται της πραγματικής αξιοποίησης των βιομηχανικών χώρων και, ελλείψει των μέτρων αυτών, η αξιοποίηση αυτή δεν θα πραγματοποιούνταν λόγω των κινδύνων που συνδέονται με το περιβάλλον».
- 182 Τα επιλέξιμα βάσει του καθεστώτος μέτρα ήσαν, συνεπώς, έργα γενικού συμφέροντος, τα οποία δεν θα είχαν πραγματοποιηθεί αν δεν είχαν υπάρξει τα μέτρα στήριξης που προβλέπονται στο άρθρο 249h του AFG.
- 183 Η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να καθοριστεί ο λόγος για τον οποίον της χορηγήθηκαν οι επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης, αλλά περιορίζεται στο να ισχυριστεί, κατ' ουσίαν, ότι στο πλαίσιο των μέτρων αυτών το μόνο που έλαβε ήταν η επιστροφή των εξόδων που αφορούσαν μισθούς καταβληθέντες στους εργαζομένους που προσελήφθησαν στο πλαίσιο των εργασιών που ήσαν επιλέξιμες βάσει του άρθρου 249h του AFG.
- 184 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, ωστόσο, ότι η προσφεύγουσα δεν εμπίπτει στον κύκλο των «οργανισμών προωθήσεως» των μέτρων βάσει του άρθρου 249h του AFG και ότι, συνεπώς, οι επίδικες επιχορηγήσεις δεν μπορούσαν να της χορηγηθούν βάσει του άρθρου αυτού. Συγκεκριμένα, ως ιδιωτική επιχείρηση, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να τύχει της στήριξης που προβλέπει το άρθρο 249h του AFG, παρά μόνο στον βαθμό που εκτελούσε εργασίες γενικού συμφέροντος οι οποίες της είχαν ανατεθεί από οργανισμό προωθήσεως.

185 Δεν έχει συνεπώς σημασία να καθοριστεί αν η προσφεύγουσα, όπως αυτή ισχυρίζεται, έθεσε σε εφαρμογή τα επίδικα μέτρα προκειμένου να απασχολήσει εργαζομένους οι οποίοι ήταν προηγουμένως άνεργοι. Συγκεκριμένα, πέραν του κοινωνικού χαρακτήρα σκοπού που διαλαμβάνεται στο άρθρο 249h του AFG, η διάταξη αυτή απαιτούσε οι εργασίες για τις οποίες προσλαμβάνονταν οι άνεργοι να είναι, συμπληρωματικώς, έργα γενικού συμφέροντος.

186 Επιπλέον, οι εργασίες που εκτέλεσε η προσφεύγουσα στα δικά της οικόπεδα δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι συνδέονται με την άμεση διαχείριση των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ο πληθυσμός ή/και με τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής του πληθυσμού και, συνεπώς, δεν μπορούν να θεωρηθούν μέτρα γενικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 249h του AFG. Το γεγονός ότι η εγκύκλιος της 27ης Ιανουαρίου 1993 ανέφερε, ως μέτρο επιλέξιμο για τη στήριξη που προβλέπει το άρθρο 249h του AFG, τον καθαρισμό των βιομηχανικών, εμπορικών και βιοτεχνικών χώρων από μπάζα και σίδερα δεν μπορεί να αναιρέσει το συμπέρασμα ότι οι εργασίες που εκτέλεσε η προσφεύγουσα δεν ήταν γενικού συμφέροντος. Συγκεκριμένα, από τον κατάλογο των παραδειγμάτων των μέτρων που ήταν επιλέξιμα για τη στήριξη που προβλέπει το άρθρο 249h του AFG, ο οποίος διαλαμβάνεται στην εγκύκλιο της 27ης Ιανουαρίου 1993, προκύπτει ότι, στον τομέα του περιβάλλοντος, τα σε επίπεδο επιχείρησης μέτρα, όπως είναι η οικολογική εξυγίανση κτιρίων και άλλων κατασκευών, οι εργασίες εκχωμάτωσης, και η αποσυναρμολόγηση εγκαταστάσεων, η κατεδάφιση κατασκευών, θεμελίων και κτιρίων, συνδέονταν με την αποκατάσταση εγκαταλελειμμένων χώρων.

187 Όσον αφορά την έκθεση πραγματογνωμοσύνης που προσκόμισε η προσφεύγουσα κατά το στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, δεδομένου ότι τα πληροφοριακά αυτά στοιχεία δεν προσκομίσθηκαν και συνεπώς δεν μπόρεσαν να ληφθούν υπόψη κατά την κατάρτιση της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν μπορούν να προβληθούν προκειμένου να εξετασθεί η νομιμότητά τους (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψεις 11 και 16).

188 Επομένως, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ορθώς η Επιτροπή θεώρησε ότι οι επίδικες επιχορηγήσεις δεν ήταν σύμφωνες προς το καθεστώς που προβλέπει το άρθρο 249h του AFG.

— Επί του χαρακτηρισμού ως κρατικής ενισχύσεως των επιχορηγήσεων για την ενίσχυση της απασχόλησης

189 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 87 ΕΚ αποσκοπεί στην πρόληψη του επηρεασμού του μεταξύ των κρατών μελών εμπορίου από πλεονεκτήματα χορηγούμενα από τις δημόσιες αρχές, τα οποία, υπό διάφορες μορφές, νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό, ευνοώντας ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής (απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Ιουλίου 1974, 173/73, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 351, σκέψη 26).

190 Πρέπει συνεπώς να εξετασθούν οι επίμαχες επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης από την άποψη των προϋποθέσεων από τις οποίες το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ εξαρτά τον χαρακτηρισμό ως κρατικής ενισχύσεως ενός εθνικού μέτρου, ήτοι της χρηματοδοτήσεως ενός τέτοιου μέτρου από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων, της υπάρξεως πλεονεκτήματος για μια επιχείρηση, της επιλεκτικότητας του εν λόγω μέτρου, καθώς και της επίδρασης που ασκεί το μέτρο αυτό στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και της νόθευσης του ανταγωνισμού που προκύπτει από την επίδραση αυτή.

191 Κατ' αρχάς, πρέπει να απορριφθεί εκ προοιμίου η επιχειρηματολογία που αντλείται από το ότι το άρθρο 249h του AFG δεν εμπίπτει στο άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 167 έως 188 ανωτέρω, οι επιχορηγήσεις που καταβλήθηκαν στην προσφεύγουσα δεν συνάδουν με το άρθρο 249h του AFG, που αποτελεί το μόνο μέτρο το οποίο η Επιτροπή θεώρησε ότι δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

192 Όσον αφορά, πρώτον, την προϋπόθεση ότι η ενίσχυση πρέπει να χορηγείται με κρατικούς πόρους και να καταλογίζεται στο κράτος, δεν αμφισβητείται ότι η προϋπόθεση αυτή πληρούται εν προκειμένω, καθόσον η προσφεύγουσα έλαβε 1,549 εκατομμύρια DEM από την ομοσπονδιακή διεύθυνση απασχόλησης και από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας, ήτοι από δημόσιες αρχές.

193 Όσον αφορά, δεύτερον, την ύπαρξη πλεονεκτήματος υπέρ ορισμένων επιχειρήσεων, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της κρατικής ενισχύσεως είναι ευρύτερη από την έννοια της επιχορηγήσεως, καθώς δεν περιλαμβάνει μόνον τις

θετικές παροχές όπως είναι οι επιχορηγήσεις, αλλά και τις παρεμβάσεις οι οποίες, υπό διάφορες μορφές, μειώνουν τις επιβαρύνσεις που κανονικά βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχείρησης και οι οποίες, ως εκ τούτου, χωρίς να είναι επιχορηγήσεις υπό στενή έννοια, είναι της ίδιας φύσεως ή έχουν τα ίδια αποτελέσματα (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Μαρτίου 1994, C-387/92, Banco Exterior de España, Συλλογή 1994, σ. I-877, σκέψη 13, και της 1ης Δεκεμβρίου 1998, C-200/97, Ecotrade, Συλλογή 1998, σ. I-7907, σκέψη 34).

¹⁹⁴ Συνεπώς, μια παρέμβαση των δημοσίων αρχών που αποσκοπεί στην απαλλαγή μιας επιχείρησης από την επιβάρυνση αυτή αποτελεί οικονομικό πλεονέκτημα όπως αυτό που διαλαμβάνεται στο άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Νοεμβρίου 2003, C-126/01, GEMO, Συλλογή 2003, σ. I-13769, σκέψη 33). Τούτο ισχύει, εν προκειμένω, όσον αφορά την οικονομική επιβάρυνση που προκύπτει από το γεγονός ότι απομακρύνθηκαν τα μπάζα και τα σίδερα, που πρέπει να θεωρηθεί δαπάνη εγγενής στην οικονομική δραστηριότητα της επιχείρησης.

¹⁹⁵ Πρέπει να τονισθεί επιπλέον ότι, όπως διευκρίνισε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας με την από 29 Ιουλίου 1994 ανακοίνωσή της, μια «πρόσκληση για την υποβολή προσφορών αφορώσα τα μέτρα που εμπίπτουν στο άρθρο 249h του AFG πραγματοποιείται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. [...] Η εκτέλεση της συμβάσεως ανατίθεται στον πλειοδοτούντα. Ο οργανισμός προωθήσεως του μέτρου πρέπει να δικαιολογήσει το σύνολο της χρηματοδότησης. Οι ενισχύσεις βάσει του άρθρου 249h του AFG [που χορηγούνται από το Ομοσπονδιακό Γραφείο Απασχόλησης] παραδίδονται στον οργανισμό προωθήσεως, ο οποίος βαρύνεται με την καταβολή της ενίσχυσης για το μισθολογικό κόστος στην επιχείρηση που εκτελεί τη σύμβαση για τους απασχολούμενους εργαζόμενους [...]. Δεν υφίσταται συνεπώς πλεονέκτημα χορηγούμενο στην επιχείρηση που είναι επιφορτισμένη με την εξυγίανση».

¹⁹⁶ Εν προκειμένω όμως η προσφεύγουσα δεν εκτέλεσε εργασίες γενικού συμφέροντος που ανατέθηκαν από οργανισμό προωθήσεως στο πλαίσιο προσκλήσεως για την υποβολή προσφορών, αλλά, αντιθέτως, απαλλάχθηκε από το τμήμα των επιβαρύνσεων (μισθολογικό κόστος) που σχετίζονται με τις εργασίες τις οποίες εκτέλεσε προς ίδιο συμφέρον. Το γεγονός ότι έθεσε σε εφαρμογή τα μέτρα για να απασχολήσει εργαζόμενους που ήταν προηγουμένως άνεργοι δεν μπορεί να προσδώσει στις εργασίες που αυτή εκτέλεσε τον χαρακτήρα γενικού συμφέροντος.

- 197 Επιπλέον, ανεξάρτητα από το αν τα μέτρα που η προσφεύγουσα έθεσε σε εφαρμογή μπορούσαν να εξομοιωθούν με αυτά που ελήφθησαν κατ' εφαρμογήν του άρθρου 249h του AFG, πρέπει να τονισθεί ότι ο κοινωνικός χαρακτήρας των κρατικών παρεμβάσεων δεν αρκεί για να αποκλεισθεί εκ προοιμίου ο χαρακτηρισμός τους ως ενισχύσεων κατά την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Μαρτίου 2002, C-310/99, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-2289, σκέψη 50).
- 198 Το γεγονός ότι η προσφεύγουσα συνετέλεσε στη χρηματοδότηση των εργασιών για να απομακρυνθούν τα μπάζα και τα σίδερα από το οικόπεδό της δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, όπως τονίζει η Επιτροπή, η προσφεύγουσα δεν επιβαρύνθηκε πράγματι με το τμήμα του κόστους που αντιστοιχεί στο ύψος της χορηγήσεως που έλαβε, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι χρηματοδότησε, όπως ισχυρίζεται, τμήμα των εργασιών αυτών.
- 199 Όσον αφορά, τρίτον, την επιλεκτικότητα, πρέπει να απορριφθεί η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας που αντλείται από το ότι το ίδιο καθεστώς είχε εφαρμογή στις επιχειρήσεις των παλαιών ομοσπόνδων κρατών. Με το επιχείρημα αυτό η προσφεύγουσα προσπαθεί, στην πραγματικότητα, να αποδείξει τη γενική ισχύ του άρθρου 249h του AFG. Το ζήτημα όμως που τίθεται εν προκειμένω είναι αν οι επιχορηγήσεις που καταβλήθηκαν στην προσφεύγουσα ανεξάρτητα από οποιοδήποτε καθεστώς είχαν επιλεκτικό χαρακτήρα. Υπό τις συνθήκες αυτές, αρκεί να τονισθεί ότι, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, η προσφεύγουσα έτυχε μιας ελαφρύνσεως της οποίας δεν μπόρεσαν να τύχουν άλλες επιχειρήσεις.
- 200 Όσον αφορά την προϋπόθεση ότι, τέταρτον, το καθεστώς ενισχύσεων πρέπει να επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, από την αιτιολογική σκέψη 91 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή θεώρησε, χωρίς να αντικρουσθεί από την προσφεύγουσα, ότι η αγορά της πορσελάνης αποτελούσε μια έντονα ανταγωνιστική αγορά ευρωπαϊκών προϊόντων χαρακτηριζόμενη από πλεόνασμα παραγωγικής ικανότητας και ότι, επομένως, τα χρηματοοικονομικά πλεονεκτήματα που ευνοούν μια επιχείρηση σε σχέση με τους ανταγωνιστές της απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.
- 201 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης που χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ.

202 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι ορθώς οι επιχορηγήσεις αυτές έπρεπε να χαρακτηρισθούν νέα ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ.

203 Επομένως, το σύνολο των επιχειρημάτων που αφορούν την παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ όσον αφορά τις επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης που αποτελούν το αντικείμενο του μέτρου 26 πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

Επί της παραβιάσεως της αρχής της ασφαλείας δικαίου

204 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή εισήγαγε αναδρομικώς με την προσβαλλόμενη απόφαση πρόσθετες προϋποθέσεις σε σχέση με αυτές που διαλαμβάνονται στην εγκριτική απόφαση που αφορά το άρθρο 249h του AFG.

205 Από τις σκέψεις όμως 167 έως 188 ανωτέρω προκύπτει ότι ο ισχυρισμός αυτός δεν είναι βάσιμος. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή περιορίστηκε αυστηρώς στην εκτίμηση του συμβατού των επιχορηγήσεων για την ενίσχυση της απασχόλησης του μέτρου 26 προς τις προϋποθέσεις που καθόρισε η απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 1995 περί εγκρίσεως του άρθρου 249h του AFG. Πρέπει συναφώς να τονισθεί ότι η Επιτροπή είχε ρητώς αναφέρει στην εν λόγω απόφαση τις ανακοινώσεις της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας που διευκρίνιζαν το περιεχόμενο του άρθρου 249h του AFG, ιδίως αυτή της 29ης Ιουλίου 1994, την οποία ορθώς ερμήνευσε και εφάρμοσε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, στις επίμαχες επιχορηγήσεις.

206 Επομένως, η επιχειρηματολογία που αφορά την παραβίαση της αρχής της ασφαλείας δικαίου όσον αφορά τις επιχορηγήσεις και την ενίσχυση της απασχόλησης που αποτελούν το αντικείμενο του μέτρου 26 πρέπει να απορριφθεί.

Επί της παραβίασεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

207 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι οι επιχορηγήσεις του μέτρου 26 εμπίπτουν στο άρθρο 249h του AFG. Όπως όμως εκτέθηκε στις σκέψεις 167 έως 188 ανωτέρω, οι επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης του μέτρου 26 δεν είναι συμβατές προς τις προϋποθέσεις που καθορίστηκαν με την εγκριτική απόφαση που αφορά το άρθρο 249h του AFG.

208 Όσον αφορά την προβαλλόμενη έλλειψη ρητού περιορισμού στο άρθρο 249h του AFG και στη σχετική δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα, το Πρωτοδικείο τονίζει, λαμβανομένων υπόψη των αρχών που εκτέθηκαν στη σκέψη 146 ανωτέρω, ότι η έλλειψη αυτή δεν μπορεί να στηρίξει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της προσφεύγουσας στο σύννομο της χορηγήσεως των επιχορηγήσεων του μέτρου 26. Συγκεκριμένα, το γεγονός αυτό ουδόλως μπορεί να εξομοιωθεί με ενδεχόμενες συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις παρασχεθείσες από την Επιτροπή για το ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να τύχουν ενισχύσεων βάσει του άρθρου 249h του AFG.

209 Επομένως, η επιχειρηματολογία που αφορά την παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης όσον αφορά τις επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης, που αποτελούν το αντικείμενο του μέτρου 26, πρέπει να απορριφθεί.

B — Επί του τετάρτου λόγου, που αντλείται από πρόδηλες πλάνες περί τα πραγματικά περιστατικά και περί το δίκαιο

1. Επί του εσφαλμένου καθορισμού των πραγματικών περιστατικών

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

210 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλημμελής λόγω πλάνων περί τα πραγματικά περιστατικά που επηρέασαν την εκτίμηση ότι η TIB δεν

ενήργησε ως επενδυτής σε μια οικονομία της αγοράς και την εκτίμηση ότι η προσωπική συμβολή του G. R. στο κόστος της αναδιάρθρωσης δεν ήταν ουσιώδης.

211 Πρώτον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι δεν προβλεπόταν αντάλλαγμα για τη συμμετοχή της TIB στην επιχείρηση (μέτρα 11 και 12) και θεωρεί ότι τούτο αντιφάσκει προς τις διαπιστώσεις που η Επιτροπή πραγματοποίησε με την προσβαλλόμενη απόφαση. Όσον αφορά ειδικότερα την απόκτηση μετοχών αντιπροσωπευουσών το 49 % του κεφαλαίου της προσφεύγουσας (μέτρο 11), η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, δυνάμει της συμβάσεως (*Gesellschaftsvertrag*) της 23ης Μαρτίου 1994, ο G. R. μπορούσε να εξαγοράσει τη συμμετοχή της TIB μέσω της καταβολής ετησίων τόκων προς 6 % από της πληρωμής, πράγμα που συνέβη στα τέλη του 1999. Όσον αφορά το συμμετοχικό δάνειο που χορήγησε η TIB (μέτρο 12), η προσφεύγουσα τονίζει ότι το δάνειο αυτό συμφωνήθηκε με ετήσιο επιτόκιο 12 %, με περιορισμό των τόκων στο 50 % των ετήσιων κερδών, οι δε τόκοι αυτοί καταβλήθηκαν από την προσφεύγουσα μέχρι την εξόφληση του δανείου στα τέλη του 1999.

212 Δεύτερον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλημμελής λόγω πλανών περί τα πραγματικά περιστατικά, όσον αφορά τα κεφάλαια που τέθηκαν στη διάθεση της επιχείρησης από τον G. R. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι είναι ανακριβής η διαπίστωση ότι το δάνειο ύψους 0,2 εκατομμυρίων DEM (μέτρο 16) που συνήψε ο G. R. για να χρηματοδοτήσει τη συμμετοχή του στο κεφάλαιο της προσφεύγουσας καλυπτόταν από εγγυήσεις του κράτους. Τέτοια εγγύηση ουδέποτε υπήρξε, καθόσον ο G. R. και η σύζυγός του ήσαν προσωπικώς και αλληλεγγύως υπεύθυνοι για το δάνειο αυτό. Εξάλλου, ο G. R. χρηματοδότησε τους τόκους και την απόσβεση του κεφαλαίου που αφορούσαν το δάνειο αυτό, καθώς και το δάνειο των 1,8 εκατομμυρίων DEM που συνήψε επίσης για να χρηματοδοτήσει τη συμμετοχή του στην επιχείρηση, πράγμα που έχει μεγαλύτερη αξία από την απλή σύσταση εγγυήσεως. Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η εγγύηση ύψους 90 % υπέρ της προσφεύγουσας δεν αφορούσε το δάνειο, αλλ' ότι, ωστόσο, η Επιτροπή παραγνωρίζει το γεγονός ότι το Ομοσπονδιακό Κράτος είχε δεχθεί να παράσχει την εγγύηση αυτή στην τράπεζα που χρηματοδοτούσε το σύνολο του προγράμματος.

213 Η Επιτροπή αμφισβητεί το σύνολο της επιχειρηματολογίας που προβάλλει η προσφεύγουσα.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 214 Όσον αφορά, πρώτον, τα κεφάλαια που τέθηκαν στη διάθεση της προσφεύγουσας από την ΤΙΒ (μέτρα 11 και 12), επιβάλλεται η διαπίστωση, καταρχάς, ότι η Επιτροπή τόνισε, στην αιτιολογική σκέψη 97 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι «οι εκθέσεις [...] δεν εξετάζουν κανένα αντάλλαγμα για τη συμμετοχή των αρχών, όπως θα συνέβαινε στην περίπτωση οποιουδήποτε επιχειρηματία της αγοράς».
- 215 Ναι μεν η διατύπωση αυτή μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση, αφήνοντας να εννοηθεί ότι κανένα αντάλλαγμα δεν είχε προβλεφθεί όσον αφορά τη συμμετοχή της ΤΙΒ (μέτρα 11 και 12), πλην όμως επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το χωρίο αυτό αναφέρεται, γενικώς, στη χρηματοδοτική στήριξη που χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα από το σύνολο των δημοσίων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ενώ τα κεφάλαια που τέθηκαν στη διάθεση της προσφεύγουσας από την ΤΙΒ αποτελούν το αντικείμενο ειδικής εξετάσεως στις αιτιολογικές σκέψεις 98 επ. της προσβαλλομένης αποφάσεως (βλ. σκέψεις 20 και 21 ανωτέρω).
- 216 Όσον αφορά, ειδικότερα, το αντάλλαγμα για την απόκτηση μετοχών που αντιστοιχούσαν στο 49 % του εταιρικού κεφαλαίου της προσφεύγουσας (μέτρο 11), η Επιτροπή ανέφερε, στην αιτιολογική σκέψη 98 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το γεγονός ότι η ΤΙΒ πώλησε το ποσοστό της πέντε χρόνια αργότερα στον G. R. και στον γιο του σε τιμή υψηλότερη από εκείνη που κατέβαλε το 1994, ουδόλως επηρεάζει το συμπέρασμα ότι η ΤΙΒ δεν συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής. Η Επιτροπή διευκρίνισε επιπλέον ότι οι κίνδυνοι ήσαν υψηλοί, ότι δεν έγινε ανάλυση των μελλοντικών εσόδων και ότι το κέρδος που αποκόμισε η ΤΙΒ στην πραγματικότητα ήταν ελάχιστο.
- 217 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι η εκ μέρους του G. R. εξαγορά του ποσοστού μετοχών της ΤΙΒ δεν συνιστούσε προμήκον αντάλλαγμα με γνώμονα το

κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή. Επομένως, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή διαπίστωσε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι δεν προβλεπόταν αντάλλαγμα για την αγορά μετοχών της επιχείρησης εκ μέρους της TIB δεν είναι βάσιμο.

- 218 Όσον αφορά το αντάλλαγμα για το συμμετοχικό δάνειο που χορήγησε η TIB στην προσφεύγουσα (μέτρο 12), η Επιτροπή προέβη, με την αιτιολογική σκέψη 102 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

«[Δ]ιαπιστώνεται ότι το συμφωνηθέν επιτόκιο ανερχόταν σε 12 %, αλλά το ύψος των τόκων περιοριζόταν στο 50 % του ετήσιου πλεονάσματος. Στις εκθέσεις τονιζόταν ότι [η προσφεύγουσα] δεν επρόκειτο να σημειώσει κέρδη, τουλάχιστον την πρώτη διετία. Και αυτό επαληθεύτηκε. Δεν συμφωνήθηκε υψηλότερο επιτόκιο για να αντισταθμισθούν τα χρόνια για τα οποία ήταν απίθανη η καταβολή τόκων. Κατά συνέπεια, η TIB εν γνώσει της χορήγησε μετοχικό δάνειο, το οποίο δεν συνδεόταν με πρόσθετα δικαιώματα ψήφου, χωρίς να απαιτεί κάποιες ασφάλειες και με επιτόκιο 0 % για περίοδο τουλάχιστον δύο ετών. Δεν συμφωνήθηκε επασφάλιστρο για τους κινδύνους που προβλέπονταν στην έκθεση βάσει της οποίας χορηγήθηκε το μετοχικό δάνειο [...].»

- 219 Από το χωρίο αυτό προκύπτει ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι ο καθορισμός ετήσιου επιτοκίου 12 % δεν συνιστούσε προσηκόν αντάλλαγμα για το συμμετοχικό δάνειο που χορήγησε η TIB με γνώμονα το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή. Επομένως, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή διαπίστωσε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι δεν προβλεπόταν αντάλλαγμα για το συμμετοχικό δάνειο που χορήγησε η TIB στην προσφεύγουσα δεν είναι βάσιμο.

- 220 Όσον αφορά, δεύτερον, τα κεφάλαια που εισέφερε στην επιχείρηση ο G. R., πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή θεώρησε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι τα δύο

δάνεια που χορηγήθηκαν στον G. R. συνολικού ποσού 2 εκατομμυρίων DEM συνιστούσαν δύο μέτρα ενισχύσεως υπέρ της προσφεύγουσας (βλ. σκέψεις 21 και 24 ανωτέρω).

- 221 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι το δάνειο που αποτελεί το αντικείμενο του μέτρου 16 δεν καλυπτόταν από εγγύηση υπέρ της και ότι ο G. R. ήταν υπεύθυνος για τους τόκους και για την αποπληρωμή των δύο δανείων που συνήφθησαν από αυτόν και χάρη στα οποία χρηματοδότησε τη συμμετοχή του στο κεφάλαιο της προσφεύγουσας.
- 222 Συναφώς, πρέπει να τονισθεί ότι η Επιτροπή δέχθηκε με τα δικόγρατά της ότι κακώς είχε διαπιστώσει, με την απόφαση της 30ής Οκτωβρίου 2002, ότι το δάνειο που αποτελούσε το αντικείμενο του μέτρου 16 καλυπτόταν από την εγγύηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας μέχρι το 90 % (μέτρο 13). Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι το σφάλμα αυτό διορθώθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση στην οποία η Επιτροπή διευκρίνισε, με την αιτιολογική σκέψη 99, ότι το δάνειο που αποτελούσε το αντικείμενο του μέτρου 16 «καλυπτόταν από εγγύηση του Ομοσπονδιακού Κράτους έναντι της χορηγήσας αυτό Deutsche Ausgleichsbank».
- 223 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι ο G. R. βαρύνθηκε με την καταβολή των τόκων και την εξόφληση του κεφαλαίου που αντιστοιχούσε στα δύο δάνεια, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή ουδέποτε ισχυρίστηκε ότι ο G. R. δεν είχε την ευθύνη της εξοφλήσεως των δανείων αυτών. Αντιθέτως, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι τα δάνεια είχαν χορηγηθεί στον G. R. Επομένως, φαίνεται ότι είναι προφανές, όπως ορθώς τονίζει η Επιτροπή, ότι είχε την ευθύνη της καταβολής των τόκων και της εξοφλήσεως του κεφαλαίου.
- 224 Όσον αφορά τους λοιπούς ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι οι ισχυρισμοί αυτοί αφορούν μάλλον μια προβαλλόμενη πλάνη εκτιμήσεως στην οποία υπέπεσε η Επιτροπή όσον αφορά τη συμμετοχή της TIB στην

επιχείρηση και την εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση και πρέπει συνεπώς να εξετασθούν στο πλαίσιο των λοιπών σκελών του λόγου ακυρώσεως.

225 Κατόπιν των προεκτεθέντων, το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

2. *Επί του χαρακτηρισμού της προσφεύγουσας ως προβληματικής επιχείρησης*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

226 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, ναι μεν ο χαρακτηρισμός της ως προβληματικής επιχείρησης διαδραματίζει κατ' ουσίαν ρόλο κατά το στάδιο της εξετάσεως της επενδυτικής επιχορήγησης (μέτρο 15), πλην όμως ο χαρακτηρισμός αυτός επηρεάζει επίσης την εκτίμηση και άλλων μέτρων ενισχύσεως, όπως είναι η αγορά ποσοστού μετοχών και το συμμετοχικό δάνειο της ΤΙΒ (μέτρα 11 και 12). Κατά την προσφεύγουσα, στην εκτίμηση αυτή οφείλεται, επίσης, η άρνηση εφαρμογής των κατευθυντηρίων γραμμών που αφορούν τις περιφερειακές κρατικές ενισχύσεις.

227 Η Επιτροπή αντιτείνει ότι η εκτίμησή της όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της προσφεύγουσας ως προβληματικής επιχείρησης δεν είναι εσφαλμένη και παραπέμπει στις προηγουμένως παρασχεθείσες εξηγήσεις.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

228 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα περιορίζεται στο να υπενθυμίσει την επιρροή που άσκησε ο χαρακτηρισμός της ως προβληματικής επιχείρησης στην εξέταση διαφόρων μέτρων ενισχύσεως, καθώς και στην εφαρμογή εν προκειμένω των κατευθυντηρίων γραμμών που αφορούν τις περιφερειακές κρατικές ενισχύσεις.

229 Αρκεί όμως να υπομνησθεί ότι, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 133 ανωτέρω, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας, στην αιτιολογική σκέψη 118 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η προσφεύγουσα ήταν προβληματική επιχείρηση από το 1994 μέχρι τα τέλη του 1996.

230 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως.

3. Επί της εσφαλμένης εκτιμήσεως της συμμετοχής της ΤΙΒ στην επιχείρηση (μέτρα 11 και 12)

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

231 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, που εκθέτει ότι η ΤΙΒ δεν συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής, είναι πλημμελής επί του σημείου αυτού λόγω πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως.

232 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η TIB αποφάσισε την επένδυση μετά από λεπτομερή πραγματογνωμοσύνη που αφορούσε το επιχειρησιακό σχέδιο και η οποία ανατέθηκε στα γραφεία RBSH&P και ΑΑ. Κατά την προσφεύγουσα, οι πραγματογνωμοσύνες αυτές έλαβαν προφανώς υπόψη τους οικονομικούς κινδύνους που συνδέονταν με τη δημιουργία μιας επιχείρησης και προέβλεπαν επενδυτικά και οργανωτικά μέτρα που θα μπορούσαν να εγγυηθούν την επιτυχία της επιχείρησης, όπως τούτο αποδεικνύεται από την νυν οικονομική κατάσταση της προσφεύγουσας. Σε περίπτωση σχετικών αμφιβολιών, η Επιτροπή θα μπορούσε να ορίσει έναν ανεξάρτητο πραγματογνώμονα. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διατήρηση των θέσεων εργασίας αποτελούσε απλώς δευτερεύοντα σκοπό της TIB, ο οποίος βεβαίως τονίσθηκε στην έκθεση του γραφείου ΑΑ, καθόσον διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για μια δημόσια επιχείρηση. Οι εκθέσεις δεν συνιστούσαν συνεπώς αναδιάρθρωση και, συνεπώς, το γεγονός αυτό δεν αποκλείει το να είναι σύμφωνη προς τους όρους της αγοράς η συμμετοχή της TIB. Επιπλέον, κατά την προσφεύγουσα, πρόκειται για φαύλο κύκλο, καθόσον η Επιτροπή συνήγαγε την αναγκαιότητα αυτή από το γεγονός ότι τα κεφάλαια που η TIB εισέφερε στην επιχείρηση συνιστούσαν κρατική ενίσχυση.

233 Η προσφεύγουσα τονίζει ότι, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, στη σύμβαση (Gesellschaftsvertrag) της 23ης Μαρτίου 1994, είχε προβλεφθεί ότι η συμμετοχή της TIB θα συνοδευόταν από προσηκόν αντάλλαγμα. Αφετέρου, ο G. R. μπορούσε να εξαγοράσει τη συμμετοχή της TIB (μέτρο 11) μέσω καταβολής ετήσιων τόκων 6 % από της πληρωμής. Αυτό συνέβη κατά τα τέλη του 1999. Αφετέρου, το συμμετοχικό δάνειο (μέτρο 12) επρόκειτο να αποφέρει 12 % τόκους ετησίως. Η προσφεύγουσα εξηγεί ότι ο περιορισμός του ύψους των τόκων στο ήμισυ των ετήσιων κερδών αποτελεί γενική συνήθη ρήτρα στην περίπτωση δανείων εταίρων, προκειμένου να αποφευχθεί η επιβάρυνση της επιχείρησης, κατά τη φάση της έναρξης των δραστηριοτήτων, με την καταβολή τόκων που θα μπορούσαν να διακυβεύσουν την επιτυχία της. Το μικρό ύψος των τόκων αυτών θα αντισταθμιζόταν, όπως εν προκειμένω, με ένα υψηλότερο επιτόκιο κατά τις κερδοφόρες χρήσεις. Ο περιορισμός αυτός απηχούσε συνεπώς το συμφέρον της TIB, ως εταίρου, στην οικονομική επιτυχία της προσφεύγουσας και αντιστοιχούσε στην απουσία οποιασδήποτε καταβολής τόκων και μερισμάτων στον G. R. Δεδομένου ότι το επιτόκιο καθορίστηκε στο 12 %, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι τα μέρη δεν προέβλεψαν επασφάλιστρο. Η TIB έλαβε υψηλούς τόκους εκ μέρους της προσφεύγουσας μέχρι την εξαγορά του δανείου στα τέλη του 1999.

234 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, επίσης, την εκτίμηση της Επιτροπής ότι ο G. R. δεν συμμετέσχε στο κεφάλαιο της προσφεύγουσας υπό τους ίδιους όρους με την TIB. Ο G. R. επένδυσε 2,055 εκατομμύρια DEM στην επιχείρηση, εκ των οποίων τα 2 εκατομμύρια χρηματοδοτήθηκαν από δύο δάνεια που αυτός συνήψε (μέτρα 16 και

17). Κατά την προσφεύγουσα, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πόροι αυτοί και όχι μόνο το ποσόν των 0,055 εκατομμυρίων DEM κατά την εκτίμηση της συμμετοχής του ιδιώτη επενδυτή. Όσον αφορά το δάνειο που ήταν το αντικείμενο του μέτρου 16, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν καλυπτόταν από κρατική εγγύηση και ότι ο G. R. έφερε ολόκληρο τον κίνδυνο που συνδεόταν με την εξόφλησή του. Όσον αφορά το δάνειο που ήταν το αντικείμενο του μέτρου 17 και του οποίου την ευθύνη είχε προσωπικά ο G. R. από κοινού με την προσφεύγουσα, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι ήταν ασφαλισμένο με υποθήκη επί οικοπέδου που της ανήκε δεν έχει σημασία, δεδομένου ότι η υποθήκη αυτή δεν προερχόταν από δημόσια κεφάλαια. Επιπλέον, τα δύο δάνεια χορηγήθηκαν στο πλαίσιο προγραμμάτων ενισχύσεων για τη δημιουργία επιχειρήσεων τα οποία είχε εγκρίνει η Επιτροπή και η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι στους επιχειρηματίες που εμπιστεύθηκαν τις ενισχύσεις απαντά ότι αυτοί δεν αποτελούν γνήσιους επενδυτές. Κατά την προσφεύγουσα, η χορήγηση ενισχύσεων είναι δευτερεύουσα σε σχέση με την πλήρη εμπλοκή ενός επενδυτή του οποίου διακυβεύεται η ίδια ύπαρξη. Έτσι, ο G. R. μπορεί περισσότερο να αποτελεί επενδυτή αναφοράς απ' ό,τι μια μεγάλη επιχείρηση, της οποίας, σε περίπτωση αποτυχίας του σχεδίου, δεν θα απειληθεί σοβαρά η ύπαρξη.

235 Η Επιτροπή φρονεί ότι η επιχειρηματολογία που προέβαλε η προσφεύγουσα, όσον αφορά τη συμμετοχή της TIB στην επιχείρηση, πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της ως αβάσιμη.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

236 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η επέμβαση των δημοσίων αρχών στο κεφάλαιο μιας επιχείρησης, υπό οποιαδήποτε μορφή και αν γίνεται αυτό, μπορεί να συνιστά κρατική ενίσχυση (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2002, T-152/99, HAMSA κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-3049, σκέψη 125 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 237 Προκειμένου να καθοριστεί αν η συμμετοχή της TIB στο εταιρικό κεφάλαιο της προσφεύγουσας κατά ποσοστό 49 % (μέτρο 11) και το συμμετοχικό δάνειο 6 εκατομμυρίων DEM που χορήγησε στην προσφεύγουσα (μέτρο 12) έχουν τον χαρακτήρα κρατικής ενισχύσεως, πρέπει να εφαρμοστεί το κριτήριο, που μνημονεύεται στην επίδικη απόφαση και το οποίο εξάλλου δεν αμφισβήτησε η προσφεύγουσα, του ιδιώτη επενδυτή σε μια οικονομία της αγοράς. Έτσι, πρέπει να εκτιμηθεί αν, υπό παρόμοιες περιστάσεις, ένας ιδιώτης επενδυτής μεγέθους συγκρίσιμου με αυτό του δημόσιου επενδυτή θα μπορούσε να αποφασίσει να προβεί σε μια ενέργεια τέτοιας σημασίας.
- 238 Συναφώς, διευκρινίστηκε ότι, καίτοι η συμπεριφορά του ιδιώτη επενδυτή, προς τον οποίο πρέπει να συγκριθεί η παρέμβαση του δημόσιου επενδυτή που επιδιώκει στόχους οικονομικής πολιτικής, δεν αντιστοιχεί κατ' ανάγκη προς τη συμπεριφορά του κοινού επενδυτή που επενδύει κεφάλαια με προοπτική την αποδοτικότητά τους κατά το μάλλον ή ήττον βραχυπρόθεσμως, πρέπει, τουλάχιστον, να αντιστοιχεί προς τη συμπεριφορά μιας ιδιωτικής εταιρίας holding ή ενός ιδιωτικού ομίλου επιχειρήσεων που ακολουθούν διαρθρωτική πολιτική, γενική ή κλαδική, με γνώμονα την προοπτική μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας (βλ. προαναφερθείσα απόφαση HAMSA κατά Επιτροπής, σκέψη 126 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επιπλέον, η σύγκριση μεταξύ των συμπεριφορών των δημοσίων και των ιδιωτών επενδυτών πρέπει να πραγματοποιείται σε σχέση με τη στάση που θα κρατούσε, για την επίμαχη ενέργεια, ένας ιδιώτης επενδυτής, βάσει των διαθέσιμων τότε στοιχείων και των προβλέψιμων τότε εξελίξεων (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Μαρτίου 2003, T-228/99 και T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale και Land Nordrhein-Westfalen κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-435, σκέψεις 244 έως 246).
- 239 Πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι η εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση του ζητήματος αν ένα μέτρο πληροί τα κριτήρια του ιδιώτη επιχειρηματία σε μια οικονομία της αγοράς συνεπάγεται πολύπλοκη οικονομική εκτίμηση. Η Επιτροπή, όταν εκδίδει πράξεις συνεπαγόμενες μια τέτοια εκτίμηση, απολαύει ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως και ο δικαστικός έλεγχος, έστω και αν κατ' αρχήν είναι πλήρης όσον αφορά το ζήτημα αν ένα μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, περιορίζεται στον έλεγχο της τηρήσεως των διαδικαστικών κανόνων και των κανόνων περί αιτιολογίας, της απουσίας πλάνης περί το δίκαιο, του υποστατού των πραγματικών περιστατικών που ελήφθησαν υπόψη και της απουσίας πρόδηλης πλάνης κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών αυτών, καθώς και της απουσίας καταχρήσεως εξουσίας. Ειδικότερα, δεν εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να

υποκαταστήσει τη δική του οικονομική εκτίμηση σε εκείνη του εκδότη της απόφασεως (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2004, T-198/01, Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2717, σκέψη 97 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

240 Υπό το φως των αρχών αυτών πρέπει να εξετασθεί η προσβαλλόμενη απόφαση.

241 Πρώτον, δεν μπορεί να προσάπτεται στην Επιτροπή ότι θεώρησε, ενόψει των δύο εκθέσεων των γραφείων παροχής συμβουλών που είχε στη διάθεσή της κατά τον χρόνο της συστάσεως της προσφεύγουσας, ήτοι της εκθέσεως του γραφείου RBSH&P, της 29ης Νοεμβρίου 1993, και της εκθέσεως της ΑΑ, της 11ης Ιανουαρίου 1994, ότι ο σκοπός της ΤΙΒ συνίστατο στη διατήρηση των θέσεων εργασίας.

242 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, συγκεκριμένα, ότι, σύμφωνα με την έκθεση που συνέταξε η ΑΑ για να παράσχει τη δυνατότητα στην ΤΙΒ να αξιολογήσει τη συμμετοχή της στην επιχείρηση, ο σκοπός της ΤΙΒ ήταν η διασφάλιση των θέσεων εργασίας και τα γραφεία παροχής συμβουλών όφειλαν, όπως εξάλλου δέχεται η προσφεύγουσα, να καταρτίσουν το επιχειρησιακό σχέδιο λαμβάνοντας υπόψη το στοιχείο αυτό. Βεβαίως, τίποτα δεν απαγορεύει το να λαμβάνουν οι δημόσιες επιχειρήσεις υπόψη πολιτικές κοινωνικού, περιφερειακού ή κλαδικού χαρακτήρα. Ωστόσο, η εισφορά κεφαλαίων εκ μέρους των δημοσίων αρχών πρέπει να εκτιμάται με βάση το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη οποιοδήποτε θέμα κοινωνικού χαρακτήρα ή περιφερειακής ή κλαδικής πολιτικής (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Ιανουαρίου 1999, T-129/95, T-2/96 και T-97/96, Neue Maxhütte Stahlwerke και Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-17, σκέψη 120 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

243 Δεύτερον, πρέπει να τονισθεί ότι η Επιτροπή, για να καταλήξει στο ότι η αγορά ποσοστού μετοχών από την ΤΙΒ και το συμμετοχικό δάνειο δεν συνάδουν με τη

συμπεριφορά ενός ιδιώτη επενδυτή, ορθώς εξέτασε την κατάσταση της προσφεύγουσας κατά τον χρόνο της δημοσίας παρεμβάσεως, καθώς και τις οικονομικές προοπτικές της επιχείρησης.

244 Συναφώς, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η Επιτροπή εκτίμησε ορθώς την κατάσταση της επιχείρησης κατά τον χρόνο της παρεμβάσεως της ΤΙΒ. Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 116 έως 133 ανωτέρω, όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της προσφεύγουσας ως προβληματικής επιχείρησης, η προσφεύγουσα έπρεπε να προβεί σε μια διαδικασία αναδιάρθρωσης για να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητά της, όπως είχαν τότε διαπιστώσει τα γραφεία παροχής συμβούλων.

245 Ναι μεν είναι αληθές ότι το γεγονός ότι η προσφεύγουσα έπρεπε να αναδιάρθρωθεί για να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητά της δεν μπορεί να καθορίσει, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, τον μη συμβατό προς τις συνθήκες της αγοράς χαρακτήρα της παρεμβάσεως της ΤΙΒ, πλην όμως, όταν πρόκειται για μια εισφορά κεφαλαίου σε μια προβληματική επιχείρηση, ο κίνδυνος της επίμαχης επένδυσης επηρεάζεται από τις δυσχέρειες τις οποίες αντιμετωπίζει μια τέτοια επιχείρηση.

246 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, στο πλαίσιο αυτό, ότι η συμμετοχή της ΤΙΒ πραγματοποιήθηκε μετά τη διενέργεια μιας λεπτομερούς πραγματογνωμοσύνης του επιχειρησιακού σχεδίου και ότι τα γραφεία παροχής συμβουλών, αφού εξέτασαν τους κινδύνους, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το σχέδιο είχε πολλές πιθανότητες επιτυχίας. Συναφώς, πρέπει να τονισθεί, κατ' αρχάς, ότι, σύμφωνα με τα γραφεία παροχής συμβουλών, η επιτυχία του επιχειρησιακού σχεδίου της προσφεύγουσας εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από την απόφαση των περιφερειακών αρχών, στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας, να στηρίξουν οικονομικά τον μοναδικό παραγωγό πορσελάνης της περιφέρειας, εν προκειμένω την προσφεύγουσα. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, ναι μεν οι εκθέσεις που κατήρτισαν η RBSH&P και η ΑΑ προέβλεπαν μέτρα για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα της επιχείρησης, πλην όμως από τις δύο εκθέσεις προκύπτει ότι τα γραφεία παροχής συμβουλών θεωρούσαν ότι το επιχειρησιακό σχέδιο ενείχε πολλούς κινδύνους. Επιπλέον, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, οι κίνδυνοι τους οποίους ανέδειξαν τα γραφεία παροχής συμβουλών δεν ήταν αυτοί που υφίσταντο πριν από τη θέση σε εφαρμογή των μέτρων. Συγκεκριμένα, τα γραφεία παροχής συμβουλών θεώρησαν ότι πολλοί κίνδυνοι εξακολουθούσαν να υφίστανται και ότι η επιτυχία του επιχειρησιακού σχεδίου δεν ήταν απολύτως εξασφαλισμένη. Επιπλέον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι εκτιμήσεις των γραφείων παροχής

συμβουλών που διατυπώνονται στις αντίστοιχες εκθέσεις αποτελούν περισσότερο απόψεις σχετικές με τη βιωσιμότητα της επιχείρησης απ' ό,τι απόψεις σχετικές με την αποδοτικότητα της, οι οποίες κανονικά κατευθύνουν τη βιομηχανική και εμπορική στρατηγική των ιδιωτών επενδυτών (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2000, T-296/97, Alitalia κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3871, σκέψη 84).

247 Ενόψει της κατάστασης της επιχείρησης κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των επίμαχων μέτρων, αφενός, και των προοπτικών εξέλιξης, αφετέρου, μπορεί να θεωρηθεί ότι η ΤΙΒ διαπνεόταν από σκέψεις κοινωνικού και περιφερειακού χαρακτήρα που χαρακτηρίζουν τη συμπεριφορά του κράτους ως δημόσιας αρχής και όχι ως επιχειρηματία της αγοράς.

248 Τρίτον, πρέπει να τονισθεί ότι η Επιτροπή θεώρησε, λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές προοπτικές που τότε είχε η προσφεύγουσα, ότι το αντάλλαγμα της παρεμβάσεως της ΤΙΒ στην επιχείρηση δεν ήταν προσήκον. Η εκτίμηση αυτή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί προδήλως εσφαλμένη.

249 Όσον αφορά, πρώτον, την απόκτηση μετοχών ποσοστού 49 % του εταιρικού κεφαλαίου της προσφεύγουσας (μέτρο 11), η Επιτροπή ορθώς θεώρησε ότι δεν είχε πραγματοποιηθεί ανάλυση των μελλοντικών εσόδων. Πρέπει να υπομνησθεί, συναφώς, ότι οι εκτιμήσεις των γραφείων παροχής συμβουλών που διατυπώθηκαν στις εκθέσεις που τέθηκαν στη διάθεση της ΤΙΒ, προτού αυτή αποκτήσει συμμετοχή στο κεφάλαιο της προσφεύγουσας, δεν αφορούσαν θέματα αποδοτικότητας. Έτσι, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η ανάλυση ενδεχομένων μελλοντικών εσόδων δεν αποτέλεσε αντικείμενο των εκθέσεων των γραφείων παροχής συμβουλών.

250 Το επιχείρημα που προβάλλει η προσφεύγουσα ότι, σύμφωνα με τη σύμβαση (Gesellschaftsvertrag) της 23ης Μαρτίου 1994, ο G. R. μπορούσε να εξαγοράσει τη συμμετοχή της ΤΙΒ μέσω καταβολής ετησίων τόκων προς 6 %, δεν μπορεί να αναιρέσει το συμπέρασμα της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, το γεγονός αυτό δεν μπορεί να εξομοιωθεί με ανάλυση των μελλοντικών εσόδων, στον βαθμό που η προσφεύγουσα δεν ισχυρίζεται ότι ο G. R. είχε δεσμευθεί εν πάση περιπτώσει να αποκτήσει την εν λόγω συμμετοχή. Επιπλέον, η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανένα συγκεκριμένο στοιχείο

βάσει του οποίου να μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω η εκτίμηση της Επιτροπής ότι ήταν πολύ μικρό το κέρδος που πράγματι αποκόμισε η TIB. Συναφώς, αφενός, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι τα επιτόκια αναφοράς που περιλαμβάνονται στην αιτιολογική σκέψη 101 της προσβαλλομένης αποφάσεως, όσον αφορά τις διάφορες πιστώσεις που χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα, είναι άνω του 6 %. Αφετέρου, όπως διαπίστωσε και η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 99 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το ποσό του 1,975 εκατομμυρίου DEM που η TIB έθεσε στη διάθεση της προσφεύγουσας υπό τη μορφή συμμετοχής συνιστά ίδια κεφάλαια τα οποία, σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμών, καθίστανται απαιτήσεις κατωτέρας τάξεως. Επομένως, ένα κέρδος που ισοδυναμεί με ετήσιους τόκους προς 6 %, όπως προβλέπει η σύμβαση (Gesellschaftsvertrag) της 23ης Μαρτίου 1994, δεν μπορεί να θεωρηθεί προσήκον αντάλλαγμα για την εκ μέρους της TIB απόκτηση συμμετοχής στο κεφάλαιο της προσφεύγουσας.

251 Όσον αφορά, δεύτερον, το αντάλλαγμα που προβλέπεται για το συμμετοχικό δάνειο (μέτρο 12), η Επιτροπή εξέθεσε στην αιτιολογική σκέψη 102 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι, ναι μεν το επιτόκιο καθορίστηκε στο 12 %, πλην όμως το δάνειο αυτό χορηγήθηκε χωρίς να απαιτηθεί οποιαδήποτε ασφάλεια και με επιτόκιο 0 % για περίοδο τουλάχιστον δύο ετών. Η Επιτροπή υπενθύμισε επίσης ότι το ύψος των τόκων περιοριζόταν στο 50 % του κέρδους της οικείας χρήσεως. Οι δύο εκθέσεις όμως προέβλεπαν ότι οι δύο τουλάχιστον χρήσεις θα ήταν ζημιογόνες. Δεν συμφωνήθηκε κανένα προσωρινό επιτόκιο για να αντισταθμισθούν τα έτη για τα οποία ήταν απίθανη η καταβολή τόκων. Περαιτέρω, δεν συνδέθηκε το δάνειο με πρόσθετα δικαιώματα ψήφου και δεν συμφωνήθηκε επασφάλιστρο για τους κινδύνους που προέβλεπαν τα γραφεία παροχής συμβουλών.

252 Η προσφεύγουσα δεν προσκομίζει κανένα στοιχείο βάσει του οποίου να μπορεί να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι ένα τέτοιο αντάλλαγμα δεν ήταν προσήκον. Κατ' αρχάς, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να υποστηρίξει, χωρίς να περιπέσει σε αντιφάσεις, ότι ο καθορισμός του επιτοκίου σε 12 % κατέστησε δυνατή, αφενός, την αντιστάθμιση των ζημιογόνων ετών και, αφετέρου, τη συνεκτίμηση των κινδύνων του εγχειρήματος. Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι, λαμβανομένου υπόψη του κύκλου εργασιών που προβλεπόταν για τις πρώτες μη ζημιογόνες χρήσεις, δεν μπορούσε να γίνεται λόγος για μια τέτοια αντιστάθμιση, καθόσον το ύψος των τόκων δεν μπορούσε να υπερβεί το 50 % του κέρδους. Εν συνεχεία, πρέπει να τονισθεί ότι η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη το γεγονός ότι δεν είχε προβλεφθεί καμία ασφάλεια και ότι το δάνειο δεν παρείχε πρόσθετα δικαιώματα ψήφου, πράγμα το οποίο δεν αμφισβητεί η προσφεύγουσα.

253 Τέταρτον, η Επιτροπή τόνισε ότι ο G. R. δεν μπορούσε να θεωρηθεί ιδιώτης επενδυτής με τον οποίο θα μπορούσε να συγκριθεί η TIB (αιτιολογική σκέψη 99 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

254 Πρέπει να υπομνησθεί, συναφώς, ότι, σύμφωνα με την πρακτική της Επιτροπής η οποία έχει επιβεβαιωθεί από τη νομολογία, αν η παρέμβαση των δημοσίων αρχών πραγματοποιείται παράλληλα με σημαντική παρέμβαση ιδιωτών επιχειρηματιών, υπό παρεμφερείς συνθήκες, μπορεί να αποκλεισθεί η ύπαρξη ενισχύσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, T-358/94, Air France κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-2109, σκέψεις 148 και 149). Ωστόσο, το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο έχουν κρίνει ότι, αν οι ιδιωτικές επενδύσεις στην ίδια επιχείρηση πραγματοποιήθηκαν μόνο μετά τη χορήγηση δημοσίων κεφαλαίων, η ύπαρξη ενισχύσεως δεν μπορεί να αποκλεισθεί (βλ., επί του σημείου αυτού, προαναφερθείσα απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1990, Γαλλία κατά Επιτροπής, σκέψη 40).

255 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι ο G. R. επένδυσε 2,055 εκατομμύρια DEM στο κεφάλαιο της προσφεύγουσας, εκ των οποίων τα 2 εκατομμύρια χρηματοδοτήθηκαν από δύο δάνεια τα οποία αυτός συνήψε.

256 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 102 και 130 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή θεώρησε, χωρίς να αντικρουσθεί από την προσφεύγουσα, ότι τα δύο αυτά δάνεια δεν είχαν χορηγηθεί με τους όρους της αγοράς και ότι, μολονότι χορηγήθηκαν στον G. R., αποσκοπούσαν στην πραγματικότητα στη στήριξη της προσφεύγουσας. Ο χαρακτηρισμός αυτός όμως των δύο δανείων ως δύο μέτρων ενισχύσεως χορηγηθέντων στην προσφεύγουσα (μέτρα 16 και 17) αποκλείει τη δυνατότητα να θεωρηθούν τα χρηματικά αυτά ποσά ως εισφορά του G. R. βάσει των δικών του πόρων. Επομένως, η εισφορά του G. R. βάσει των δικών του πόρων ήταν μόνο 0,055 εκατομμύρια DEM.

257 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη το γεγονός, αφενός, ότι η TIB είχε εισφέρει 1,975 εκατομμύρια DEM υπό τη μορφή συμμετοχής και, αφετέρου, ότι ο G. R. είχε το δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση αν η εκ μέρους της TIB

απόκτηση της συμμετοχής και η χορήγηση του συμμετοχικού δανείου, καθώς και, γενικώς, η χορήγηση άλλων ενισχύσεων δεν επραγματοποιείτο, ενώ η TIB δεν διέθετε το δικαίωμα αυτό.

258 Μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί ότι η εισφορά ιδιωτικών κεφαλαίων αποτελούσε περισσότερο τη συνέπεια της οικονομικής στήριξης του κράτους απ' ό,τι το αποτέλεσμα μιας αποφάσεως την οποία έλαβε ένας ενημερωμένος επενδυτής ο οποίος θα είχε αποφασίσει να επενδύσει, πεπεισμένος από τις προοπτικές αποδοτικότητας της επενδύσεώς του (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα απόφαση Alitalia κατά Επιτροπής, σκέψη 93). Υπό τις συνθήκες αυτές, η εισφορά των δημοσίων κεφαλαίων δεν μπορεί να θεωρηθεί σύμφωνη προς το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή.

259 Το γεγονός ότι ο G. R. όφειλε να εξοφλήσει τα δύο δάνεια δεν μπορεί να αναιρέσει το συμπέρασμα αυτό. Αφενός, όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 256 ανωτέρω, η προσφεύγουσα δεν προβάλλει επιχειρήματα προκειμένου να θέσει εν αμφιβόλω την εκτίμηση της Επιτροπής ότι τα δύο αυτά δάνεια, μολονότι χορηγήθηκαν στον G. R., συνιστούν δύο μέτρα ενισχύσεως υπέρ της προσφεύγουσας. Αφετέρου, ακόμη και αν το γεγονός αυτό έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο ιδιώτης επενδυτής ανέλαβε ορισμένο κίνδυνο μετέχοντας στο κεφάλαιο της προσφεύγουσας, από τις σκέψεις 256 και 257 προκύπτει ότι ο κίνδυνος αυτός ήταν τελικώς μικρότερος από αυτόν τον οποίο ανέλαβε η TIB.

260 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας, με την αιτιολογική σκέψη 98 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η TIB δεν είχε συμπεριφερθεί ως ιδιώτης επενδυτής σε μια οικονομία της αγοράς και χαρακτηρίζοντας κατά συνέπεια την απόκτηση μετοχών (μέτρο 11) και το συμμετοχικό δάνειο (μέτρο 12) ως κρατικές ενισχύσεις υπέρ της προσφεύγουσας.

261 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

4. *Επί της εκτιμήσεως των ενισχύσεων με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

262 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, καθόσον τονίζει ότι τα μέτρα που ελήφθησαν από το 1994 μέχρι τα τέλη του 1996 δεν είναι συμβατά προς τις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση, είναι πλημμελής λόγω πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως επί του σημείου αυτού.

263 Όσον αφορά, πρώτον, την υποτιθέμενη έλλειψη σχεδίου αναδιάρθρωσης, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' αρχάς, ότι η εκτίμηση αυτή είναι ασύμβατη προς τη διαπίστωση ότι οι διαθέσιμες τότε εκθέσεις των γραφείων παροχής συμβουλών έκαναν λόγο για αναδιάρθρωση. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή θα έπρεπε να στηριχθεί στο επιχειρησιακό σχέδιο που είχε καταρτισθεί, πριν από τη σύσταση της προσφεύγουσας, από το γραφείο RBSH&P σε συμφωνία με τον G. R. και είχε ελεγχθεί από το γραφείο AA. Το σχέδιο αυτό τέθηκε εξάλλου σε εφαρμογή με επιτυχία. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, εν συνεχεία, ότι η Επιτροπή ε γνώριζε όλα τα κριτήρια του επιχειρησιακού σχεδίου, ιδίως: μια λεπτομερή ανάλυση της καταστάσεως της αγοράς, των προϊόντων και της πελατείας την οποία έπρεπε να κερδίσει η νέα επιχείρηση, συγκεκριμένα προγνωστικά σχετικά με τον μελλοντικό και τον πραγματικό κύκλο εργασιών, τα διάφορα σενάρια όσον αφορά το «cash-flow» σε διάφορα χρηματοδοτικά συστήματα, όλα τα χρηματοδοτικά μέτρα που προβλέφθηκαν και τέθηκαν σε εφαρμογή, συμπεριλαμβανομένων των εισφορών ιδιωτικών και δημοσίων κεφαλαίων, τις προγραμματισθείσες και υλοποιηθείσες επενδύσεις, και, τέλος, τη χρησιμοποίηση των κεφαλαίων που απορρέει από τις ετήσιες εκθέσεις της επιχείρησης. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση που προβλεπόταν για τη δημιουργία της επιχείρησης, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κοινοποίησε στις 15 Μαρτίου 2001 στην Επιτροπή ένα επενδυτικό σχέδιο που αφορούσε τις επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν από το 1994 έως το 2000 και ότι η από 1ης Οκτωβρίου 2002 ανακοίνωσή της εξηγούσε περισσότερο λεπτομερώς το περιεχόμενο του σχεδίου που κατήρτισε το γραφείο RBSH&P. Οι ελαφρές τροποποιήσεις που έγιναν στο συνολικό χρηματοδοτικό σχέδιο οφείλονταν, κατά την προσφεύγουσα, στην απόφαση αγοράς και όχι μίσθωσης των παγίων στοιχείων του κεφαλαίου.

264 Αν υπήρχαν δυσχέρειες στην κατανόηση, η Επιτροπή θα μπορούσε να καλέσει ένα πραγματογνώμονα ή να ζητήσει εξηγήσεις από τη Γερμανική Κυβέρνηση ή την προσφεύγουσα. Κατά τη διάρκεια όμως όλης της τυπικής διαδικασίας εξετάσεως, η Επιτροπή δεν έθεσε κανένα συγκεκριμένο ερώτημα σχετικό με δυσχέρειες κατανόησης όσον αφορά διάφορα στοιχεία του επιχειρησιακού σχεδίου ή του συνολικού πλαισίου του. Εξάλλου, ο γενικός διευθυντής του ανταγωνισμού είχε ρητώς επιβεβαιώσει τον Ιούνιο το 2002 ότι διέθετε όλα τα στοιχεία που ήταν αναγκαία για την εξέταση της υποθέσεως.

265 Όσον αφορά, δεύτερον, την εκτίμηση της Επιτροπής σχετικά με την ιδιωτική συμβολή στο συνολικό κόστος της αναδιάρθρωσης, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η TIB, ο G. R. και η ίδια είχαν σημαντική συνεισφορά. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' αρχάς, ότι η TIB απέκτησε συμμετοχή στο κεφάλαιό της υπό τους όρους της αγοράς και ότι, επομένως, τα κεφάλαια που έθεσε στη διάθεσή της (μέτρα 11 και 12) έπρεπε να θεωρηθούν ιδιωτική εισφορά. Υποστηρίζει, εν συνεχεία, ότι η Επιτροπή θα έπρεπε να λάβει υπόψη, ως προσωπική εισφορά του G. R., όχι μόνον την εισφορά του 0,055 εκατομμυρίου DEM, αλλά και των κεφαλαίων που παρασχέθηκαν υπό τη μορφή δανείων 2 εκατομμυρίων DEM, καθόσον ο G. R. ήταν υπεύθυνος για τα δάνεια αυτά. Εξάλλου, δεδομένου ότι ο G. R. δεν είχε απαιτήσει τόκους από την προσφεύγουσα, τούτο θα έπρεπε επίσης να ληφθεί υπόψη. Κατά την προσφεύγουσα, η καταβολή των τόκων αυτών έχει αποδειχθεί. Τέλος, η προσφεύγουσα φρονεί ότι η Επιτροπή θα έπρεπε να λάβει υπόψη το γεγονός ότι το μικτό θετικό περιθώριο αυτοχρηματοδότησης της επιχείρησης ήταν καθοριστικό, τόσο από την άποψη των προβλέψεων όσο και στην πραγματικότητα, για την επιτυχία της ανάπτυξής της. Πρόκειται για μέσα τα οποία, σύμφωνα με το επιχειρησιακό σχέδιο, η προσφεύγουσα έπρεπε να αποκομίσει πουλώντας τα προϊόντα της και τα οποία ήσαν στη διάθεση της επιχείρησης για τη δημιουργία της, καθόσον ο G. R. είχε παραιτηθεί από κάθε διανομή κερδών μέχρι το 1999.

266 Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι δεν υφίστατο αξιόπιστο και συνεκτικό σχέδιο αναδιάρθρωσης που να στηρίζεται σε ρεαλιστικές υποθέσεις όσον αφορά τις μελλοντικές συνθήκες εκμετάλλευσης της προσφεύγουσας και υποστηρίζει ότι δεν μπορούσαν ομοίως να εγκριθούν οι ενισχύσεις, με δεδομένη την οριακή συμβολή της επιχείρησης στο κόστος της αναδιάρθρωσης.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

²⁶⁷ Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, κατ' ουσίαν, τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι τα μέτρα που χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα μεταξύ του 1994 και του τέλους του 1996 δεν είναι συμβατά προς την κοινή αγορά με γνώμονα τις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994.

²⁶⁸ Πρέπει να υπομνησθεί, καταρχάς, ότι από πάγια νομολογία προκύπτει ότι το άρθρο 87, παράγραφος 2, ΕΚ απονέμει στην Επιτροπή ευρεία διακριτική εξουσία, προκειμένου αυτή να μπορεί να επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων κατ' εξαίρεση της γενικής απαγορεύσεως της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου, στον βαθμό που κατά την εκτίμηση, στην περίπτωση αυτή, του συμβατού ή του μη συμβατού κρατικής ενισχύσεως προς την κοινή αγορά εγείρονται προβλήματα για την επίλυση των οποίων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να εκτιμώνται πολύπλοκα πραγματικά περιστατικά και οικονομικές περιστάσεις (απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1996, C-39/94, SFEI κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-3547, σκέψη 36). Δεδομένου ότι ο κοινοτικός δικαστής δεν μπορεί με την κρίση του να υποκαταστήσει τον εκδόντα την απόφαση στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, ιδίως στο οικονομικό επίπεδο, ο έλεγχος του Πρωτοδικείου πρέπει να περιορίζεται στο αν τηρήθηκαν οι κανόνες διαδικασίας και αιτιολογήσεως, αν υφίστανται τα πραγματικά περιστατικά, αν υφίσταται πρόδηλη πλάνη κατά την εκτίμηση των περιστατικών αυτών ή αν συντρέχει κατάχρηση εξουσίας (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 2002, T-126/99, Graphischer Maschinenbau κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-2427, σκέψη 32, και της 14ης Οκτωβρίου 2004, T-137/02, Pollmeier Malchow κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-3541, σκέψη 52).

²⁶⁹ Πρέπει να υπομνησθεί επίσης ότι, κατά πάγια νομολογία, η νομιμότητα μιας κοινοτικής πράξεως πρέπει να εκτιμάται με βάση τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που υφίστανται κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως και οι πολύπλοκες εκτιμήσεις στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή πρέπει να εξετάζονται μόνο με βάση τα στοιχεία που είχε στη διάθεσή της κατά τον χρόνο που τις πραγματοποίησε (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 6ης Οκτωβρίου 1999, T-123/97, Salomon κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-2925, σκέψη 48, και Graphischer Maschinenbau κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 33).

- 270 Τέλος, η Επιτροπή μπορεί να επιβάλει στον εαυτό της κατευθύνσεις για την άσκηση της εξουσίας της εκτιμήσεως με πράξεις όπως οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές, στον βαθμό που οι πράξεις αυτές περιέχουν ενδεικτικούς κανόνες σχετικά με την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσει το κοινοτικό αυτό όργανο και εφόσον δεν αποκλίνουν από τους κανόνες της Συνθήκης (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Απριλίου 2004, C-278/00, Ελλάδα κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-3997, σκέψη 98 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Συνεπώς, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει αν εξετασθεί υπό το φως των κανόνων αυτών.
- 271 Εν προκειμένω, η Επιτροπή εξέτασε τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα με γνώμονα τις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994, οι οποίες ορίζουν τα κριτήρια για την εκτίμηση του συμβατού των ενισχύσεων για την αναδιάρθρωση των προβληματικών επιχειρήσεων.
- 272 Οι κατευθυντήριες γραμμές απαιτούν οι ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση να πλαισιώνονται από ένα σχέδιο, του οποίου η έγκριση υπόκειται σε τρεις ουσιώδεις προϋποθέσεις: το σχέδιο πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στην επιχείρηση να επιστρέφει στη βιωσιμότητα, να εμποδίζει αθέμιτες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και να εξασφαλίζει την αναλογικότητα των ενισχύσεων σε σχέση με το κόστος και τα πλεονεκτήματα της αναδιάρθρωσης. Έτσι, τέτοιου είδους ενισχύσεις πρέπει να συνδέονται με ένα γνήσιο σχέδιο αναδιάρθρωσης και δεν μπορούν να χορηγούνται παρά μόνον αν μπορεί ν' αποδειχθεί ότι η διατήρηση μιας επιχείρησης σε δραστηριότητα και η αποκατάσταση της αποδοτικότητάς της υπηρετούν κατά τον καλύτερο τρόπο τα συμφέροντα της Κοινότητας.
- 273 Εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να ελέγξει αν, εν προκειμένω, έχουν τηρηθεί οι απαιτήσεις αυτές.
- 274 Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή, για να καταλήξει στο ότι δεν επληρούντο οι προϋποθέσεις που ορίζουν οι κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση, στηρίχθηκε, κατ' αρχάς στην απουσία σχεδίου αναδιάρθρωσης.

275 Πρέπει συναφώς να τονισθεί ότι ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης πρέπει να περιέχει συγκεκριμένα και αξιόπιστα στοιχεία, καθώς και όλες τις διευκρινίσεις βάσει των οποίων μπορεί να εκτιμηθεί αν πληρούνται οι ουσιώδεις προϋποθέσεις που ορίζουν οι κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση.

276 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή εξήγησε ότι «παρά τις επανειλημμένες εκκλήσεις της Επιτροπής, [η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας] δεν διαβίβασε ποτέ την τελική μορφή του σχεδίου αναδιάρθρωσης [...] ούτε έδωσε στοιχεία ως προς τα μέτρα αναδιάρθρωσης που υλοποιήθηκαν πραγματικά» (αιτιολογική σκέψη 169). Περαιτέρω, με την αιτιολογική σκέψη 167 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή προέβη σε διάφορες διαπιστώσεις για να αιτιολογήσει το συμπέρασμα αυτό. Έτσι, η Επιτροπή σημείωσε ότι η πρώτη έκθεση είχε συνταχθεί πριν από τη μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων και η δεύτερη έκθεση προοριζόταν αποκλειστικά για την ΤΙΒ, για να της παράσχει τη δυνατότητα να καθορίσει τη σκοπιμότητα της αγοράς μετοχών της επιχείρησης. Εξάλλου, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι τα προταθέντα μέτρα και το κόστος τους διέφεραν από μια έκθεση στην άλλη και δεν συμφωνούσαν ούτε με το κόστος που ανέφερε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στο «επενδυτικό σχέδιο» και το κόστος που αναλύθηκε λεπτομερώς στον πίνακα 5 της προσβαλλομένης αποφάσεως, βάσει του οποίου υποτίθεται ότι χορηγήθηκε η ενίσχυση. Επιπλέον, η Επιτροπή παρατήρησε ότι, σε αμφότερες τις εκθέσεις, ο κατάλογος των μέτρων που προβλέπονταν για τη χρηματοδότηση του κόστους αυτού δεν κάλυπτε όλες τις ενισχύσεις που είχαν πραγματικά χορηγηθεί στην επιχείρηση (πίνακας 4 της προσβαλλομένης αποφάσεως), πράγμα που ισχύει επίσης για το «επενδυτικό σχέδιο». Η Επιτροπή θεώρησε συνεπώς ότι είτε δεν επρόκειτο για το τελικό σχέδιο είτε ότι η επιχείρηση είχε λάβει επιπλέον ενισχύσεις.

277 Η ανάλυση της Επιτροπής επί του σημείου αυτού δεν είναι πλημμελής λόγω πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως.

278 Από τη δικογραφία προκύπτει πράγματι ότι η έκθεση που κατάρτισε η RBSH&P και αυτή που κατάρτισε η ΑΑ διαφέρουν ως προς την ανάλυση του κόστους των προταθέντων μέτρων και ότι δεν λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των χρηματοδοτικών συνδρομών που πράγματι χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα κατά την περίοδο κατά την οποία η επιχείρηση αυτή ήταν προβληματική. Εξάλλου, οι εκτιμήσεις των γραφείων παροχής συμβουλών έρχεται σε αντίφαση με το κόστος που ανέφερε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στο «επενδυτικό σχέδιο». Υπό τις συνθήκες

αυτές, η Επιτροπή βασίμως διαπίστωσε ότι οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα δεν συνδέονταν με σχέδιο αναδιάρθρωσης.

279 Η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανένα επιχείρημα από το οποίο να μπορεί να αναιρεθεί το συμπέρασμα αυτό και περιορίζεται στο να επικαλείται γενικώς τα στοιχεία που ισοδυναμούν, κατ' αυτήν, με σχέδιο αναδιάρθρωσης, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζει σε ποιο έγγραφο βρίσκονται τα στοιχεία αυτά. Επιπλέον, η προσφεύγουσα δεν παρέχει καμία διευκρίνιση όσον αφορά τις αντιφάσεις μεταξύ των τριών εγγράφων που εξέτασε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση.

280 Αντίθετα προς όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, το συμπέρασμα σχετικά με την απουσία σχεδίου αναδιάρθρωσης δεν αντικρούεται από την εκτίμηση της Επιτροπής ότι η προσφεύγουσα είχε θέσει σε εφαρμογή ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης. Το γεγονός ότι η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι εκθέσεις που κατάρτισαν οι RBSH&P και η ΑΑ προέβλεπαν μέτρα για την αναδιάρθρωση της επιχείρησης δεν μπορεί να προσδώσει στις εκθέσεις αυτές εξαντλητικό χαρακτήρα. Επιπλέον, μια ενίσχυση που χορηγήθηκε σε προβληματική επιχείρηση δεν μπορεί να κηρυχθεί συμβατή προς την κοινή αγορά λόγω του γεγονότος και μόνον ότι έχουν προβλεφθεί μέτρα αναδιάρθρωσης, έστω και αν η αναδιάρθρωση αυτή πραγματοποιήθηκε, όπως εν προκειμένω, με επιτυχία. Πρέπει να τονισθεί, συναφώς, ότι η Επιτροπή, για να μπορέσει να εκτιμήσει αν οι επίμαχες ενισχύσεις μπορούν να παρακινήσουν τις δικαιούχους επιχειρήσεις να υιοθετήσουν συμπεριφορά ικανή να συντελέσει στην υλοποίηση του σκοπού του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, πρέπει να ελέγξει αν το σχέδιο αναδιάρθρωσης πληροί το σύνολο των ουσιαστικών προϋποθέσεων που προβλέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση.

281 Πρέπει επίσης να απορριφθεί η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ότι, αν η Επιτροπή θεωρούσε ότι τα στοιχεία που διέθετε δεν ήταν πλήρη, θα έπρεπε να ζητήσει εξηγήσεις από τις γερμανικές αρχές. Συναφώς, πρέπει να τονισθεί ότι η Επιτροπή, με την απόφασή της να κινήσει την τυπική διαδικασία εξετάσεως όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα, κάλεσε την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να της προσκομίσει ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης (βλ. σκέψη 7 ανωτέρω) που να αφορά την προσφεύγουσα. Επιπλέον, με την απόφασή της περί επεκτάσεως της τυπικής διαδικασίας εξετάσεως (βλ. σκέψη 9 ανωτέρω), η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η προσφεύγουσα δεν είχε υποβάλει κανένα σχέδιο

αναδιάρθρωσης. Κατά συνέπεια, διατύπωσε τις ίδιες αμφιβολίες κατά την κίνηση της τυπικής διαδικασίας εξετάσεως. Επιβάλλεται συνεπώς η διαπίστωση ότι η εκτίμηση της Επιτροπής όσον αφορά την απουσία σχεδίου αναδιάρθρωσης, όχι μόνο δεν εξέφραζε την ιδέα ότι η Επιτροπή δεν διέθετε τις απαραίτητες πληροφορίες για να μπορέσει να προβεί στην εκτίμηση του συμβατού των ενισχύσεων, αλλά τονίζει επίσης το γεγονός ότι δεν επληρούντο οι προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληροί μια ενίσχυση για την αναδιάρθρωση προκειμένου να εγκριθεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, ειδικότερα δε δεν επληρούντο η προϋπόθεση περί της υπάρξεως συνεκτικού σχεδίου αναδιάρθρωσης κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της ενισχύσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, το εν λόγω επιχείρημα είναι ανακριβές.

282 Η Επιτροπή θεώρησε, δεύτερον, ότι δεν μπορούσε να θεωρηθεί ουσιώδης η ιδιωτική συνεισφορά στο συνολικό κόστος αναδιάρθρωσης.

283 Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι οι δικαιούχοι, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση του 1994, πρέπει κανονικά να συμβάλλουν ουσιωδώς στην αναδιάρθρωση μέσω των δικών τους πόρων ή μέσω εξωτερικής χρηματοδότησης παρεχομένης με τους όρους της αγοράς.

284 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε εν προκειμένω, αφενός, στο γεγονός ότι, ελλείψει ακριβούς καταγραφής των δαπανών της αναδιάρθρωσης, δεν ήταν δυνατόν να υποστηριχθεί ότι ήταν ουσιώδης η ιδιωτική συνεισφορά και, αφετέρου, στη διαπίστωση ότι μόνον το ποσό του 0,055 εκατομμυρίου DEM μπορούσε να θεωρηθεί εισφορά ιδιώτη επενδυτή.

285 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η εκτίμηση αυτή δεν είναι πλημμελής λόγω πρόδηλης πλάνης.

286 Κατ' αρχάς, είναι προφανές ότι, ελλείψει συνεκτικού και αξιόπιστου σχεδίου αναδιάρθρωσης, η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει το μέγεθος και τη φύση της ιδιωτικής συνεισφοράς στο συνολικό κόστος της αναδιάρθρωσης. Εν συνεχεία, τα επιχειρήματα που προέβαλε η προσφεύγουσα δεν μπορούν να θέσουν εν αμφιβόλω την περιεχόμενη στην αιτιολογική σκέψη 171 της προσβαλλομένης απόφασης εκτίμηση της Επιτροπής ότι μόνον η εισφορά του G. R. ύψους 0,055 εκατομμυρίου DEM είχε αμιγώς ιδιωτικό χαρακτήρα.

287 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι τα κεφάλαια που εισέφερε η TIB πρέπει να θεωρηθούν ιδιωτική εισφορά, αρκεί να διαπιστωθεί ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 236 έως 260 ανωτέρω, η συμμετοχή της TIB στο κεφάλαιο της προσφεύγουσας δεν συνοδεύθηκε από όρους που θα ήσαν εύλογοι για έναν ιδιώτη επενδυτή και ότι, επομένως, τα κεφάλαια που η TIB εισέφερε στην προσφεύγουσα (μέτρα 11 και 12) πρέπει να θεωρηθούν κρατική ενίσχυση. Όσον αφορά το μικτό περιθώριο αυτοχρηματοδότησης, το περιθώριο αυτό δεν μπορεί να εξομοιωθεί με συνεισφορά της δικαιούχου επιχείρησης. Συγκεκριμένα, ένα θετικό μικτό περιθώριο αυτοχρηματοδότησης, στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης μιας προβληματικής επιχείρησης, δεν αποτελεί παρά το αποτέλεσμα των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στον δικαιούχο και ως εκ τούτου δεν μπορούν να θεωρηθούν συμμετοχή στο κόστος της αναδιάρθρωσης. Όσον αφορά, εν συνεχεία, τα κεφάλαια που υποτίθεται ότι εισέφερε ο ιδιώτης επενδυτής, αρκεί να υπομνησθεί ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι τα δύο δάνεια χάρη στα οποία ο G. R. χρηματοδότησε τη συμμετοχή του στο κεφάλαιο της προσφεύγουσας (μέτρα 16 και 17) δεν συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις υπέρ της προσφεύγουσας. Τέλος, η προσφεύγουσα δεν προέβαλε κανένα στοιχείο ούτε κατά τη διοικητική διαδικασία εξετάσεως ούτε στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας από το οποίο να μπορεί να αποδειχθεί το γεγονός ότι ο ιδιώτης επενδυτής παραιτήθηκε από την απαίτηση τόκων. Επομένως, ορθώς η Επιτροπή δεν θεώρησε τα πραγματικά αυτά περιστατικά αποδεδειγμένα.

288 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι οι διαπιστώσεις της Επιτροπής όσον αφορά την αναλογικότητα των ενισχύσεων σε σχέση με το κόστος της αναδιάρθρωσης ήταν προδήλως εσφαλμένες.

289 Κατά συνέπεια, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα, υπό το φως όλων των προεκτεθέντων, ότι η Επιτροπή βασίμως θεώρησε ότι δεν επληρούντο οι προϋποθέσεις

που επιβάλλουν οι κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση.

290 Επομένως, το τέταρτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

291 Συνεπώς, ο τέταρτος λόγος στο σύνολό του πρέπει να απορριφθεί, καθώς και η προσφυγή συνολικά.

Επί των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας που ζήτησε η προσφεύγουσα

292 Η προσφεύγουσα ζήτησε, πρώτον, να εξετασθεί ένας εντεταλμένος πραγματογνώμων σχετικά με το αν τα επιχειρησιακά σχέδια που κατάρτισαν ανεξάρτητα γραφεία παροχής συμβουλών κατά τον χρόνο της συστάσεως της προσφεύγουσας προέβλεπαν δυσχέρειες, δεύτερον, να εξετασθεί ο τότε διευθυντής του γραφείου εργασίας της Ιένας σχετικά με τον σκοπό των μέτρων που η προσφεύγουσα είχε θέσει σε εφαρμογή βάσει του άρθρου 249h του AFG και, τρίτον, να εξετασθούν ο εταίρος και ο διαχειριστής της προσφεύγουσας σχετικά με το αν, στο πλαίσιο της εκτελέσεως των μέτρων βάσει του άρθρου 249h του AFG, η προσφεύγουσα είχε επιβαρυνθεί η ίδια με ένα τμήμα του κόστους, αν τα μέτρα θα είχαν εκτελεσθεί ελλείψει της εν λόγω διάταξης και αν οι εργασίες είχαν ήδη πραγματοποιηθεί πριν από τη σύσταση της προσφεύγουσας.

293 Η Επιτροπή δεν διατύπωσε άποψη επί του θέματος αυτού.

294 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι έχει διαφωτιστεί επαρκώς από τα στοιχεία της δικογραφίας και ότι συνεπώς παρέλκει η λήψη των αιτηθέντων μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

²⁹⁵ Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι. Εν προκειμένω, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, και μάλιστα η προσφεύγουσα ηττήθηκε ως προς το αίτημά της περί ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, πλην όμως η Επιτροπή τροποποίησε, κατόπιν της ασκήσεως της παρούσας προσφυγής, την απόφαση της 30ής Οκτωβρίου 2002 που διαλαμβάνεται στο εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο και έλαβε νέα απόφαση, η οποία συνιστά την προσβαλλόμενη απόφαση. Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα αναμόρφωσε εν μέρει την αιτιολογία των ισχυρισμών της και τροποποίησε τα αιτήματά της. Περαιτέρω, μετά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι διάδικοι συμφώνησαν όσον αφορά το ύψος των επιχορηγήσεων που αποτελούν το αντικείμενο του μέτρου 32. Η προσφεύγουσα και η καθής επιβεβαίωσαν, κατόπιν ερωτήσεως του Πρωτοδικείου, ότι δεν υπήρχαν επιπλέον επίδικα σημεία μεταξύ των κυρίων διαδίκων όσον αφορά το μέτρο αυτό.

²⁹⁶ Υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, κατά δίκαιη εκτίμηση των περιστατικών της υποθέσεως, αποφασίζεται ότι η προσφεύγουσα θα φέρει τα δικαστικά της έξοδα, καθώς και το εν τρίτον των εξόδων της Επιτροπής. Η Επιτροπή θα φέρει συνεπώς τα δύο τρίτα των δικαστικών της εξόδων.

²⁹⁷ Το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

²⁹⁸ Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, τα κράτη μέλη που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα. Κατά συνέπεια, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας θα φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) **Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) **Η Kahla/Thüringen Porzellan GmbH φέρει τα δικαστικά της έξοδα, καθώς και το εν τρίτο των εξόδων της Επιτροπής. Η Επιτροπή φέρει τα δύο τρίτα των εξόδων της.**
- 3) **Το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.**

Βηλαράς

Martins Ribeiro

Dehousse

Šváby

Jürimäe

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο, στις 24 Σεπτεμβρίου 2008.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

E. Coulon

M. Βηλαράς

Πίνακας περιεχομένων

Το ιστορικό της διαφοράς	II - 2311
Η προσβαλλόμενη απόφαση	II - 2315
Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων	II - 2323
Σκεπτικό	II - 2327
A — Επί του πρώτου, του δεύτερου και του τρίτου λόγου, που αντλούνται από παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ και από παραβίαση της αρχής της ασφαλείας δικαίου και της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης	
1. Όσον αφορά την επενδυτική επιχορήγηση του ομοσπόνδου κράτους της Θουριγγίας (μέτρο 15)	II - 2328
α) Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2328
Επί της παραβάσεως των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ.	II - 2328
— Επί των προϋποθέσεων εφαρμογής του καθεστώτος	II - 2328
— Επί του χαρακτηρισμού της προσφεύγουσας ως προβληματικής επιχείρησης.	II - 2331
Επί της παραβιάσεως της αρχής της ασφαλείας δικαίου	II - 2336
Επί της παραβιάσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης	II - 2337
β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2338
Επί της παραβάσεως των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ.	II - 2338
— Επί του περιεχομένου του εγκριθέντος καθεστώτος	II - 2340
— Επί της επιχορήγησης που δόθηκε στην προσφεύγουσα	II - 2344
Επί της παραβιάσεως της αρχής της ασφαλείας δικαίου	II - 2351
Επί της παραβιάσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης	II - 2353
2. Όσον αφορά τις επιχορηγήσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης, που συνδέονται με επενδύσεις προστασίας του περιβάλλοντος (μέτρο 26).	II - 2355
α) Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2355
Επί της παραβάσεως των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ.	II - 2355

Επί της παραβίασεως της αρχής της ασφαλείας δικαίου	II - 2358
Επί της παραβίασεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης	II - 2358
β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2359
Επί της παραβίασεως των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ	II - 2359
— Επί του συμβατού προς το καθεστώς του άρθρου 249h του AFG	II - 2359
— Επί του χαρακτηρισμού ως κρατικής ενισχύσεως των επιχορηγή- σεων για την ενίσχυση της απασχόλησης	II - 2365
Επί της παραβίασεως της αρχής της ασφαλείας δικαίου	II - 2368
Επί της παραβίασεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης	II - 2369
B — Επί του τετάρτου λόγου, που αντλείται από πρόδηλες πλάνες περί τα πραγματικά περιστατικά και περί το δίκαιο	II - 2369
1. Επί του εσφαλμένου καθορισμού των πραγματικών περιστατικών	II - 2369
α) Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2369
β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2371
2. Επί του χαρακτηρισμού της προσφεύγουσας ως προβληματικής επιχείρησης	II - 2374
α) Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2374
β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2375
3. Επί της εσφαλμένης εκτιμήσεως της συμμετοχής της ΤΙΒ στην επιχείρηση (μέτρα 11 και 12)	II - 2375
α) Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2375
β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2377
4. Επί της εκτιμήσεως των ενισχύσεων με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές περί των ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση	II - 2385
α) Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2385
β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2387
Επί των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας που ζήτησε η προσφεύγουσα	II - 2393
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 2394